

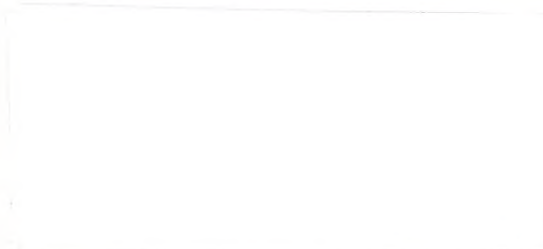

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

**Fiskets rationalisering
- plan för 1980/81**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	<u>sid</u>
1 INLEDNING	1
1.1 1977/78 års riksdagsbeslut	1
1.2 Fiskeplan 1980/81	7
1.3 Plan för fiskets rationalisering	8
2 TILLGÄNGLIGT FÅNGST- OCH AVSÄTTNINGS- UTRYMME 1980/81	10
2.1 Allmänt	10
2.2 Fångstutrymme	10
2.3 Avsättningsutrymme	12
2.4 Sammanfattning	13
3 RATIONALISERING AV FISKET.....	17
3.1 Allmänna förutsättningar	17
3.1.1 Riktlinjer	17
3.1.2 Förordning om statligt stöd till fiskets rationalisering	18
3.1.3 Nuvarande principer för tillämp- ningen av det statliga rationa- liseringsstödet	20
3.1.4 Aktuella problem	22
3.2 Svenska fiskeflottans nuvarande fångst- kapacitet	27
3.2.1 Fisketyper och storleksklasser	28
3.2.2 Fångstkapaciteten i förhållande till fångst- och avsättningsutrymmet	29
3.3 Fiskeflottans kapacitet efter succesivt utbyte av äldre fiskeskepp	31
3.3.1 Beräkningsförutsättningar	31
3.3.2 Fisketyper och storleksklasser	34
3.3.3 Resultterande fångstkapacitet i förhållande till det framtida utrymmet för fångst och lönsam avsättning	36

3.4	Lönsamheten i fisket och möjligheterna till rationalisering med nuvarande stödbestämmelser	37
3.4.1	Nuvarande lönsamhet	37
3.4.2	Lönsamhetsprognoser vid rationalisering	38
3.4.2.1	Nyinvesteringar i fiskeskepp	38
3.4.2.2	Byte av fiskeinriktning	39
3.4.3	Sammanfattning	40
3.5	Behovet av ändrade bestämmelser för rationaliseringsstödet användning	42
3.5.1	Inledning	42
3.5.2	Möjligheter till rationalisering med ändrade bestämmelser för rationaliseringsstödet användning	42
3.5.2.1	Ändring av gällande bestämmelser	42
3.5.2.2	Kondemnering	50
3.5.3	Förslag	53
3.6	Fiskelicensen och fiskets rationalisering	57
3.6.1	Nuvarande bestämmelser	57
3.6.2	Förslag	58
3.7	Regionala effekter av förslagen	60
4	SAMMANFATTNING	64

Förteckning över bilagor

- Bilaga 1: Förhållandet bruttoton - fot - meter
- " 2: Infiskningskapaciteten inom den svenska utsjöfiskeflottan (fiskeskepp) - nuläge resp efter utbyte av äldre enheter
- " 3: Fiskeföretagens lönsamhet åren 1977-78
- " 4: Kalkyler över räktrålare
- " 5: Kalkyler över fisktrålare i västerhavet
- " 6: Kalkyler över trålare lämpliga för kombinationsfiske i Östersjön
- " 7: Kalkyl beträffande konvertering av silltrålare till fisktrålare
- " 8: Fiskenämnarnas synpunkter avseende situationen år 1978 i jämförelse med de närmast föregående åren
- " 9: Fiskenämnarnas synpunkter avseende etableringsfrågor inom det yrkesmässiga fisket - var finns intresse för nyetablering eller rationalisering?

1.1 1977/78 års riksdagsbeslut

I propositionen 1977/78:112 om riktlinjer för fiskeripolitiken, m m anför s sammanfattningsvis följande angående målen för fiskeripolitiken (sid 72):

"Målen för fiskeripolitiken bör således vara att skapa förutsättningar för att de som är sysselsatta i fiskerinäringen kan få både en ekonomisk och social standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar och trygghet i arbetet samtidigt som konsumenterna erbjuds fisk av god kvalitet till rimliga priser. Inom de gränser som ges av en ansvarsfull hushållning med fisktillgångarna bör fisket bedrivas så effektivt som möjligt och fångsterna bestämmas av möjligheterna till lönsam och stabil avsättning. Samtidigt bör hänsyn tas till behovet av sysselsättning främst i kust- och skärgårdsområden där fisket har stor betydelse".

I nämnda proposition anför s vidare följande (avsnitt 6.3 fiskets omfattning och inriktning under de närmaste åren):

"Kommittén¹⁾ redovisar en undersökning av fångstmöjligheterna i de fiskevatten som kommer att stå till det svenska fiskets förfogande i framtiden. Av undersökningen framgår att fisketillgången på längre sikt inte behöver hindra en viss ökning av fiskets omfattning. Under de närmaste åren är dock fångstmöjligheterna när det gäller viktiga områden och fiskslag starkt begränsade på grund av de senaste årens överfiskning, främst i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön. Möjligheter att under de närmaste åren öka det svenska fisket finns endast i Östersjön. Utgångspunkten bör härvid enligt kommittén vara att inom ramen för de kvantiteter fisk som efterfrågas på den svenska marknaden, för färskkonsumtion, beredning och som fodermedelsråvara eller för export, så långt möjligt utnyttja den svenska fiskeflottans fångstkapacitet. Olönsam överskottsproduktion bör däremot enligt kommittén undvikas. Kommittén anger mot denna bakgrund de förändringar av fiskets omfattning och inriktning som den, med hänsyn till den sannolika utvecklingen av fångst- och avsättningsmöjligheterna under de närmaste åren, anser nödvändiga för att uppnå en bättre balans mellan fångster och avsättningsmöjligheter.

De fångstvolymerna sill/strömming, torskfisk och foderfisk som kommittén anger bör enligt kommittén kunna uppnås efter en tid av tre till fem år. Volymerna har beräknats utifrån de bedömningar av fångst- och avsättningsmöjligheterna som nu kan göras. Därför bör, framhåller kommittén, de angivna volymerna närmast ses som riktmärken för fångsterna. Sillfisket bör således enligt kommittén begränsas till ca 70 000 ton/år för att undvika olönsam överskottsproduktion av småsill. I stället bör fångsterna av torsk och kolja öka med ca 10 000 ton till sammanlagt 35 000-40 000 ton/år. För foderfisk anges en fångst av ca 90 000 ton/år. I fråga om ål och lax betonas kommittén behovet av reproduktionsfrämjande åtgärder.

1) Kommittén = fiskerikommittén

Kommittén föreslår vidare att planer för fiskets omfattning och inriktning på kortare och längre sikt årligen utarbetas av fiskeristyrelsen i samråd med jordbruksnämnden och efter överläggningar med Sveriges fiskares riksförbund. Syftet med planeringen bör enligt kommittén vara att utnyttja tillgången på fisk av olika slag på bästa möjliga sätt.

Remissinstanserna tillstyrker i allmänhet kommitténs förslag. Några remissinstanser anser att en svaghet i förslaget är att inga egentliga styrmedel för planernas genomförande har föreslagits. Sveriges fiskares riksförbund avstyrker tvångs-åtgärder.

För egen del anser jag att en fortlöpande planering av fiskets omfattning och inriktning är en förutsättning för att näringen skall kunna ta till vara de fiskeresurser som står till buds och för ett effektivt utnyttjande av fiskeflottan. Jag biträder förslaget att fiskeristyrelsen i samråd med jordbruksnämnden och i samarbete med Sveriges fiskares riksförbund skall utföra en löpande planering. Planeringen bör avse de resurser som beräknas stå till förfogande under planeringsperioden. Härvid bör vägas in avsättningsmöjligheterna för de olika fiskslagen så långt detta låter sig göra.

Samtidigt vill jag betona att utvecklingen av vissa fiskbestånd f n är synnerligen svårbedömd. Detta gäller bl a sillbestånden i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. Även om avsättningsmöjligheterna förr sill/strömning f n är goda inger avsättningsmöjligheterna på längre sikt på exportmarknaderna vissa farhågor. Enligt min mening finns därför anledning till viss försiktighet i den framtida produktionsplaneringen. I likhet med kommittén anser jag att det svenska fisket i ökad utsträckning bör utnyttja tillgången på torskfisk främst i Östersjön.

När det gäller fiske efter foderfisk vill jag framhålla att utnyttjande av fisk till fiskmjöl bör ske med inriktning i första hand på sådana fiskarter som inte kan avsättas som direkt människoföda för färskkonsumtion eller beredning.

Som kommittén också har föreslagit anser jag att svenska fiskare måste vara beredda att anpassa fångstinriktningen med hänsyn till fångst- och avsättningsförhållanden. En ökad flexibilitet bör därför stimuleras inom ramen för det statliga rationaliseringsstödet. Jag återkommer i det följande till detta."

I propositionen lämnas förslag beträffande licensiering av yrkesfiske (avsnitt 6.4). I detta sammanhang anförs bl a följande:

"Meningarna är delade bland remissinstanserna om kommitténs förslag till licensiering av fisket. Till dem som är positiva hör bl a Sveriges fiskares riksförbund. Vissa remissinstanser anser att planering av fisket är nödvändig men ställer sig mera avvaktande till ett licenseringsförfarande.

Fiskeristyrelsen framhåller att förslaget närmast innebär en registrering av stödberättigade yrkesfiskare. Flera remissinstanser framhåller nödvändigheten av att också binäringsfiskarna beviljas licens. Några remissinstanser framhåller att till licens bör knytas villkor om viss fångstinriktning. De remissinstanser som avstyrker förslaget anser en licensiering inte vara nödvändig för att statligt stöd skall kunna utges.

För egen del delar jag kommitténs uppfattning att en planering av fisket bl a förutsätter att yrkesfisket kan avgränsas från andra former av fiske. Med yrkesfiske avser jag sådant fiske som utgör vederbörandes huvudsakliga inkomstkälla eller eljest är av betydelse för vederbörandes försörjning. I yrkesfisket inkluderar jag således också binnäringsfisket. För att främja yrkesfisket bör också fortsättningsvis ett väl avpassat statligt stöd lämnas. Stödet bör givetvis komma endast yrkesfiskare tillgodo och inte med dem konkurrerande fiskare som på fritid fiskar i förvärvssyfte och samtidigt är heltidssysselsatta inom annat yrke.

Det bör framhållas att kommitténs förslag till licensiering av yrkesfisket är avsett att skapa garantier för att det statliga stödet till fisket, främst rationaliseringsstödet, kommer yrkesfisket till del. Förslaget innebär däremot inte att yrkesfiske som sådant skall vara underkastat tillståndstvang.

Mot bakgrund härav och då önskemålet om licensiering i enlighet med kommitténs förslag är väl förankrat bland yrkesfiskets företrädare förordar jag att ett licenssystem införs i huvudsaklig överenskommelse med kommitténs förslag. Självklart bör också i fortsättningen gälla att t ex beviljande av rationaliseringsstöd föregås av prövning av förutsättningarna härför i det enskilda fallet. Jag vill också understryka att licenssystemet inte bör innebära förbud mot yrkesfiske för dem som inte har licens.

Licens bör kunna avse antingen fiskelag som bedriver yrkesfiske med visst fartyg eller enskild yrkesfiskare. Vid prövning av fråga om licens bör beaktas tillgången på fisk och förutsättningarna i övrigt att bedriva ett rationellt fiske. Samtidigt bör beaktas möjligheten att avsätta fångsterna och att förutsättningar finns att nå en med inkomstmålet avsedd ekonomisk och social standard. Licens bör kunna meddelas för viss tid eller tills vidare och förbindas med särskilda villkor och föreskrifter. Härvid bör bl a kunna föreskrivas viss uppgiftsskyldighet.

Vid licenssystemets införande bör licens normalt kunna beviljas den som under en period av tolv månader dessförinnan har bedrivit yrkesfiske under minst sex månader, om inte särskilda skäl föranleder annat. Sådant särskilt skäl bör t ex vara att vederbörande är heltidssysselsatt inom annat yrke. Vid prövning av huruvida yrkesfiske föreligger bör hänsyn tas till om vederbörande är registrerad som skattskyldig för mervärdesskatt. Vidare bör i detta sammanhang licens kunna beviljas den som utan att uppfylla de nu angivna förutsättningarna kan anses bedriva yrkesfiske. Omständigheterna i det enskilda fallet bör således beaktas vid prövningen.

Fråga om licens bör prövas av fiskeristyrelsen eller fiske-
nämnd. För styrelsens handläggning av licensfrågor bör i
enlighet med kommitténs förslag inrättas en särskild dele-
gation. Det ankommer på regeringen att besluta i denna fråga
liksom om delegationens sammansättning m m. Jag förutsätter
att Sveriges fiskares riksförbund skall kunna bistå myndig-
heterna vid den utredning som kan behövas i anslutning till
licensprövningen och därigenom underlätta handläggningen
av denna.

Licens som villkor för statligt stöd bör kunna tillämpas
fr o m budgetåret 1979/80. Det ankommer på regeringen att
utfärda närmare föreskrifter för licensprövningen.
Med anledning av vad kommittén har anfört om att licens
bör ge rätt att fiska med alla slags tillåtna fiskeredskap
vill jag erinra om att 1973 års fiskevattensutredning f n
utreder frågan om lagstiftning rörande rätten att nyttja
olika typer av fiskeredskap".

I propositionen avsnitt 6.5 lämnas förslag beträffande fiskets
rationalisering. Härvidlag framhåller föredragande statsråd bl a
följande:

"Enligt min mening bör utgångspunkten för statens insatser
för fiskets rationalisering vara samhällets, konsumenternas
och fiskerinäringens gemensamma intresse av en så effektiv
arbetande fiskerinäring som möjligt. Endast genom en fort-
löpande rationalisering kan det svenska fisket bli kon-
kurrenskraftigt och ge sina utövare tryggad sysselsättning
och tillfredsställande inkomster samtidigt som konsumen-
terna kan erbjudas fisk till rimliga priser. Mot denna
bakgrund bör det statliga stödet utformas så att det sti-
mulerar de enskilda näringsutövarna till sådana åtgärder
som dels förbättrar inkomster och lönsamhet i det enskilda
företaget, dels främjar effektiviteten för näringen i dess
helhet. Det statliga stödet till rationalisering av fisket
bör därför inriktas på åtgärder som förbättrar effektiv-
iteten hos de äldre fiskefartygen" bl a genom att dessa
förses med starkare motorer och arbetsbesparande eller annan
effektivitetsförbättrande utrustning. Vidare bör en succesiv
förnyelse av fiskeflottan ske genom att rationella typer
av nya fartyg utvecklas.

För egen del fäster jag särskild vikt vid utvecklingen av nya typer av fiskefartyg, som på längre sikt kan ersätta föråldrade, medelstora trätrålare. Regeringen har denna dag uppdragit åt fiskeristyrelsen att i samarbete med bl. a. styrelsen för teknisk utveckling och Sveriges fiskares riksförbund närmare utreda förutsättningarna för utveckling av lämpliga fartygstyper. Åtgärder som främjar en bättre anpassning av fiskets inriktning på olika fiskslag till avsättningsmöjligheterna bör också kunna leda till ökad effektivitet för näringen i dess helhet. För att fiskerinäringen skall kunna arbeta effektivt och utnyttja sin fångstkapacitet på ett tillfredsställande sätt är det vidare angeläget att flottans totala fångstkapacitet är väl anpassad till fångst- och avsättningsmöjligheterna.

Mot denna bakgrund kan jag i huvudsak biträda kommitténs förslag när det gäller utformningen av stödet till fiskets rationalisering. Statligt stöd bör enligt min mening kunna lämnas i form av fiskerilån, lånegaranti och statsbidrag.

Fiskerilån och lånegaranti bör enligt min mening kunna lämnas för förvärv av fiskefartyg eller för åtgärd som är ägnad att effektivisera och förbilliga driften av fiskefartyg eller varaktigt förbättra sådant fartyg. Vidare bör sådant stöd kunna utgå för annan åtgärd som gör att fiske kan bedrivas mer effektivt eller att fångster kan tas om hand på ett rationellare sätt samt för utrustning eller redskap som behövs för ett rationellt fiske och har en beräknad varaktighetstid av mer än tre år. Slutligen bör dessa stödformer kunna avse mindre anläggning för beredning av fisk eller för fiskodling, om verksamheten bedrivs i kombination med yrkesmässigt fiske.

Lånegaranti bör vidare kunna lämnas för lån till rörelsemedel, om lånet tas i samband med investering av större omfattning. För att stöd skall kunna utgå vid byte av fiskefartyg bör det klart framgå att fisket med det nya fartyget kan bedrivas mer effektivt än med det tidigare.

I likhet med kommittén anser jag att statligt rationaliseringsstöd som regel endast bör utgå till företag som kan bedömas ha förutsättningar att bestå på sikt och ge dem som arbetar i företaget tryggad utkomst. För att uppfylla detta villkor måste företaget bedömas kunna uppnå en sådan lönsamhet att de i fisket heltidssysselsätta såväl på kort som på lång sikt kan få en tillfredsställande inkomst samtidigt som medel för framtida erforderliga investeringar skapas. Det statliga stödet bör inriktas på sådana företag där ägarna själva deltar i fisket. Stöd bör om särskilda skäl föreligger även kunna lämnas till bestående företag som utan att fullt ut uppfylla dessa villkor ändå bedöms kunna erbjuda rimliga villkor.

För att avgöra om erforderlig lönsamhet och tillfredsställande inkomst kan uppnås bör en lönsamhets- och likviditetsbedömning göras. När fråga är om nyetablering eller investering som ökar ett bestående fiskeföretags fångstkapacitet bör en särskild förutsättningsbedömning göras för att utröna om biologiska och marknadsmässiga förutsättningar för åtgärderna finns. Även om investeringen inte medför kapacitetsökning behövs en förutsättningsbedömning för att klarlägga om företaget har en möjlighet att bestå på sikt eller om den fångstkapacitet som företaget representerar bör föras över till ett företag som har bättre möjligheter att klara sig på sikt.

Statsbidrag bör som kommittén har föreslagit kunna lämnas i samband med nybyggnad av fiskefartyg med upp till 10 % av kostnaden för fartyget, dock med högst 100 000 kronor.

Om särskilda skäl föreligger bör bidrag även få lämnas vid köp av begagnat fiskefartyg. Kommitténs förslag att inom ramen för rationaliseringsstödet till fisket bevilja statsbidrag till fiskodling och utsättning av fisk kan jag dock inte biträda. Jag återkommer i det följande till andra åtgärder för utsättning av fisk.

Jag biträder kommitténs förslag om statsbidrag vid byte av fångstinriktning. I detta fall bör bidrag kunna lämnas med högst 50 % av de kostnader som är förenade med bytet, dock med högst 100 000 kronor.

Bidrag till byte av fångstinriktning bör kunna utgå endast när förutsättningar finns att skapa ett rationellt fiskeföretag och företaget uppfyller de lönsamhets- och likviditetskriterier som angetts i det föregående.

Förslaget om ett särskilt rationaliseringsstöd i kust- och skärgårdsområden och vid insjöar kan jag i huvudsak biträda. För att sådant stöd skall kunna utgå bör det vara från allmän synpunkt önskvärt att upprätthålla ett fiske i området. Vidare bör i det enskilda fallet saknas möjligheter till alternativ sysselsättning inom rimligt s.k. pendlingsavstånd. Stödet bör utgå i form av statsbidrag med högst 50 % av investeringskostnaden för åtgärder vartill fiskerilån kan beviljas. Sådant statsbidrag bör dock inte utgå till anläggning för beredning av fisk eller till fiskodling. I likhet med vad lantbruksstyrelsen har anfört i sitt remissyttrande anser jag att denna form av stöd bör lämnas endast när förutsättningar saknas att skapa ett helt rationellt fiskföretag. Jag vill också betona att bidrag inte regelmässigt bör utgå med högsta bidragsprocent. Bidragsandelen bör i stället anpassas med hänsyn till behovet av stöd och fiskets betydelse för sökandens försörjning.

Statsbidrag bör utgå i form av avskrivningslån. Bidrag bör inte utgå om sökanden själv eller tillsammans med familjemedlem har inkomst eller likvida medel av sådan storlek att bidrag inte kan anses motiverat. Mer än en form av statsbidrag bör inte få tillämpas vid ett och samma investerstillfälle eller motsvarande. Utgår bidrag i mer än en form till ett och samma fiskeföretag bör summan av avskrivningslånen inte vid något tillfälle få överstiga 100 000 kronor.

Förslaget att höja högsta belopp för fiskerilån från f.n. 200 000 kronor eller om särskilda skäl föreligger 300 000 kr. kan jag biträda. Fiskerilån bör således få beviljas med högst 1 milj. kr. till ett och samma fiskeföretag. Om statsbidrag utgår, bör fiskerilån kunna lämnas med högst 1 milj. kr. minskat med bidragsbeloppet.

Fiskerilån bör löpa med en räntesats som motsvarar två tredjedelar av riksbankens diskonto. Fiskerilån bör vidare liksom hittills vara räntefritt under två år från lyftningsdagen. Lånet bör vara återbetalat senast 20 år från lyftningsdagen. Rationaliseringsstöd bör liksom hittills även kunna lämnas i form av statlig lånegarant enligt samma grunder som f.n. Likaså förordar jag att lånegaranti till konsolidering av fiskeföretag liksom hittills bör kunna lämnas vid behov.

För fiskerilån och lån mot statlig garanti bör ställas tillfredsställande säkerhet. Jag delar kommitténs uppfattning att kravet på säkerhet för lån och garanti bör få efterges om det med hänsyn till företagets eller låntagarens förhållanden kan ske utan oskäligen risk. Möjligheten att efterge kravet på säkerhet är främst av betydelse när lån eller garanti lämnas för fiskefartyg som i sjölagen betecknas båt. Dessa fartyg kan nämligen numera inte intecknas.

De övriga bestämmelser för statligt rationaliseringsstöd som kan behövas bör få beslutas av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av fiskeristyrelsen.

Jordbruksutskottet (1977/78:23) biträdde i allt väsentligt de förslag som framförs i propositionen. Angående förslaget om fiskets rationalisering framför utskottet för egen del, att regeringens av utskottet biträdda förslag innebär att statligt rationaliseringsstöd som regel endast bör utgå till företag som kan bedömas ha förutsättningar att bestå på sikt och ge dem som arbetar i företaget tryggad utkomst. Utskottet uttalade härvidlag vidare:

"För att uppfylla detta villkor måste företaget bedömas kunna uppnå en sådan lönsamhet att de i fisket heltidssysselsätta såväl på kort som lång sikt kan få tillfredsställande inkomst samtidigt som medel för framtida erforderliga investeringar skapas. Det statliga stödet bör inriktas på sådana företag där ägarna själva deltar i fisket. Stöd bör om särskilda skäl föreligger även kunna lämnas till bestående företag som utan att fullt ut uppfylla dessa villkor ändå bedöms kunna erbjuda rimliga villkor."

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets hemställan (Rskr 1977/78:272).

1.2 Fiskeplan 1980/81

Genom beslut 1978-05-25 uppdrog regeringen åt fiskeristyrelsen att i enlighet med vad som anförts i propositionen 1977/78:112 om riktlinjer för fiskeripolitiken m m. i samråd med jordbruksnämnden och i samarbete med Sveriges fiskares riksförbund genomföra en fortlöpande planering av fiskets omfattning och inriktning på kortare och längre sikt.

Med anledning av regeringens uppdrag tillskrev fiskeristyrelsen 1978-07-20 jordbruksnämnden och Sveriges fiskares riksförbund angående utseende av ledamöter i en permanent kommitté för planering av fiskets omfattning och inriktning. Nämndens och riksförbundets representation meddelades i skrivelse 1978-07-27 resp 1978-08-11.

Kommittén som antagit namnet Kommittén för fiskets kort- och långsiktiga planering (Planeringskommittén) har 1979-06-05 avgivit rapporten Fiskeplan 1980/81. Fiskeplanen, som 1979-06-13 godkännts av fiskeristyrelsen resp 1979-06-20 av jordbruksnämnden, har i särskild ordning underställts regeringens prövning. Planen avses dessutom ingå i fiskeristyrelsens anslagsframställning för bå 1980/81.

I nämnda fiskeplan anför planeringskommittén bl. a. följande ang planens omfattning:

Vi har tolkat planeringsuppdraget på så sätt, att planeringen i första hand bör avse de resurser som beräknas stå till förfogande under planeringsperioden, varvid avsättningsmöjligheterna för de olika fiskslagen bör vägas in så långt detta låter sig göra. Av denna anledning har vi valt att i 1980/81 års fiskeplan enbart behandla

- den fiskeresurs som kan beräknas stå till svenskt fiskes förfogande under planeringsperioden
- det utrymme som kan beräknas finnas för avsättning av svenskfångad fisk.

Från fiskeristyrelsens och SFR:s sida har under hand meddelats, att styrelsen härutöver avser att - efter samarbete med SFR - i samband med AF för bå 1980/81 lägga fram en särskild plan för fiskets rationalisering.

1.3 Plan för fiskets rationalisering

I avsnitt 1.1 har statsmakternas ställningstagande beträffande bl. a. fiskets rationalisering sammanfattats. I föreliggande rapport Fiskets rationalisering - plan för budgetåret 1980/81-redovisar fiskeristyrelsen sin bedömning beträffande hur angivna riktlinjer för fiskets rationalisering bör förverkligas. Planen behandlar i första hand åtgärder avsedda att genomföras under bå 1980/81.

I sammanhanget bör betonas, att föreliggande plan i åtskilliga avseenden bygger på ett högst ofullständigt underlagsmaterial. Det är styrelsens förhoppning, att kommande års motsvarande planer ska kunna baseras på mera tillförlitliga grunddata. Bl. a. kan jordbruksnämndens pågående undersökning av lönsamheten m.m. inom olika typer av fiskeföretag förväntas tillföra ny information av största betydelse för den fortsatta planläggningen av fiskets rationalisering.

Även om planeringsunderlagets representativitet således inrymmer ett önskat stort mått av osäkerhet, ger enligt styrelsens uppfattning föreliggande data dock en tillräckligt säker och entydig bild av vilka förutsättningar som finns att genomföra den av statsmakterna avsedda rationaliseringen inom fisket. I och med att möjligheterna till sådan rationalisering - utbyte av äldre och orationella fiskefartyg mot nya enheter, byte av fiskeinriktning (främst konvertering av sillfiske- till torskfiskeföretag) m.m.- numera är

mycket begränsade, vilket föreliggande plan bl. a. avser att belysa, har styrelsen valt att redan nu framlägga vissa förslag rörande genomförandet av fiskets rationalisering. Styrelsen gör detta i medvetande om att underlagsmaterialets karaktär nödvändiggjort betydande generaliseringar i framställningen.

Styrelsen har vid framtagandet av planen för fiskets rationalisering vidare utgått från att fångst- och avsättningsutrymmet 1980/81 ska vara av den storleksordning som anges av planeringskommittén i dess fiskeplan för nämnda tidsperiod (jfr avsnitt 1.2). Härutöver har styrelsen beaktat de fångstvolymerna m.m., vilka enligt prop. 1977/78:112 anges som riktmärke för det svenska fiskets allmänna inriktning. I följande kapitel redovisas översiktligt det fångst- resp. avsättningsutrymme som enligt planeringskommittén kan beräknas stå till svenskt fiskes förfogande 1980/81.

Styrelsen har inte ansett det varamöjligt att i ett initialskede bedöma de planmässiga förutsättningarna för en rationalisering av fisket i inlandsvatten. Det har under den tid som stått till förfogande för produktion av föreliggande plan för fiskets rationalisering således saknats erforderliga resurser att inhämta nödvändigt underlagsmaterial för bedömning av bl. a. behovet av rationaliseringsåtgärder inom det yrkesmässiga sötvattensfisket, liksom - som en följd därav - möjlighet att sammanväga detta behov med motsvarande behov av rationaliseringsstöd inom havs- och kustfisket.

Föreliggande plan för fiskets rationalisering har framtagits i samarbete med Sveriges fiskares riksförbund. Underlagsmaterialet till planen har i väsentliga delar vidare varit föremål för diskussion inom planeringskommittén.

2 TILLGÄNGLIGT FÅNGST- OCH AVSÄTTNINGsutrymme 1980/81

2.1 Allmänt

Kommittén för fiskets kort- och långsiktiga planering (Planeringskommittén) har 1979-06-05 avgivit rapporten Fiskeplan 1980/81; rapporten har sedermera godkänts av fiskeristyrelsen resp jordbruksnämnden (jfr avsnitt 1.2).

I närmast följande avsnitt redovisas översiktligt fiskeplanens ställningstaganden beträffande fångst- och avsättningsutrymmet avseende svenskfångad fisk bå 1980/81.

Föreliggande plan för fiskets rationalisering utgår från fiskeplanens bedömningar vad gäller det svenska fiskets framtida utrymme för fångst och lönsam avsättning.

2.2 Fångstutrymme(enligt fiskeplan 1980/81)

Befintligt biologiskt underlagsmaterial medger inte någon seriös bedömning av beståndssituationen år 1981. Man kan å andra sidan möjligen hävda, att tillgängliga trendanalyser knappast indikerar någon mera generellt och genomgripande förändring fram till år 1981. Av denna anledning och mot bakgrund av vad i fiskeplanen framhållits angående den sannolika beståndssituationen år 1980 har följande bedömning gjorts vad gäller det sannolika fångstutrymmet 1980/81.

Svenskt kust- och havsfiske torde bå 1980/81 kunna påräkna ett fångstutrymme av liknande omfattning som det nuvarande (år 1979), såväl totalt som vad enskilda viktigare fiskslag beträffar. Inom ramen för det totala fångstutrymmet för vissa fiskslag kan, jämfört med nuläget, inbördes förskjutningar i fångstmöjligheterna mellan olika havsområden dock inte uteslutas. Det föreligger enligt planeringskommitténs bedömning således viss risk för att fångstutrymmet för sill i Skagerrak-Kattegatt ytterligare minskar under 1980/81. En sådan nedgång kan icke osannolikt kompenseras volymmässigt i Östersjön. På sikt - kanske dock inte redan under bå 1980/81 - är dock en sådan utveckling oroande på grund av sannolikt vikande avsättningsmöjligheter för sill/strömming från Östersjön (jfr avsnitt 2.3).

Sammanfattningsvis föreslås i fiskeplanen, att man t v utgår ifrån att svenskt saltsjöfiske 1980/81 har tillgång till följande fångstutrymme vad gäller viktigare kvoterade fiskslagsgrupper, tabell 2:1

Tabell 2:1 Bedömning av det svenska saltsjöfiskets
fångstutrymme, kvoterade fiskslag, 1980/81

<u>Fiskslag</u>	<u>Ton (ca)</u>
Sill/strömming	100 000
Skarpsill	min. 30 000
Makrill	6 000
Torskfisk	min. 38 000 (Härav ca 30 000 ton torsk)
Rödspotta	min. 2 000
Foderfisk (andra fiskslag än ovanstående)	? (15 000?)

Beträffande viktigare, icke kvoterade fiskslagsgrupper torde - med likartad fiskeinsats som senare år - fångster kunna påräknas i numera normal omfattning. För vissa av dessa fiskslag torde nu tillgängliga resurser medge ett icke obetydligt ökat uttag.

Under förutsättning av en i huvudsak bibehållen fiskeinriktning kan enligt planeringskommitténs bedömning sammanfattningsvis ungefär följande mängder icke-kvoterade fiskslag beräknas bli fångade i det svenska saltsjöfisket 1980/81, tabell 2:2:

Tabell 2:2 Bedömning av det svenska saltsjöfiskets fångster
av viktigare icke-kvoterade fiskslag 1980/81
(med bibehållen fiskeinriktning).

<u>Fiskslag</u>	<u>Ton</u>	<u>Ytterligare fångst- utrymme torde finnas (+)</u>
Flatfisk (exkl rödspotta)	<1 000	+
Räka	2 000	
Lax	5-600?	
Ål	<1 000	

2.3 Avsättningsutrymme (enligt Fiskeplan 1980/81)

Avsättningsutrymmet vad gäller svenskfångad fisk budgetåret 1980/81 kan bedömas enligt vad som framgår av tabell 2:3

Tabell 2:3 Beräknat avsättningsutrymme för svenskfångad fisk budgetåret 1980/81. Ton hel färskvikt

<u>Fiskslag</u>	<u>Inhemsk marknad</u>	<u>Export utöver avsättningsutrymmet i Sverige</u>
Sill	37 000	max 64 000
Torskfisk	30 000	
Flatfisk	4 000	
Laxfisk	5 700	
Annan saltvattenfisk	7 500	
Skaldjur	10 000	
Foderfisk	<u>90 000</u>	ca <u>20 000</u>
Summa (ca)	184 000	max ca 84 000

Avsättningsutrymmet enligt tabell 2:3 skulle i princip helt kunna fyllas med svensk fisk om följande krav vore uppfyllda:

- 1) Tillräckligt fångstutrymme
- 2) Tillräcklig fångstkapacitet i svenska fiskeflottan
- 3) Jämna leveranser i takt med marknadens efterfrågan
- 4) Pris- och kvalitetsmässigt konkurrenskraftiga fångster.

Vad avser punkten 1 ovan i avsnitt 2.2 en bedömning av de inhemska fångstmöjligheterna. För punkterna 3 och 4 får t v antas att bl.a. marknadsregleringen på fisk tillser att svenskfångad fisk kommer till mesta möjliga användning.

Det är särskilt angeläget att söka bedöma utrymmet för avsättning på export av sill, eftersom den inhemska marknaden endast kan ta emot ca 1/3 av fångsten, samtidigt som sillfisket är den viktigaste fångstinriktningen i svenskt fiske. För övriga fiskslag förekommer export i någon större utsträckning egentligen bara för makrill och foderfisk. Ett försök till prognos över möjligheten att t ex exportera svenskfångad rödspätta förefaller inte vara meningsfullt så länge importen är ca 3 gånger större än den svenska fångsten.

Omfattningen av sillexporten till lönsamma priser under närmast kommande år är i hög grad beroende av den fortsatta utvecklingen av sillfisket i Nordsjön. Om sillstoppet i Nordsjön fortsätter under 1980/81 bör därför sillexporten till lönsamma priser kunna bibehållas på en hög nivå. Även vid avsättningsbedömning på kort sikt, i föreliggande fall 1980/81, bör dock den mer långsiktiga marknadsbilden vägas in om prognoser skall läggas till grund för näringens lämpliga strukturella utveckling.

2.4 Sammanfattning(enligt Fiskeplan 1980/81)

Under 1960-talet och början av 1970-talet skedde en kraftig utökning av de i Nordsjön-Skagerrak-Kattegatt-Östersjön traditionellt fiskande nationernas fiske därstädes. Följden blev en överfiskning av bestånden av främst sill och makrill. Man kom emellertid därigenom till insikt om att fiskbestånden i havet måste liksom andra förnyelsebara naturtillgångar vårdas för att ge optimal avkastning. Inom ramen för Nord-ostatlantiska fiskerikonventionen och den s.k. Gdansk-konventionen infördes reglerande bestämmelser för fiskuttaget i Nordsjön med angränsande vatten respektive i Östersjön.

I ett första skededelades den för fångst i ett visst havsområde. havsområde tillgängliga fikstillgången (TAC) mellan de olika fisknationerna efter deras traditionella fiske i området. Utvecklingen på havsrättens område föranledde emellertid strandstaterna vid de aktuella områdena att under 1977 och 1978 dela upp dessa mellan sig i ekonomiska zoner eller fiskezoner. Varje stat hävdade därvid rätten till allt fiske inom den egna zonen och den tillgängliga fiskresursen delades efter i princip varje zons procentuella andel i hela det aktuella havsområdet. För fortsatt fiske i annanstats fiskezon måste Sverige i fortsättningen träffa överenskommelse med denna stat, varvid dess egen fiskesituation naturligtvis blir avgörande för vilka rättigheter som skall medges. Oftast innebär en sådan överenskommelse byte av fiskrättigheter i varandras zoner.

Enligt statistiska centralbyråns preliminära statistik uppgick ilandföringen av svenskfångad fisk 1978 till totalt 171 525 ton. Härav utgjordes endast 8 433 ton av arter (fisk, skaldjur, blötdjur) som ej var kvoterade inom hela eller delar av fångstområdet. Nyssnämnt år hade Sverige i Västerhavet och Östersjön en totalkvot på 192 626 ton. De delkvoter som dåligt utnyttjats hänförde sig till främst skarpsill och torsk.

De normer för fördelning av fisktillgångarna i Västerhavet och Östersjön mellan strandstaterna, som utbildats efter zonuppdelningen av dessa vatten, torde inte inom överskådlig tid komma att i sina huvuddrag ändras.

Skall Sverige i framtiden få tillgång till större fiskresurser förutsätter detta därför en ökad tillgång på fisk i nyssnämnda havsområden. De överenskommelser som träffats om värden av fiskbestånden gör på sikt en ökning av tillgången på sill/strömming med uppskattningsvis 50 % i Skagerrak-Kattegatt-Östersjön trolig. Restaureringen av Nordsjöns sillbestånd torde däremot inte ge Sverige väsentligt ökade fångstmöjligheter, eftersom en svensk sillkvot där blir en förhandlingsfråga med motparten, som har stort behov av att själv utnyttja denna resurs. Även en förbättring av tillgången på vissa andra fiskarter synes möjlig och trolig. Av dessa arter är det dock endast torsk som i större mängd ingår i fångsten.

Traditionellt är det fisket efter sill/strömming, som ger den svenska fiskerinäringen en stabil ekonomisk grund. Det 1977 införda förbudet mot fiske efter sill i Nordsjön innebär radikalt ändrade förutsättningar för främst västkustfiskets bedrivande. Genom överflyttning av en mycket betydande del av flyttrålfisket från Västerhavet till Östersjön har sillfiskets ekonomi kunnat bibehållas och t o m förbättras. Detta har varit möjligt på grund av att praktiskt taget hela fångsten har till gott pris försålts till konsumtion. Den rådande avsättningssituationen är emellertid onormal och betingad av att brist på sill råder efter införandet av förbudet mot fiske efter sill i Nordsjön. När detta fiskeförbud hävs om något år och stor nordsjö sill åter kommer ut på europamarknaden kan det bli svårt att där sälja den mera småfallna östersjö sillen.

Avsättningsutrymmet för svenskfångad sill på hemmamarknaden har av statens jordbruksnämnd beräknats till runt 35 000 ton/år. Skall lönsamheten i sillfisket bibehållas måste resten av fångsten avsättas genom lönsam export. Storlekssammansättningen beträffande östersjö sillen var 1978 sannolikt ovanligt god ur försäljningssynpunkt. Likväl var endast 35 % av fångsten av sådan storlek att den normalt skulle kunna funnit lönsam avsättning till export. Med nuvarande kvoter och fångstuttag innebär detta att det på sikt kan bli svårt att för konsumtionsändamål avsätta 30 000 - 35 000 ton östersjö sill per år. Eftersom stora avsättningsproblem kan förutses för småsillen i Östersjön, bör förutsättningarna för ett utökat svenskt fiske efter foderfisk, i huvudsak baserat på småsill och skarp-sill från Östersjön, närmare undersökas.

Under år 1978 utnyttjades tillgängliga kvoter av sill maximalt, medan för övriga kvoterade fiskslag i allmänhet gällde att kvoterna utnyttjades mycket dåligt. För innevarande år är situationendensamma som 1978. Orsaken härtill är främst att sillfisket givit minst lika god inkomst som exempelvis torskfisket och med ett mindre påfrestande arbete. De minskade fångsterna av torskfisk har för beredningsindustrin inneburit stora påfrestningar. Överflyttningen från torskfiske där förutsättningar för tryggad avsättning finns inom landet till sillfiske, som är förenat med risker för lönsam avsättning, illustrerar behovet av något slags styrning av fångstinriktningen. I den mån strukturella förändringar sker i den svenska fiskeflottan, vilka har den felaktiga utgångspunkten att ett n lönsamt sillfiske även på sikt blir lönsamt, kan stora svårigheter förväntas för näringen inom några år.

I tabell 3:4 jämförs den produktionsmöjlighet (maximalt) resp det avsättningsutrymme för mängdmässigt viktigare slag av svenskfångad fisk, vilka kommittén ovan bedömt kan finnas 1980/81 (se tab 2:1, 2:2 samt 2:3). För sill/strömning anges två siffror. Siffran 65 000 ton gäller om ett mycket betydande fiske efter nordsjösill skulle komma i gång 1980/81. Detta får anses vara osannolikt. Siffran 100 000 ton gäller om nordsjösillfisket förblir totalstoppat 1980/81. Ett totalstopp är knappast sannolikt. Med utgångspunkt härifrån bedöms att den lönsamma avsättningen av svenskfångad sill år 1980/81 kommer att ligga över 65 000 ton.

Tabell 3:4 Beräknat fångst- resp avsättningsutrymme för vissa slag av svenskfångad fisk 1980/81. Ton b)

Fiskslag	Produktionsmöjlighet ^{a)} (max)	Avsättningsutrymme (ca)
Sill/strömning	100 000	65 000-100 000
Torskfisk	38 000	30 000
Flatfisk	3 000	4 000
Laxfisk	5-600 ^{c)}	5 700
Annan saltvattenfisk (dock ej foderfisk)	4 000	7 500
Skaldjur	2 500	10 000
Foderfisk	(40 000?)	110 000
Totalt	Max 185 å 190 000	Max 267 000

a) Avser vad gäller kvoterade fiskslag troliga fångstkvoter (jfr tabell 2:1). För icke-kvoterade fiskslag avses sannolik fångst vid oförändrad fiskeinriktning (jfr tabell 2:2).

b) Jfr tabell 2:3

c) Ej laxfisk odlad för konsumtionsändamål.

Av tabellen framgår bl.a, att avsättningsutrymmet för svenskfångad fisk 1980/81 för åtskilliga fiskslag överstiger vad fisket kan producera. Hit hör grupperna flatfisk, laxfisk, skaldjur, annan saltvattenfisk och foderfisk. Vad torskfisken beträffar beräknas fångstkvoterna mer än väl räcka till för avsättningsutrymmet.

3 RATIONALISERINGEN AV FISKET

3.1 Allmänna förutsättningar

3.1.1 Riktlinjer

I avsnitt 1.1 har statsmakternas ställningstagande beträffande fiskets rationalisering redovisats.

I prop 1977/78:112 anför föredragande statsråd härvidlag bl. a, att det statliga stödet bör utformas så att det stimulerar de enskilda näringsutövarna till sådana åtgärder som dels förbättrar inkomster och lönsamhet i det enskilda företaget, dels främjar effektiviteten för näringen i dess helhet.

Det statliga stödet till rationaliseringen av fisket bör därför - framhåller föredraganden vidare - inriktas på åtgärder som förbättrar effektiviteten hos de äldre fiskefartygen bl. a. genom att dessa förses med starkare motorer och arbetsbesparande eller annan effektivitetsförbättrande utrustning; vidare bör en succesiv förnyelse av fiskeflottan ske genom att rationella typer av nya fartyg utvecklas. I propositionen betonas härvidlag vikten av att nya typer av fiskefartyg utvecklas, vilka på längre sikt kan ersätta föråldrade, medelstora trätrålare. Det omnämns, att regeringen uppdragit åt fiskeristyrelsen att i samarbete med bl.a. styrelsen för teknisk utveckling och Sveriges fiskares riksförbund närmare utreda förutsättningarna för utveckling av lämpliga fartygstyper.

Föredraganden uttalar i nämnda proposition dessutom, att åtgärder som främjar en bättre anpassning av fiskets inriktning på olika fiskslag till avsättningsmöjligheterna också bör kunna leda till ökad effektivitet för näringen i dess helhet. För att fiskerinäringen ska kunna arbeta effektivt och utnyttja sin fångstkapacitet på ett tillfredsställande sätt, anser föredraganden det vidare angeläget att flottans totala fångstkapacitet är väl anpassad till fångst- och avsättningsmöjligheterna.

Mot denna bakgrund föreslås i propositionen, att - i enlighet med fiskerikommitténs förslag - statligt stöd till fiskets rationalisering bör kunna lämnas i form av fiskerilån, lånegaranti och statsbidrag.

Som tidigare nämnts beslutade riksdagen i enlighet med propositionens förslag. Regeringen har sedermera lämnat närmare föreskrifter beträffande utformningen av det statliga stödet till fiskets rationalisering (1978:516).

Förordning om statligt stöd till fiskets rationalisering

Enligt förordningen om statligt stöd till fiskets rationalisering, m m (1978:516) lämnas statligt stöd dels till fiskeföretag för att främja fiskets rationalisering samt för säkerhetsutrustning till fiskefartyg, dels till fiskberedningsföretag för att främja avsättningen av svenskfångad fisk.

Stöd lämnas dels som s k allmänt rationaliseringsstöd i hela landet, dels som s k särskilt rationaliseringsstöd på orter inom kust- och skärgårdsområden och vid insjöar där fisket har särskild betydelse för sysselsättningen.

Stöd lämnas i form av statlig garanti för lån (lånegaranti), lån och statsbidrag.

Stöd till fiskeföretag lämnas endast till den som har beviljats licens för yrkesfiske enligt förordningen (1978:517) om licens för yrkesfiske.

Allmänt rationaliseringsstöd kan lämnas till företag som bedöms få godtagbar lönsamhet på både lång och kort sikt. Om särskilda skäl föreligger, får sådant stöd lämnas befintligt företag som bedöms få godtagbar lönsamhet endast på kort sikt.

Särskilt rationaliseringsstöd får lämnas till företag även om det bedöms få godtagbar lönsamhet endast på kort sikt.

Stöd lämnas endast till åtgärd som är önskvärd från allmän synpunkt samt företagsekonomiskt motiverad. Allmänt och särskilt rationaliseringsstöd får lämnas endast om åtgärden är lämplig med hänsyn till tillgången på fisk och möjligheterna att avsätta fångsterna.

Vid bedömning av om åtgärden är önskvärd från allmän synpunkt skall särskilt beaktas behovet av sysselsättning i kust- och skärgårdsområden.

Stöd får inte lämnas, om med hänsyn till investeringskostnadens storlek eller sökandens ekonomiska ställning och kreditmöjligheter åtgärden bedöms kunna bli genomförd på skäliga villkor utan stöd.

Fiskerilån får utgå med sammanlagt högst en miljon kronor, rinskat med ev statsbidrag. Lån får lämnas till förvärv av fiskefartyg, utrustning eller redskap med en beräknad ekonomisk livslängd av mer än tre år och som behövs för ett rationellt fiske. Lån får också utgå till åtgärd som leder till rationellare drift och effektivare fångsthantering. Dessutom kan fiskerilån ifrågakomma för utförande av mindre anläggning för fiskberedning eller fiskodling i kombination med yrkesfiske. Under budgetåret 1978/79 får fiskerilån lämnas med sammanlagt högst 25 miljoner kronor.

Statlig lånegaranti får lämnas på samma grunder som fiskerilån. Dessutom kan garanti lämnas för anskaffning av rörelsekapital i samband med större investering, för långfristigt lån som skall ersätta kortfristigt, samt som ersättning för borgensförbindelse. Raten för den statliga lånegarantin utgör för budgetåret 1978/79 sammanlagt 20 miljoner kronor.

Statsbidrag får lämnas till fiskeriföretag vid förvärv av nytt fiskefartyg med högst 10 % av godkänd kostnad för förvärv, dock max. 100 000 kr. Bidrag får vidare utgå till åtgärd som innebär övergång till annan lämplig fångstinriktning. Bidraget utgår då med högst 50 % av godkänd kostnad dock max 100 000 kr. Under budgetåret 1978/79 får bidrag utgå med sammanlagt högst 5 miljoner kronor.

För det särskilda rationaliseringsstödet gäller bl a, att det får utgå endast när förutsättningar annars saknas att skapa ett helt rationellt fiskeföretag och när andra sysselsättningsmöjligheter än fiske saknas inom rimligt avstånd. Stödet utgår som statsbidrag motsvarande högst 50 % av godkänd kostnad för förvärv eller åtgärd, dock högst 100 000 kr.

3.1.3 Nuvarande principer för tillämpningen av det statliga rationaliseringsstödet

Frågor om statligt stöd till fiskets rationalisering prövas av fiskeristyrelsen i samråd med av regeringen utsedda särskilda sakkunniga. I fråga om stöd till fiskberedningsföretag samråder styrelsen med jordbruksnämnden.

De senaste årens jämförelsevis goda förtjänstmöjligheter inom fisket tillsammans med vetenskapen om det numera ökade stödet till fiskets rationalisering har åstadkommit en starkt ökad investeringsbenägenhet inom svenskt yrkesfiske. Detta har i sin tur medfört ett ökat intresse att komma i åtnjutande av statligt rationaliseringsstöd, främst i form av fiskerilån. Fiskeristyrelsen har t.o.m. september 1978 beviljat lån på nära 8 miljoner kronor och har, enl rapporter från fiskenämnderna, att emotse låneansökningar på närmare 25 miljoner kronor. Detta innebär, att efterfrågan på lån redan i dagsläget är större än låneramen på 25 miljoner.

Flertalet ansökningar om statligt stöd till fiskets rationalisering avser lån för förvärv av begagnade fartyg eller för motorbyten på begagnade fartyg. Antalet lån för inköp av nya fartyg är få, men å andra sidan är låneanspråket i samband med nybygge av fartyg givetvis betydligt högre än i övriga fall av ansökningar om statligt stöd.

Vid prövning av låneansökningar ankommer det på fiskeristyrelsen att göra erforderlig prioritering såväl beträffande låneändamål som lånebelopp. Med stöd av departementschefens uttalande i propositionen om riktlinjer för fiskeripolitiken, m.m. (1977/78:112) har styrelsen och lånesakkunniga därvid tillämpat en praxis vid bedömning av ansökningar om stöd, vilken - med hänsyn till nuvarande och kommande nödvändiga begränsningar av sillfisket (jfr avsnitt 2.2 och 2.3) - bl. a. utgår från att fångstkapaciteten inom den svenska sillfiskeflottan inte kan medges öka ytterligare. Statligt stöd för nyetablering eller återetablering för enbart sillfiske beviljas därför inte f.n., om inte synnerligen starka skäl kan anföras av sökanden. Det lånesökande fiskeföretagets fångstinriktning blir således avgörande för stödets storlek.

Med stöd av statsmakternas ovan refererade ställningstaganden till fiskets rationalisering (jfr avsnitt 3.1.1 och 3.1.2) prioriteras vidare ansökningar, som avser dels anskaffning av nybyggda fiskefartyg med lämplig fångstinriktning, dels upp- rustning av välhållna äldre fartyg. Följaktligen lågprioriteras ansökningar om stöd avseende inköp av äldre, nedslitna fartyg.

Vid förvärv av begagnat fartyg kan enligt tillämpad praxis fiskerilån beviljas med belopp som reduceras med hänsyn till fartygets och motorns ålder och tillstånd. I likhet med vad som gäller vid köp av nybyggda fartyg förutsätts att självfinansi- eringen uppgår till minst 20 %, varefter ytterligare reduktion av stödet sker enligt vad som tidigare redovisats. För fartyg byggda inom de senaste tre åren eller då investeringen avser mer än två milj. kr tillämpas samma regler som för nybyggen dock, med det undantaget att statsbidrag inte medges.

3.1.4. Aktuella problem

Det kan förutses att på lång sikt de åtgärder som man nu vidtar i internationell samverkan kommer att leda till förbättrade bestånd av flera viktiga fiskslag inklusive sill och torskfiskar. Framför allt kommer detta att gälla bestånden i Kattegatt, Skagerrak och Nordsjön.

I en framtid bör tillgången på sill för svenskt vidkommande på västkusten kunna möjliggöra ett uttag som åtminstone ligger 15 - 20 000 ton över 1979 års kvoter. Det torde därtill föreligga goda möjligheter för Sverige att genom byte av fiskerättigheter få tillgång till en sillkvot i Nordsjön i storleksordningen några tusen ton.

Med tanke på svårigheterna att få avsättning för småfallen sill och strömming vid en framtida skärpt konkurrens på de marknader där Sverige säljer större delen av sillfångsterna kan man förutse en succesiv förskjutning av tyngdpunkten av sillfisket tillbaka mot västkusten.

Det finns goda förutsättningar för ökad tillgång på torskfisk på såväl västkusten som sydkusten och södra delen av ostkusten.

Avsättningsmöjligheterna för torskfisk synes framför allt vara beroende på i vilken utsträckning den svenskfångade fisken kan konkurrera med importerad fisk på den svenska marknaden. Bland utländska konkurrenter kan i första hand nämnas Norge och Danmark. En dominerande del av den svenska konsumtionen av sådan fisk täcks av import.

Produktionsförutsättningarna för räkfisket kommer sannolikt inte att nämnvärt förändras.

Laxfisket har under den senaste tiden haft dels problem med ett försämrat laxbestånd dels en ökande konkurrens av från utlandet importerad odlad lax av hög kvalite. Den vikande laxtillgången får dels tillskrivas överfiskning och dels sjukdomar i laxbeståndet. Vissa beståndsförbättrande åtgärder har redan vidtagits, bl a har havsfisket reducerats i den svenska zonen, fisket i vissa älvmyningar reglerats för att förbättra lekuppvandringen samt har beståndet förstärkts genom utplanteringar.

Ålfisket har sedan några år genomgått en kraftig reduktion vad avser fiskad mängd. Fångstvärdet har inte sjunkit lika hastigt på grund av en samtidig prishöjning. De yngelutsättningar som har gjorts med allmänna medel bör på sikt kunna förbättra fångstförutsättningarna. Inga avsättningsssvårigheter kan förutses.

Utvecklingen av fisket styrs i hög grad av kortvariga eller tillfälliga företeelser där framför allt kan nämnas:

- 1) De för närvarande mycket goda priserna på sill, som är ett resultat av det temporära sillfiskestoppet i Nordsjön.
- 2) Den nuvarande situationen på arbetsmarknaden som lett till friställningar eller att man känt sin anställning otrygg. Tidigare fiskare har tenderat att återvända till fisket.
- 3) Förändrade förutsättningar framför allt till följd av zonindelningen av haven.

Kraftigt styrande är också de ökade priserna på fartyg som medfört att man satsat på mindre båtar för ett kustnära fiske.

Fångstkapaciteten i sillfiskeflottan har trots att ett par större ringnotsfartyg sålts till utlandet under den senaste tiden kraftigt ökat. Detta har skett framför allt genom att mindre och maskinsvaga fartyg har bytts ut mot större fartyg med kraftigare maskiner. I stor utsträckning har dessa köpts begagnade från Danmark.

I förhållande till de kvottillgångar vi har för den närmaste tiden är enligt fiskeristyrelsens uppfattning kapaciteten i detta fiske för närvarande för stor. Vid fallande priser kan de företag som har stora låneskulder komma att få pressad ekonomi. Även i det långsiktiga perspektivet med särskild hänsyn tagen till avsättningsmöjligheterna kan den nuvarande kapaciteten visa sig för stor.

Expansionen av kustfisket kan, om den inte bromsas, leda till sänkta per-capita-fångster framför allt av vissa kustbundna fiskslag som hummer, ål och lax. Även när det gäller vissa andra fiskslag som t ex torsk kan inom vissa områden uppstå problem med tillgångarna. Det måste också beaktas att kustfisket delvis är inriktat på samma arter som det expanderande icke-yrkesfisket, framför allt det som bedrivs med mängdfångande redskap såsom nät,

ryssjor etc.

Redan innan norsjösillfisket började kvoteras minskade det svenska intresset för sillfiske i Nordsjön. Det bedrevs de senaste åren före sillfiskestoppet huvudsakligen med ett fåtal större ringnotsfartyg. Det samma kan sägas gälla makrillfisket i Nordsjön. Riktat svenskt fiske efter foderfisk i Nordsjön förekommer numera inte.

Det svenska fisket efter långa i nordatlanten har succesivt minskat och bedrivs under innevarande säsong endast av tre fiskelag. En förnyelse av detta fiske är inte att förvänta även om långakvoterna skulle öka.

Fisket efter torskfiskar och plattfisk i Nordsjön bedrivs i ungefär samma omfattning som under de närmast föregående åren. Sammanfattningsvis kan konstateras att de kvoter för fiske i Nordsjön som erhållits vid förhandlingar med Norge och EG utnyttjats dåligt. Endast bottenfiskkvoterna har utnyttjats någorlunda tillfredsställande. Den tidigare tendensen till en koncentration av västkustfisket till mera närbelägna fiskevatten har därför förstärkts. I avsevärd utsträckning har sillfisket ifrån västkustbåtar bedrivits i Östersjön.

På ostkusten och sydkusten har flera nya fiskeskepp av i regel mindre storlek tillkommit de senaste åren framför allt genom inköp från västkusten i samband med förnyelse av dess sillfiskeflotta. Fisket med mindre fiskebåtar har liksom på västkusten utvecklats relativt starkt. Särskilt gäller detta sydkusten och Kalmar län. Riskerna för en överetablering måste också här beaktas.

Strömmingsfisket på norrlandskusten har gått tillbaka. Tillförseln framför allt i de södra norrlandslänen har kraftigt minskat.

Sillfiskeflottan och den fiskeflotta som används för alternativt sill- och torskfiske har liksom flottan av mindre båtar således expanderat. I övrigt fiske har intresset för nyförvärv och rationalisering varit ringa.

Särskilt oroande är att båtbeståndet i fiskfisket och räkfisket är omodernt och ofta inte utrustat med moderna hjälpmedel. Svårig-

heterna att skaffa besättningar i fiskfisket torde i viss utsträckning hänga samman med detta.

Av väsentlig betydelse för det svenska fisket är att fisket i många länder med vilket det har att konkurrera på såväl den internationella som den inhemska marknaden för närvarande genomgår en rationalisering med mycket kraftigt statligt stöd. Det gäller t ex Norge. Man måste också vid en rationalisering beakta den snabba kostnadsutvecklingen. Priserna på nya fiskefartyg stiger mycket snabbt liksom också fiskets omkostnader för drivmedel, reparationer och översyn m m.

Om tillfälliga konjunkturer i för hög grad tillåts styra utvecklingen av det svenska fisket, som när det gäller utsjöfisket måste betraktas som kapitalintensivt, kan mycket lätt allvarliga problem uppstå för såväl de fiskande själva som den till fisket knutna beredningsindustrin. Riskerna för ett alltför snabbt expanderande sillfiske har redan påpekats.

En kapacitetsanpassning såväl till de långsiktiga kvottillgångarna och de framtida bestånden av icke-kvoterade arter som till avsättningsmöjligheterna, med hänsyn till behovet av att upprätthålla en tillfredsställande lönsamhet inom fisket, är sammanfattningsvis således nödvändig för att trygga råvaruförsörjningen och undvika ryckighet i tillförseln.

De styrmedel som kan användas för att anpassa kapacitetsutvecklingen inom olika fiskesektorer är bl a följande:

- 1) Specialdestinerade licenser, som begränsar rätten att fiska vissa fiskslag
- 2) Selektiv låne- och bidragsgivning för att motverka inköp av alltför specialiserade fartyg
- 3) Stimulans till alternativt fiske genom prisreglering
- 4) Stimulans till ändrad fångstinriktning genom teknisk utveckling av fartyg och utrustning
- 5) Bidrag till inköp av arbetsbesparande redskap
- 6) Beståndsförbättrande åtgärder t ex genom utsättning av lax- och ålungar
- 7) Underlättande och rationalisering av fångsthanteringen
- 8) Information och utbildning

En rationalisering a fiskeflottan måste vara intimt sammankopplad med kapacitetsutvecklingen om man skall kunna öka fiskets lönsamhet.

En rationalisering kan innebära att antalet enheter måste minska.

3.2 Svenska fiskeflottans nuvarande fångstkapacitet

Vid årsskiftet 1978/79 fanns i svenskt saltsjöfiske sammanlagt ca 3800 fiskebåtar.¹⁾ Av dessa var ca 3350 st mindre än 26 brt och 444 st 26 brt eller större. Den senare gruppen benämns i detta sammanhang fortsättningsvis fiskeskepp alt.

- ././ utsjöflotta. I bilaga 1 redovisas förhållandet bruttotonnage - meter. Därav framgår bl.a., att fartyg på 26 brt eller större normalt är skepp i sjölagens mening.²⁾ Västkusten dominerar i sammanhanget med totalt ca 1550 fiskebåtar; så när som på ett undantag har dessutom samtliga fiskeskepp större än 100 brt sin hemort på västkusten.
- ././ Av bilaga 2 framgår fiskeskeppens (utsjöflottans) fördelning på kuststräcka, normal fiskeinriktning, bruttotonnageklass och beräknad nuvarande infiskning. Därav framgår bl.a. följande:

- Vid årsskiftet 1978/79 fanns totalt ca 450 (444 st) fiskeskepp på minst 26 brt i den svenska fiskeflottan med ett sammanlagt tonnage om ca 32 000 brt.
- Dessa fiskeskepps nuvarande infiskning, fångstkapacitet, av sill/strömming och annan konsumtionsfisk kan översiktligt bedömas uppgå till inemot 120 000 ton. Härtill kommer fångster av foderfisk (skrapfisk), år 1978 prel. ca 33 000 ton.
- Övrigt yrkesmässigt saltsjöfiske, företrädesvis kustnära fiske med fiskefartyg mindre än 26 brt, kan år 1978 bedömas ha svarat för en fångst av i vart fall 20 000 ton. (1978 års totala saltsjöfångst uppgick prel. till ca 172 000 ton³⁾).

I det följande redovisas fiskeskeppens beräknade fångstkapacitet fördelad på kuststräckor, fisketyper resp. storleksklasser.

Med äldre fartyg avses i det följande att byggnadsåret är 1939_ eller tidigare.

- 1) SCB:s Statistiska meddelanden (j 1979: 2.1)
- 2) Fartyg, som i sjölagens mening är skepp, har en längd av minst 12 m och en bredd av minst 4 m.
- 3) (landad vikt) Statistiska meddelanden (J 1979: 4.3)

3.2.1 Fisketyper och storleksklasser

Av tabell 1 i bilaga 2 framgår bl. a. följande:

- Räkfisket sysselsätter f.n. ca 75 trålare, främst mindre och medelstora (26-75 brt), med en sammanlagd normal infiskningskapacitet på ca 2000 ton/år. 16 räktrålare är äldre (dvs byggda före år 1940, jfr ovan) och bland övriga är en stor andel byggda före 1950.
- Västerhavsfisket bedrivs av trålare från Göteborgs och Bohus län och från Hallands län.

Ett drygt 90-tal trålare från Göteborgs och Bohus län beräknas f.n. normalt vara sysselsatta i fiskfiske,¹⁾ främst mindre och medelstora trålare. Som framgår av tabell 1 i bilaga 2 är medelåldern hög; endast två av totalt 74 enheter i storleksområdet 26-75 brt är byggda 1950 eller senare. Inte mindre än 55 % av samtliga fisketrålare inom länet är vidare byggda tidigare än 1940. Nuvarande infiskningskapacitet kan överslagsmässigt beräknas till storleksordningen 13 å 14 000 ton/år. Inom Hallands län finns ett 50-tal trålare, vilka antingen används för s.k. kombinationsfiske (dvs blandat sill- och fiskfiske) eller rent sillfiske alternativt fiskfiske. Av dessa är endast ett mindre antal äldre; inom storleksklassen 26-75 brt är dock flertalet byggda före 1950. Majoriteten av de halländska fiskeskeppen är förhållandevis stora, ca hälften 76 brt eller större. Den nuvarande, totala infiskningskapaciteten kan översiktligt anges till 17 å 18 000 ton.

- Sydkustens utsjöflotta består av ett drygt 90-tal fiskeskepp, vilka i huvudsak är inriktade på ett kombinerat sill/torskfiske. Inte mindre än omkring hälften av skeppen är äldre och ytterligare ca 30 % byggda inom perioden 1940-49. Den storleksmässiga spridningen är stor, dock med en viss övervikt för medeltonnageklassen 51-75 brt (40 st). Den nuvarande infiskningskapaciteten kan uppskattas vara inemot 30 000 ton.

1) Med "fiskfiske" avses konsumtionsinriktat fiske efter andra fiskslag än sill/strömming.

- Vid ostkusten finns inemot 80 fiskeskepp, varav 17 st är hemmahörande på norra ostkusten. Inemot hälften av samtliga är äldre. Ytterligare drygt 20 % är byggda mellan år 1940 och 1949. Flertalet fiskeskepp är jämförelsevis små; drygt hälften faller inom intervallen 26-50 brt. Ostkustskeppens nuvarande infiskningskapacitet är mycket osäker. Sannolikt ligger den i storleksordningen 15-20 000 ton.
- Flertalet av de renodlade silltrålarna är hemmahörande på västkusten och uppgår till ett drygt 60-tal skepp. Samtliga är större än 76 brt och det helt dominerande antalet större än 100 brt. Silltrålarna är relativt nybyggda och har stor kapacitet; enbart Göteborgs och Bohus läns silltrålare torde ha en infiskningskapacitet runt 40 000 ton.

3.2.2 Infiskningskapaciteten i förhållande till fångst- och avsättningsutrymmet

I avsnitt 2.2 - 2.4 har sammanfattat redovisats planeringskommitténs bedömning av det fångst- och avsättningsutrymme, som svenskt saltsjöfiske kan antas ha till förfogande inom den närmaste framtiden (1980/81). En jämförelse mellan dessa data och de bedömningar som gjorts i föregående avsnitt beträffande den svenska utsjöfiskeflottans (fiskeskeppens) nuvarande infiskningskapacitet ger bl. a. följande vid handen:

- Räkfiskeflottans nuvarande kapacitet svarar tämligen väl mot beräknat fångstutrymme. Dock bör noteras, att ett flertal äldre räktrålare torde behöva utbytas mot nyare inom kort.
- Den del av den svenska utsjöfiskeflottan som f.n. helt eller delvis är inriktad på fiskfiske har en sammanlagd infiskningskapacitet som icke oväsentligt understiger det beräknade, närmast framtida utrymme för såväl fångst som avsättning.
- I stort sett det motsatta förhållandet gäller för sill/strömningfisket, dvs kapaciteten i den del av flottan som f.n. helt eller delvis bedriver sådant fiske överstiger väsentligt det utrymme för lönsam avsättning som beräknas finnas i en relativt nära framtid. Även om avsättningsutrymme år 1980 och ev. även 1981 kan antas uppgå till ungefär nuvarande nivå - dvs storleksordningen 100 000 ton

- anges i fiskeplanen för 1980/81 nödvändigheten av att väga in den mera långsiktiga marknadsbilden i prognoser och planer för näringens lämpliga strukturella utveckling. Med andra ord, när nordsjösillen åter kommer i produktion - vilket kan antas komma att ske succesivt inom ett eller annat år (fr.o.m. år 1981?) - torde det i prop. 1977/78:112 angivna fångstriktmärket på ca 70 000 ton/år nära sammanfalla med nivån för lönsam avsättning av svenskfångad sill/strömning.
- Enligt tabell 1 i bilaga 2 kan fiskeskeppens nuvarande fångst av sill/strömning antas uppgå till storleksordningen 90 000 ton. På några års sikt torde därför en fångstkapacitet inom utsjöflottan motsvarande en infiskning av i runt tal 20 000 ton sill/strömning behöva transformeras till annat fiske än efter sill/strömning. Med ledning av den bedömning som görs i Fiskeplan 1980/81 (kapitel 4) kan översiktligt antas, att - utöver utsjöflottans nuvarande fångster - det under närmast kommande år finns ett ytterligare utrymme för såväl fångst som lönsam avsättning av "fisk" (dvs andra fiskslag än sill/strömning och foderfisk) i storleksordningen minst 10 000, kanske 12 å 13 000 ton. Styrelsen har härvid utgått från att det (jfr tabell 4:1 i Fiskeplan 1980/81) 1980/81 i realiteten - bl.a. efter viss ändring av nuvarande fiskeinriktning - bör finnas ett utrymme för såväl fångst som lönsam avsättning av torskfisk med ca 30 000 ton, av flatfisk med minst 3 000 ton samt av annan saltvattensfisk (exkl. foderfisk) med ca 6000 ton, dvs totalt av nämnda fiskslag inemot 40 000 ton (ca 39 000 ton). Enligt tabell 1 i bilaga 2 kan utsjöflottans nuvarande infiskning av "annan konsumtionsfisk än sill/strömning", dvs de närmast ovan nämnda fiskslagen, samtidigt bedömas uppgå till ca 28 000 ton, eller omkring 12 000 ton mindre än det för den närmaste framtiden beräknade fångst-/avsättningsutrymmet på inemot 40 000 ton.
- Härtill kommer ett ytterligare utrymme för fångst av foderfisk; huruvida lönsamheten i sådant fiske i praktiken kan ses som ett reellt alternativ till annat nuvarande bedrivet fiske torde dock vara osäkert.

Styrelsen vill i detta sammanhang understryka vikten av att - som föreslås i fiskeplanen för 1980/81 (kap.4)- förutsättningarna för ett ev. utökat svenskt fiske efter foderfisk görs till föremål för snabb utredning.

3.3 Fiskeflottans kapacitet efter succesivt utbyte av äldre fiskeskepp

3.3.1 Beräkningsförutsättningar

Som framhållits i avsnitt 3.1.1 har i prop 1977/78:112 som ett viktigt led i fiskets rationalisering betonats betydelsen av att äldre enheter byts ut mot nya fartyg. Härvid pekas särskilt på behovet av att förnya beståndet av föråldrade, medelstora trätrålare.

Styrelsen har mot denna bakgrund översiktligt undersökt närmast förutsebara behov av utbyte av äldre enheter mot nya, vidare bedömt kostnaderna härför samt de förändringar i fiskeflottans infiskningskapacitet resp. infiskningsbehov som uppstår genom dylika utbyten. De bedömningar och förslag som föranletts genom undersökningen redovisas i det följande.

Med anledning av regeringens uppdrag utreder dessutom fiskeristyrelsen i samarbete med styrelsen för teknisk utveckling och Sveriges fiskares riksförbund förutsättningarna för utveckling av lämpliga nya fartygstyper. Utredningsarbetet är ännu inte slutfört. I avvaktan härpå har i det följande därför vissa generella bedömningar måst göras, bl.a. vad gäller kostnader för utbyte, med utgångspunkt från närmast stickprovsmässigt inhämtade uppgifter om nuvarande priser på nyproducerade fiskefartyg i skilda storleksklasser.

Av bilaga 2 samt av texten i avsnitt 3.2.1 framgår hur många fiskeskepp inom resp. typ av fiske som är s.k. äldre, dvs byggda före år 1940, resp. hur många som är byggda inom tidsintervallet 1940-1949, liksom deras resp. andelar av utsjöfiskeflottan. Därvid har fiskeskeppens åldersfördelning redovisats på så sätt, att - för resp. fisketyper - antalet skepp byggda före år 1940 separerats från dem som byggts senare. Bland dessa har i sin tur åtskillnad gjorts mellan sådana som byggts under åren 1940-49 och sådana som är av yngre datum.

Bl.a. framgår, att av det totala antalet fiskeskepp om ca 450 st tillhör inte mindre än inemot 160 st, (ca 35 %), den äldsta kategorien, dvs byggda före år 1940. Ytterligare ca 115 st (26%) tillhör mellangruppen, dvs byggda mellan 1940 och 1949. De svenska fiskeskeppens höga medelålder illustreras kanske bäst av det förhållandet, att mindre än 40 % av samtliga är byggda år 1950 eller senare, dvs är 30 år eller yngre. De inemot 160 enheter som byggts före år 1940 kan grovt uppskattas ha ett sammanlagt tonnage på ca 8000 brt, dvs ca 25 % av totaltonnaget på ca 32 000 brt inom utsjöflottan.

Att ett fiskefartyg är gammalt är i och för sig inte liktydigt med att det inte fyller sin funktion; genom god skötsel kan således konditionen fortfarande vara god. Styrelsen har emellertid i detta sammanhang utgått från den förutsättningen, att de fartyg som tillhör den äldre åldersgruppen dvs enligt ovan refererad indelning sådana fartyg som byggts före år 1940 - generellt sett är i störst behov av utbyte. Som framgår av bilaga 2 återfinns flertalet äldre fiskeskepp inom det mindre och det medelstora tonnaget (26 - 75 brt). Av samtliga enheter inom detta storleksintervall är drygt hälften byggda före år 1940. Ytterligare nära 1/3 kommer från perioden 1940-49. I avvaktan på slutresultatet från den pågående fiskefartygsutredningen (jfr ovan) gör styrelsen f.n. den bedömningen, att behovet av ny fartygstyp är störst vad gäller fartyg av storleksordningen 70 brt. I motsats till vad som gäller för denna storlek av fartyg, synes exempelvis utbudet av lämpliga, mindre fartygstyper således vara förhållandevis stort f.n. I maj månad 1979 förelåg följande uppgifter om lägsta priser på nybyggda fiskefartyg ¹⁾:

<u>Typ av fartyg</u> ²⁾	<u>Prisuppgift</u>
64 fot trålare, svensk	SKr 1 870 000 exkl moms
65 " " "	" 2 200 000 " "
75 " " "	" 2 400 000 " "
85 " " norsk	NKr 5 070 000
85 " " svensk, med 900 hk motor	SKr 5 000 000 (ca) inkl. moms
120 " trålare inkl utrustn.	" 12 000 000 (ca) " "

- 1) Uppgifterna insamlade stickprovsvis från ett antal mera välkända producenter av fiskefartyg.
- 2) Beträffande relationen bruttoton- meter- fot, se bil. 1.

Erhållna uppgifter indikerar vidare, att prisstegringen på nybyggda fartyg f.n. kan beräknas uppgå till ca 1 % per månad. Det synes vidare vara realistiskt att för år 1980 räkna med storleksordningen 25-50 % högre priser på nya fartyg än vad som angivits ovan.

Med utgångspunkt från vad som enligt ovan kan anses vara någorlunda realistiska priser, har fortsättningsvis antagits att investeringsutgiften för en ny räktrålare i storleksklassen ca 60 brt (dvs den ungefärligen vanligaste storleken) f.n. ligger så relativt lågt som 2,5 milj. kr. För övriga för utbyte mest angelägna typer av fiskeskepp - dvs s.k. kombinationstrålare och fisktrålare - har styrelsen enligt ovan t.v. utgått från att ett fartyg på runt 70 brt tämligen väl torde svara mot behovet över lag inom dessa fisketyper. I följande beräkningar har antagits, att investeringskostnaden för ett sådant fartyg ev. kan stanna vid ca 3 milj. kr (nuläge).

Driften av ett nybyggt fiskefartyg medför väsentligt högre kapitalutgifter i jämförelse med en äldre, utbytt enhet av någorlunda likartad storlek. Med i övrigt oförändrade förutsättningar (bl.a. vad gäller fiskpriser) innebär därför ett byte till ett nyproducerat fartyg att infiskningen måste ökas, i regel väsentligt, för att samma likvida överskott (att täcka manslotter och ev. överskott) ska uppnås som med äldre, utbytta fartyget.

I följande avsnitt belyses bl.a. hur mycket infiskningskravet ökar inom skilda fisketyper. Beräkningarna har utgått från de förutsättningar som angivits ovan, dvs bl.a. oförändrade likvida överskott.

I stället för verkliga kapitalkostnader har i beräkningarna vidare endast medtagits låneräntor och amorteringar. Skulle lönsamhetskalkyler i egentlig mening ha gjorts (dvs med kalkylmässiga räntor och avskrivningar), hade angivna infiskningsbehov för nybyggda fiskefartyg ökat med i runt tal ytterligare 20 %.

I beräkningarna har förutsatts en amorteringstid på 20 år och en medelränta på 8 % på lånat kapital.

3.3.2 Fisketyper och storleksklasser

Som framgått av ovanstående är de svenska fiskeskeppens medelålder hög. Av ca 450 enheter är inemot 160 st byggda före år 1940. Majoriteten av fiskeskeppen inom räk- och fiskfisket samt det s.k. kombinationsfisket i Östersjön är byggda före år 1950.

I bilaga 2 (bl.a. bilagans tabell 2) redovisas en uppskattning av den ökade infiskning som behövs inom olika typer av fiske om äldre skepp (byggda före 1940) utbyts mot nybyggda. Därav framgår bl.a. följande:

- Nybyggda fiskeskepp kräver en betydande ökning av infiskningen, generellt sett med mellan 50 och 70 % jämfört med motsvarande äldre enheter, för att samma likvida utfall ska erhållas. En nybyggd trålare bedöms av sakkunniga effektivisera verksamheten (öka infiskningen) med storleksordningen 20 % ; härutöver behövs således en ytterligare fiskeansträngning (infiskning) för att samma likvida överskott ska uppnås som med det äldre fartyget. Detta ytterligare infiskningsbehov kan bedömas vara av storleksordningen 25-40 %. En ökad infiskning av denna storleksordning torde normalt inte vara möjlig att åstadkomma.
- Ökningen i infiskningsbehov vid byte till nytt fartyg är störst inom räkfisket (ca 70 %). Utöver den schablonmässigt kalkylerade effektivitetsökningen med 20 % kan det ytterligare infiskningsbehovet med en ny räktrålare (ca 60 brt) bedömas uppgå till storleksordningen 40 %.
- För en nybyggd västerhavstrålare i 70 brt-klassen inriktad på fiskfiske eller kombinationsfiske kan motsvarande ökning av infiskningsbehovet beräknas uppgå till 50 å 60 % resp. ca 30 %.
- För en nybyggd sydkusttrålare i 70 brt-klassen bedöms motsvarande krav på ökning av infiskningen vara något lägre, ca 50 % resp 25 %.

Som tidigare nämnts, är inemot 160 skepp byggda före år 1940. Ett succesivt utbyte av dessa under exempelvis en tioårsperiod skulle per år innebära förnyelse av ett 15-tal enheter. Under denna tioårsperiod kommer härtill ytterligare ca 115 fiskeskepp (jfr tabell 1 i bilaga 2)

efter hand att ingå i åldersgruppen 40 år eller äldre och därmed vara i ökat behov av utbyte.

Erfarenhetsmässigt vet man, att många fartvg byggs om och upprustas under årens lopp och får en "förlängd"kon-
dition. Åtskilliga säljs till andra ändamål än fiske, medan några försvinner ur näringen på annat sätt, t. ex. genom olyckshändelser. Vi har därför valt att fortsättningsvis räkna med att en förnyelse av det äldre beståndet av fiskeskepp kan klaras under en tioårsperiod, förutsatt att storleksordningen 20 äldre enheter kan bytas årligen mot nya.

Utgår man från den nuvarande fördelningen av äldre fiskeskepp på olika fiskeinriktningar (jfr tabell 1 i bilaga 2), syns rimligt räkna med att ett årligt utbyte av 20 enheter fördelas proportionellt med ungefär 3 räktrålare, 8 västerhavstrålare (fiskfiske och kombinationsfiske) resp. 9 kombinerade sill/torsk-trålare i Östersjöfisket (syd- och ostkusten).

Enligt vad som ovan framhållits angående behov av ökad infiskning, skulle ett dylikt utbyte teoretiskt medföra följande ungefärliga ändring av den årliga infiskningen, förutsatt dels att de likvida överskotten ska förbli oförändrade, dels att nuvarande regler för det statliga rationaliseringsstödet tillämpas i samband med nyanskaffningarna, tabell 3:1.

Tabell 3:1

Beräknat infiskningsbehov vid årligt utbyte under en tioårsperiod av ca 20 st äldre fiskeskepp mot nybyggda

Antal fiskeskepp och typ	Beräknad normalt möjlig infiskning resp beräknat infiskningsbehov	
	Äldre	Nybyggda
3 räktrålare, ca 60 brt	3 x 30 ton = 90 ton	3 x 50 ton = 150 ton
8 västerhavstrålare, ca 70 brt	8 x 210 " = 1 680 ton	8 x 325 " = 2 600 ton
9 kombinationstrålare, ca 70 brt	9 x 350 " = 3 150 "	9 x 520 " = 4 680 "
S:a 20 enheter	4 920 ton	7 430 ton

Kalkylen i tabell 3:1 indikerar ett under tioårsperioden årligt ökat infiskningsbehov (på ovan angivna förutsättningar) med i runt tal 2500 ton, varav ca 50 ton hänför sig till räkor och återstoden, säg 2000 å 2500 ton, till sill/strömming, torsk samt övrig konsumtionsfisk.

För hela tioårsperioden skulle det summerade, ökade infiskningsbehovet (dvs i samband med utbyte av i princip alla fiskeskepp byggda före år 1950) teoretiskt uppgå till storleksordningen 25 000 ton med fördelningen 500 ton räkor resp 20 000 å 25 000 ton sill/strömming, torsk samt annan konsumtionsfisk.

Situationen kan även uttryckas på följande sätt:

De högre kapitalutgifterna för låneräntor och amorteringar efter byte till nytt fiskeskepp ställer ökade krav på infiskning, vad gäller räka med ca 1 ton per 10 000 kr ökade kapitalutgifter, resp ca 4 ton i fiskfisket och ca 7 ton i kombinationsfisket efter torsk och sill/strömming - allt förutsatt 20 års amortering och 8 % medelränta på lånat kapital.

3.3.3 Resulterande fångstkapacitet i förhållande till det framtida fångst- och avsättningsutrymmet.

Med hänsyn till vad som f.n. kan förutses beträffande det svenska saltsjöfiskets framtida utrymme för fångst bl.a. fångstkvoter resp. lönsam avsättning (jfr avsnitt 2.2 - 2.4), är en ökad infiskning av den i föregående avsnitt nämnda storleksordningen inte realistisk, i vart fall inte vad gäller komponenten sill/strömming och sannolikt inte heller vad gäller större delen av övrig konsumtionsfisk.

Beståndssituationen är f.n. mera osäker beträffande räka. Eventuellt kan en viss ökning från de senare årens totala årliga infiskning av omkring 2000 ton framdeles dock vara möjlig, kanske uppemot de ca 2500 ton som anges i tabell 3:1. Det lönsamma avsättningsutrymmet torde i detta fall inte vara en begränsande faktor (jfr avsnitt 2.3 - 2.4).

Sammanfattningsvis syns således ett succesivt utbyte av äldre fiskeskepp under - som diskuterats ovan - en tioårsperiod inte vara möjlig att åstadkomma, varken med hänsyn till vad som är infiskningstekniskt rimligt eller med tanke på framtida tillgängligt fångst- och avsättningsutrymme. Denna slutsats är baserad på förutsättningen att 1) fiskeföretagens likvida överskott ej ska sjunka i samband med utbytet av det äldre fiskeskeppet samt att 2) nuvarande regler för det statliga rationaliseringsstödet tillämpas vid bytet till nytt fartyg.

3.4 Lönsamheten i fisket och möjligheterna till rationalisering med nuvarande stödbestämmelser

I det följande redovisas dels vissa data rörande den beräknade lönsamheten, dels vissa lönsamhetsprognoser avseende byten av äldre fiskeskepp mot nyproducerade, i båda fallen uppdelat på viktigare fisketyper.

3.4.1 Nuvarande lönsamhet

./.

Av bilaga 3 framgår, att lönsamheten inom yrkesfisket var relativt god 1977-78. F.n. (maj 1979) föreligger inget säkert underlag för lönsamhetsbedömningen avseende kalenderåret 1978, men mycket tyder på att utsjöfisket varit framgångsrikt och att inkomstnivån bland yrkesfiskarna stigit med kanske 20 å 30 % jämfört med år 1977.

Det är dock viktigt att i detta sammanhang framhålla att fiskeföretagens lönsamhet hittills i regel bedömts efter föga företagsmässiga grunder. Framför allt har inte hänsyn tagits till den föråldrade och praktiskt taget helt avskrivna kapitalutrustningen inom flertalet fiskeföretag. Kostnaden för kapitalutrustningen har således inte kalkylerats på ett rättvisande sätt, i varken fråga om kalkylmässiga avskrivningar på återanskaffningsvärdet eller förräntning av det egna kapitalet.

Med utgångspunkt från de data som presenteras i Bilaga 3 kan generellt dock sägas,

att det likvida överskottet inom speciellt sillfisket varit gott under år 1978,

att kombinationsfisket (torsk och sill/strömming) också kan anses ha givit tillfredsställande ekonomiskt resultat,

medan motsatsen bedöms ha gällt för rent fiskfiske och räkfiske,

liksom speciellt för det kustnära fisket och fisket i de stora sjöarna, vilka generellt sett inte kan anses ha gett tillnärmelsevis samma likvida överskott som i tidigare nämnda fisketyper.

I brist på säkrare underlagsmaterial är det dock f.n. förenat med stora svårigheter att närmare överblicka effektiviteten och kapacitetsutnyttjandet i dessa typer av fisken. Av denna anledning har styrelsen sett sig nödsakad att i denna rapport avstå från närmare analyser av lönsamheten m.m. inom kustfisket och fisket i de stora sjöarna.

3.4.2 Lönsamhetsprognoser vid rationalisering

3.4.2.1 Nyinvesteringar i fiskeskepp

. /3

Vid investeringar i nybyggda fiskeskepp kommer investeringsbeloppen och därav följande kapitalkostnader upp i belopp, som generellt sett, i det närmaste motsvarar 10 gånger den tidigare investeringen vilken i allmänhet avsåg ett begagnat skepp, - jfr bilaga 4 (Kalkyler över räktrålare), bilaga 5 (Kalkyler över fisktrålare i västerhavet) samt bilaga 6 (Kalkyler över trålare lämpliga för kombinationsfiske i Östersjön). Även för relativt små fiskeskepp i storleksklassen 25-50 brt blir investeringsutgiften ofta omkring 1 milj. kr; i tonnageklassen 50-60 brt stiger den till storleksordningen 3 milj. kr. Med en beräknad livslängd av 20 år och 8 % kalkylränta på det investerade kapitalet varierar kapitalkostnaden (annuiteten) från ca 110 tkr för den mindre trälaren till 440 & 550 tkr för den större.

Jämfört med den äldre, ersatta trålaren innebär detta således en ökning av kapitalkostnaden med ca 10 ggr, vilket i dagens läge motsvarar kostnaden för 2-7 manslotter. En viss kostnadsreduktion kan visserligen uppnås genom lägre reparations- och underhållskostnader, ett rationellare fiske m m, men samtidigt ökar dock den absoluta försäkringskostnaden.

Vid investeringar i bättre begagnade fiskeskepp, t.ex . vid byte till större skepp med bättre arbets- och manskapsutrymmen än i de äldre, uppnås vissa effektivitetsvinster. Det är i praktiken omöjligt att göra en rättvisande jämförelse av dessa effektivitetsvinster contra de samtidigt ökade kapitalkostnaderna och de stegrade kostnaderna för bl. a. driften av det modernare skeppet; de individuella förhållandena är härvidlag alltför utslagsgivande. Det är dock styrelsens uppfattning, att de tillkommande kostnaderna oftast mer än väl överstiger värdet av det samtidigt gjorda vinsterna i effektivitetshänseende m.m.

I samband med problematiken kring fiskets rationalisering har styrelsen börjat undersöka vilka konsekvenser som skulle bli följden av att utbyta t.ex. tre äldre, omoderna enheter mot två nya; modellen förutsätter en viss form av skiftesgång inom ifrågavarande fiskelags fiskeuttövande. Av vad som hittills framkommit, kan det antydda systemet eventuellt ge vissa ekonomiska fördelar i samband med byte av äldre till nytt fartyg; samtidigt kan åtskilliga praktiska komplikationer förutses. Utredningsarbetet fortsätter inom detta område.

3.4.2.2 Byte av fiskeinriktning

I flera tidigare avsnitt har påpekats nödvändigheten av att inom kort överföra en viss del av den kapacitet som f.n. är sysselsatt inom sill/strömmingfisket till fiskfiske alt. kombinationsfiske (sill/torsk). En inom styrelsen utförd kalkyl, närmast av stickprovskaraktär, indikerar att investeringskostnaden för dylik konvertering kan ligga inom storleksordningen 300 000 kr. För att täcka motsvarande kapitalkostnad på ca 30 000 kr. krävs en ökad infiskning med drygt 10 ton fisk, se bilaga 7.

3.4.3. Sammanfattning

Lönsamheten inom det svenska utsjöfisket har generellt sett anses ha varit förhållandevis god under de senaste båda åren (1977 - 78). Skillnaderna har dock varit stora mellan olika typer av fisken. Merparten av de senare årens bättre lönsamhet hänförs till sill- och strömmingfisket. Det är så att märka, att den nuvarande, gynnsamma situationen inom sill/strömmingfisket kan bedömas vara av temporär natur och på väl grundade skäl befaras succesivt upphöra i och med att nordsjösillen om något eller några år åter kommer i produktion (jfr avsnitt 2.3 - 2.4).

Trots den förhållandevis goda lönsamhetssituation som rått på senare tid har - med undantag för vissa sillfiskeföretag - möjligheterna varit begränsade för flertalet företag att genomföra mera betydande rationaliseringsåtgärder, t. ex. byte av äldre, omoderna fartygsenheter mot rationella nybyggda. Anledningarna härtill har delvis berörts i avsnitt 3.1.4 Aktuella problem. Därutöver vill styrelsen i detta sammanhang framhålla följande.

Den väsentligaste anledningen till det besvärliga läget är att söka i det på senaretid kraftigt höjda kostnadsläget för nybyggda fiskefartyg. Prisutvecklingen har lett till den situationen, att kapitalutgifterna efter investering i nybyggt fiskefartyg, dvs utbetalningar för räntor och amorteringar, blir så höga att varken lönsamheten eller likviditeten kan bli tillfredsställande för ifrågavarande fiskeföretag, såvida inte företaget har möjlighet att självfinansiera nybygget med inemot halva investeringsutgiften. Som antytts ovan är detta f.n. möjligt för vissa sillfiskeföretag, medan de fiskeföretag som är inriktade på räkfiske liksom flertalet övriga generellt sett saknar sådan finansieringsförmåga.

Det nuvarande statliga rationaliseringsstödet har härvidlag inte medgett tillräcklig stimulans för dessa typer av fiskeföretag att i nämnvärd omfattning genomföra utbyten av äldre, orationella fartygsenheter mot nybyggda.

Vid investeringsbelopp omkring tre milj. kr. och däröver kan det statliga stödet numera, generellt sett, anses ge endast marginellt positiva effekter på de kapitalutgifter som ett fiskeföretag ådrager sig i samband med byte från gammalt till nybyggt fartyg, även vid maximalt utnyttjande av stöd villkoren.

I sammanhanget bör nämnas, att med de ändrade regler för beskattning, vilka riksdagen nyligen fattat beslut om (jfr. prop. 1978/79:210 om ändrad företagsbeskattning), bl. a. innebärande möjlighet att göra avsättningar till investeringskonto, kan förutsättningarna för självfinansiering beräknas öka. Ett genomförande av förslaget torde i detta sammanhang dock ge avsedda effekter först på någon sikt.

Sammanfattningsvis kan de ekonomiska svårigheterna i samband med byte från gammalt till nybyggt fiskefartyg beskrivas på följande sätt. Inom storleksklassen 25-90 brt medför nyanskaffningen generellt sett en ungefärligen tiodubbling av kapitalkostnaderna. I praktiken motsvarar denna ökning kostnaderna för ett flertal manslotter, beroende på bl. a. fartygsstorlek och typ av fiske mellan 2 och i vissa fall ända upp till 7 stycken. I avsnitt 3.3.2 har effekten av de ökade kapitalkostnaderna på behovet av infiskning belysts. Därav framgår, att den för kostnadstäckning (med bibehållna likvida överskott) erforderliga ytterligare fångsten skulle behöva vara så stor att den av fiskeritekniska skäl knappast kan anses vara realistisk i normala fall. Härtill kommer, att ett mera omfattande byte av gamla till nybyggda fartyg - på ovan diskuterade förutsättningar - kan beräknas medföra en så stor total ökning av infiskningsbehovet att det för framtida svenskt fiske tillgängliga fångst- och avsättningsutrymmet knappast skulle räcka till.

Mot den ovan redovisade bakgrunden finner styrelsen, att de av statsmakterna uppställda målen för fiskets rationalisering knappast kan realiseras under rådande förhållanden vad gäller mera kostnadskrävande åtgärder, t. ex. den successiva förnyelse av fiskeflottan vilken angetts vara av särskild vikt.

De nuvarande bestämmelserna för det statliga rationaliseringsstödet användning medger härvidlag inte insatser av den storleksordning som erfordras för att stödet skall bli ett mera verksamt instrument för fiskets rationalisering. I följande avsnitt lämnas förslag till vad styrelsen anser vara nödvändiga ändringar i de nuvarande stödbestämmelserna.

3.5 Behovet av ändrade bestämmelser för rationaliseringsstödet användning.

3.5.1 Inledning

Styrelsen har i det förgående konstaterat, att vid investeringsbelopp omkring tre milj.kr och däröver kan det statliga rationaliseringsstödet numera, generellt sett, anses ge endast marginella effekter på de kapitalutgifter som ett fiskeföretag ådrager sig vid anskaffning av ett nybyggt fartyg, även vid maximalt utnyttjande av stöd villkoren. Investeringar av nämnd storlek är - på grund av de på senare tid kraftigt stegrade priserna på nybyggda fiskefartyg - numera en realitet även för högst "normala" fartygsstorlekar (jfr avsnitt 3.3.1).

På basis av vad som tidigare framhållits finner därför styrelsen det vara nödvändigt, att det statliga stödet till fiskets rationalisering tillåts öka, dels vad gäller insatser i det enskilda fallet, dels totalt till näringen.

3.5.2 Möjligheter till rationalisering med ändrade bestämmelser för rationaliseringsstödet användning.

3.5.2.1 Ändring av gällande bestämmelser.

Styrelsen har undersökt hur likviditeten ändras i några olika typer av fiskeföretag, om - vid utbyte av gammalt fiskefartyg mot nybyggt - nuvarande bestämmelser för rationaliseringsstödet användning modifieras på visst sätt. Ändringen av stödbestämmelserna i avsikt att åstadkomma gynnsammare villkor för investeringsberedda fiskeföretag kan givetvis göras på många olika sätt. Styrelsen har i nämnda beräkningar stannat för att utgå från följande, gentemot gällande stödregler resp. hittills tillämpad praxis principiellt nya förutsättningar (vid investering i nybyggt fiskefartyg):

- Kravet på fiskeföretagets egen finansiering av åtgärden sänks till 10 % av investeringskostnaden (enl. nuvarande praxis minst 20 %).

- Statsbidrag (avskrivningslån) får utgå med högst 25 % av investeringskostnaden.
- Statsbidrag och fiskerilån får sammantaget utgå med högst 55 % av investeringskostnaden; understiger denna kostnadsdel 1 milj. kr får statsbidrag och fiskerilån sammantaget dock utgå med högst 1 milj. kr förutsatt att övriga villkor uppfylls.
- Nuvarande regler om maximering av statsbidragets resp. statsbidragets och fiskerilånets sammanlagda storlek utgår.
- Säkerheten för avskrivningslån och fiskerilån får utgöras av pantbrev i fatyget med sämre säkerhet än för lån som lämnas av svenskt kreditinstitut.

Härutöver baseras beräkningarna på att banklån amorteras under 15 år till 10 % ränta.

I tabell 3:2 redovisas översiktligt viktigare skillnader i beräkningsförutsättningarna gentemot nu gällande bestämmelser resp. tillämpad praxis för det allmänna rationaliseringsstödet användning.

Om - i samband med utbyte av gammalt fiskefartyg mot nybyggt - maximalt stöd ges enligt ovan angivna förutsättningar, ökar fiskeföretagens likviditet markant, jämfört med vad som i bästa fall skulle ha kunnat åstadkommas genom stödgivning enligt nu gällande bestämmelser. Detta medför i sin tur, att det eljest kraftigt ökande infiskningsbehovet minskar i motsvarande mån (fortfarande under förutsättning att fartygsbytet inte ska förorsaka ändring av det likvida överskottet). Av tabell 3:3 framgår utfallet vad gäller de för fartygsförnyelse¹⁾ mest aktuella typerna av fiske (jfr även tabell 2 i bilaga 2).

1) Med utgångspunkt från de i avsnitt 3.3.1 förutsatt priserna på nybyggda fartyg, dvs ca 2,5 milj. kr för en räktrålare på omkring 60 brt. resp ca 3,0 milj. kr för en fisktrålare eller kombinationstrålare i 70-brutotonklassen.

Tabell 3:2

Principiellt viktigare skillnader mellan gällande bestämmelser för det allmänna rationaliseringsstödet användning och förutsättningar för beräkningarna i avsnitt 3.5.2.1 vad gäller investering i nybyggt fiskefartyg

GÄLLANDE BESTÄMMELSER (PRINCIPIELLT) FÖR DET ALLMÄNNA RATIONALISERINGSSTÖDET	STÖDFORM	FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BERÄKNINGAR
Min 20 % ^a { Max 1 Mkr Max 10 % Max 0,1 Mkr } { Max 80 % ^a }	Egen finansiering Statsbidrag Fiskerilån Lånegaranti	Min 10 % { Max 25 % } { Max 55 %; dock max 1 Mkr om 55 % av invest.kostna- den ej uppgår till 1 Mkr. Bästa säkerhet ej nödvändig }

Anm: Procentangivelserna avser andel av investeringskostnaden

^a Enligt tillämpad praxis.

Tabell 3.2 Kalkyl över likviditet och infiskning resp infiskningsbehov för olika typer av fiskefartyg - jämförelser mellan äldre och år 1979 nybyggda fartyg, avseende verksamhetsåret 3. (Generaliserade närmevärden)

	Räkfiske		Fiskfiske och kombinationsfiske			
	Räktrålare (ca 60 brt)		Västerhavstrålare (ca 70 brt)		Sydkusttrålare (ca 70 brt)	
	Äldre	Nybyggd	Äldre	Nybyggd	Äldre	Nybyggd
1. Normalt möjlig infiskning	ton 30	36	210	250	350	420
2. Bruttoförsäljning	tkr 600	720	840	1 000	875	1 050
3. Driftskostnader (40 %)	tkr - 240	- 288	- 330	- 400	- 350	- 400
4. Överskott likvida medel I	tkr + 360	+ 432	+ 510	+ 600	+ 525	+ 650
5. Investerat kapital	tkr 400	2 500	500	3 000	500	3 000
6. Kapitalutgifter						
6.1 Med nuv stödregler	tkr - 40	- 249	- 50	- 328	- 50	- 328
6.2 Med nya stödregler ^a	tkr - 40	- 214 (-14%)	- 50	- 244 (-26%)	- 50	- 244 (-26%)
7 Överskott likvida medel II						
7.1 Med nuv stödregler	tkr + 320	+ 183	+ 460	+ 272	+ 475	+ 322
7.2 Med nya stödregler ^a	tkr + 320	+ 218 (+19%)	+ 460	+ 356 (+31%)	+ 475	+ 406 (+26%)
8. Nuv infiskning resp beräknat infiskningsbehov med nybyggt fartyg för samma likvida överskott						
8.1 Med nuv stödregler	ton 30	50	210	325	350	520
8.2 Med nya stödregler ^a	ton 30	45 (-10%)	210	300 (-8%)	350	470 (-10%)

^a Se avsnitt 3.5.2.1

Bl. a. kan följande generaliserande slutsatser dras av jämförelsen:

I förhållande till vad som skulle ha gällt med stödgivning enligt nuvarande bestämmelser resulterar en tillämpning av ovan diskuterade "nya" regler bl.a. i att (generaliserat)

- kapitalutgifterna sjunker med mellan 15 och 25 %,
- överskottet av likvida medel (efter avdrag för kapitalutgifter) ökar med mellan 20 och 30 %,
- infiskningsbehovet för bibehållna likvida överskott sjunker med omkring 10 %.

I tabell 3:4 jämförs utfallet vid tillämpning av dels de nuvarande dels de "nya" stödbestämmelserna, vad gäller behovet av ökad infiskning för bibehållna likvida överskott vid byte till nybyggt fartyg. Därav framgår bl. a. att

- det ytterligare behovet av infiskning, utöver det nybyggda fartygets till ca 20 % beräknade "automatiska" höjning av effektiviteten, minskas betydligt vid tillämpning av de modifierade stödreglerna - för räktrålare från storleksordningen 40 till 25 %, för västerhavstrålare huvudsakligen inriktade på fiskfiske från ca 30 till 20 % resp. för s.k. kombinationstrålare, sydkusten från ca 25 till 10 á 15 %,
- för uppnåendet av samma likvida överskott som med det gamla, utbytta fartyget krävs även vid tillämpning av de modifierade stödreglerna en betydligt mindre, men fortfarande dock väsentlig ökning av infiskningen, varierande från ca 35 till 50 % beroende på fiskeinriktning (inkl. den ca 20-procentiga effektivitetsökningen).

Ett årligt utbyte under en tioårsperiod av äldre fiskefartyg¹⁾ i de proportioner som anges i tabell 3:1, dvs 3 räktrålare, 8 huvudsakligen fiskeinriktade västerhavstrålare resp 9 s.k. kombinationstrålare i Östersjön, resulterar således med de modifierade rationaliseringsstödsbestämmelserna i ett lägre behov av infiskning för uppnående av bibehållna likvida överskott än vad som skulle vara fallet med gällande stödregler.

1) I första hand de inemot 160 st vilka redan är minst 40 år gamla samt dessutom de ytterligare ca 115 st, byggda under perioden 1940/49, vilka successivt passerar 40-årsgränsen under 10-årsperioden - jfr bilaga 2.

Tabell 3:4 Beräknat behov av ökad infiskning för bibehållna likvida överskott vid byte till nybyggt fartyg - jämförelse av utfallet med tillämpning av dels nuvarande dels nya^a bestämmelser för det statliga rationa-
liseringsstödet

	Räkfiske			Fiskfiske och kombinationsfiske	
	Nybyggd räktrålare (ca 60 brt)	Nybyggd västerhavs- trålare (ca 70 brt)	Nybyggd sydkust- trålare (ca 70 brt)	Nybyggd västerhavs- trålare (ca 70 brt)	Nybyggd sydkust- trålare (ca 70 brt)
1. Ökat infiskningsbehov utöver beräknad normal kapacitet ^b					
1.1 Med nuv stödregler	14 ton (+ 39 %)	75 ton (+ 30 %)	100 ton (+ 24 %)		
1.2 Med nya stödregler ^a	9 ton (+ 25 %)	50 ton (+ 20 %)	50 ton (+ 12 %)		
2. Ökning av infiskningsbehovet utöver äldre fartygets kapacitet ^b					
2.1 Med nuv stödregler	20 ton (+ 67 %)	115 ton (+ 55 %)	170 ton (+ 49 %)		
2.2 Med nya stödregler ^a	15 ton (+ 50 %)	90 ton (+ 43 %)	120 ton (+ 34 %)		

^a Se avsnitt 3.5.2.1

^b Jfr med tabell 3:3 samt tabell 2 i bilaga 2

Med tillämpning av gällande regler skulle ett årligt utbyte av 20 enheter - om det hade varit ekonomiskt möjligt att genomföra - teoretiskt ha skapat behov av en till ca 2 500 ton uppskattad ökad infiskning (jfr tabell 3:1). Med de "nya" bestämmelserna för rationaliseringsstödet användning kan, med bibehållna likvida överskott, det ökade infiskningsbehovet översiktligt beräknas sjunka med $1/4$, från nämnda ca 2 500 ton till ca 1800 ton. Av dessa ca 1800 ton torde ca 40 ton kunna hänföras till räka och återstoden till sill/strömning, torsk samt övrig konsumtionsfisk.

För hela tioårsperioden skulle det summerade ökade infiskningsbehovet (dvs i samband med byte av i princip alla fiskeskepp byggda före år 1950) därmed teoretiskt uppgå till storleksordningen 18 000 ton med fördelningen 400 ton räkor resp. 17 å 18 000 ton sill/strömning, torsk samt annan konsumtionsfisk.

Huruvida en ökad infiskning av denna storleksordning kan inrymmas inom framtida, för svenskt fiske disponibla fångst- och avsättningsvolymer är f.n. omöjligt att besvara. Under de närmast kommande åren, bl. a. den tidsperiod som planeringskommitténs fiskeplan för bå 1980/81 omfattar (jfr avsnitt 2.2-2.4), torde dock den ovan framräknade årliga ökningen i infiskningsbehovet rymmas inom förutsebara ramar för möjlig fångst och lönsam avsättning.

Det är i sammanhanget viktigt att betona följande. Mot bakgrund av de högst begränsade expansionsmöjligheter som svenskt fiske torde ha framdeles är - enligt styrelsens bedömning - den genom de "nya" bestämmelserna för rationaliseringsstödet användning ovan kalkylerade, ca 25-procentiga minskningen av infiskningsbehovet (vid byte av gammalt till nybyggt fartyg med bibehållna likvida överskott) långt ifrån marginell. Styrelsen vill med utgångspunkt från det för åtskilliga viktiga fiskslag synnerligen ansträngda fångst- och avsättningsutrymmet, snarast anse detta utfall av den diskuterade nyordningen för rationaliseringsstödet användning som en i sammanhanget väsentlig vinst.

Vid sidan av dessa övergripande, näringsstrukturella aspekter bör i lika mån betonas de fördelar som ligger i att de enskilda fiskeföretag, vilka satsar i byten till nybyggda rationella fartygsenheter, genom minskat infiskningsbehov

som följd av de "nya" stödbestämmelserna, ges rimligare förutsättningar än f.n. att - då avsedd fiskeinriktning ur allmän synpunkt är lämplig att främja - på sikt klara de ekonomiska åtaganden man gör i samband med nyinvesteringen. Detta resonemang förutsätter givetvis att, liksom enligt nuvarande principer för fördelningen av det allmänna rationaliseringsstödet (jfr avsnitt 3.1.3), sådant stöd normalt utgår endast till de typer av fisken vilka ur allmän synpunkt bör ifrågakomma för dylika åtgärder.

Om man väljer att utgå från att en förnyelse av fiskeflottan bör ske i den takt och med den inriktning som diskuterats ovan - dvs ca 20 enheter per år fördelat på i princip 3 räktrålare, 8 i huvudsak fiskfiskeinriktade trålare i Västerhavet resp 9 kombinationstrålare i Östersjön - kan den sammanlagda årliga investeringsutgiften grovt uppskattas till ca 60 milj. kr ¹⁾.

Om de i sammanhanget diskuterade "nya" bestämmelserna för rationaliseringsstödet användning vore gällande i stället för de nuvarande, kan i stort sett följande årliga anspråk på statsbidrag och fiskerilån väntas bli ställda i samband med fartygsförnyelser enligt nedanangivna schablon:

<u>Stödform</u>	Beräknat anspråk med nya stödregler vid byte till 20 nya fartyg (milj:kr,ca)	Total ram 1978/79 (milj. kr).
Statsbidrag (avskrivningslån)	14,6	5
Fiskerilån	17,6	25

1) Enligt tidigare angivna ungefärliga priser:

3 räktrålare x 2,5 milj. kr = 7,5 milj. kr resp.

17 fisktrålare och kombinationstrålare x 3 milj. kr =

51 milj. kr, dvs totalt 58,5 milj. kr. Obs, minimipriser i nuläget (maj 1979).

Med tillämpning av nuvarande stödbestämmelser kan motsvarande anspråk på statsbidrag och fiskerilånberäknas uppgå till maximalt $20 \times 1 = 20$ milj. kr, dvs ca 12 milj. kr eller ca 38 % lägre. En ev. övergång till de nu diskuterade, för fiskeföretagen liberalare stödreglerna torde - vid maximalt gynnsam tillämpning - således medföra behov av betydligt vidgade ramar, såväl vad gäller statsbidragets som fiskerilånets storlek.

Om man härutöver antar att statlig lånegaranti i normalfallet lämnas med storleksordningen 25 % av investeringsutgifterna, skulle för den skisserade årliga fartygsförnyelsen erfordras i runt tal inemot 15 milj. kr i dylika garantier. För 1978/79 är den totala ramen för garantilån 20 milj. kr. En förnyelse av fiskeflottan enligt ovan diskuterade mall kan därför förutses ställa ökade krav även på den totala volymen av den statliga lånegarantin.

3.5.2.2 Kondemnering

I det föregående har framhållits, att en betydande del av den svenska utsjöflottan är föråldrad (avsnitt 3.2.1 samt bilaga 2). Särskilt gäller detta de mindre och medelstora fiskeskeppen.

Inom fiskeristyrelsen har vidare konstaterats, att många fiskeföretag får vidkännas höga underhållskostnader för att hålla fiskefartygen i gott skick. Som regel söker man fiskerilån för större reparationer, motorbyten och ombyggnader. Ofta återkommer man med några års mellanrum med nya låneansökningar. I sådana fall torde i stället på ett tidigt stadium ifrågasättas, om det i realiteten är lönsamt att reparera båt och motor, byta vinsch etc. Ofta torde det vara ekonomiskt mera lämpligt att, i stället för att ådra sig upprepade framtida reparationskostnader, skrota (kondemnera) fartyget och investera i ett nytt, alternativt ett bättre begagnat fartyg.

Härtill kommer, att gamla fiskefartyg sällan medger rationellt fiske samt att arbetsförhållandena ombord ofta är otillfredsställande.

För att kondemnering i praktiken ska kunna bli ett alternativ till nuvarande gängse mönster, måste båtägaren erbjudas rimlig ekonomisk ersättning för sin gamla båt för att avstå från försäljning på öppna marknaden.

Eljest skulle nuvarande "normalsituation" upprepas, dvs den gamla båten återkommer i fisket, ev. på någon annan kuststräcka, och kräver fortsatta dryga privata och statliga insatser för reparation och underhåll; på grund av kostnadsläget blir utbyte mot nybyggt fartyg nästan aldrig aktuellt. För att undvika denna utveckling tillämpar man i åtskilliga andra länder ett system, som i princip går ut på att bidrag erhålls för fartyg som kondemneras, alt. i vissa fall säljs utanför det egna landets gränser. Normalt utgår bidraget som ett pris per bruttoregister-ton.

Ett sätt att bidra till avveckling i den äldre, nedslitna delen av fartygsbeståndet i vårt land vore att införa följande regler:

1. Fartyg som är 40 år eller äldre (förslagsvis) skulle regelmässigt vara berättigade till bidrag för kondemnering.
2. Statligt rationaliseringsstöd utom kondemneringsbidrag skulle normalt inte utgå för åtgärder avseende fartyg som är 40 år eller äldre.
3. Bidrag för kondemnering skulle utgå även beträffande fartyg som är yngre än 40 år i de fall fartyget är i dålig kondition och ur ekonomiska eller andra synpunkter ej bedöms lämpligt för upprustning. Det synes ändamålsenligt, att sjöfartsinspektionen (eller andra "gode män") i sådana fall bedömer fartygets kondition.

Den som söker statligt rationaliseringsstöd för åtgärd i ett gammalt fiskefartyg borde i linje härmed uppmanas att göra en totalinvesteringskalkyl, dvs en bedömning av om det även på sikt lönar sig att reparera fartyget eller om en nyinvestering vore mera ekonomisk. I detta senare fall skulle alltså bidrag utgå för kondemnering av det gamla fartyget - generellt om fartyget är 40 år eller äldre resp. efter prövning, bl.a. av sjöfartsinspektionen (eller motsvarande) vad gäller fartygets kondition.

För att ett kondemneringsbidrag skall komma att vara ett verkligt alternativ till försäljning, kan förutses att bidraget måste vara av samma storleksordning som marknadspriset. En försiktig uppskattning antyder, att ett kondemneringsbidrag av storleksordningen 2 500 kr per bruttoregister-ton tämligen väl skulle uppfylla detta krav. Det kan i detta sammanhang tilläggas, att man i utlandet, på i princip likartade förutsättningar, normalt medger kondemneringsbidrag som ungefärligen motsvarar nämnda belopp.

Med utgångspunkt från uppgifterna i bilaga 2 (tabell 1) kan det totala bruttotonnaget hos de fiskeskepp som är 40 år eller äldre bedömas uppgå till ca 7500 å 8000. Med ett kondemneringsbidrag på 2500 kr/brt skulle således den samlade kostnaden för fullständig utrangering av den äldsta delen av utsjöflottan teoretiskt kunna uppgå till 18-20 milj. kr i nuvarande prisnivå. Utslaget över en tioårsperiod (jfr avsnitt 3.3.2) skulle den årliga kostnaden för kondemneringsbidrag följaktligen kunna bli ca 2 milj. kr, ev. något lägre.

Härtill kommer dessutom de fiskefartyg vilka under en tioårsperiod succesivt passerar den ovan diskuterade 40-årsgränsen samt de enheter som är yngre än 40 år men likväl i behov av kondemnering. Enligt bilaga 2 (tabell 2) finns i den svenska flottan f.n. ca 115 fiskeskepp byggda mellan åren 1940 och 1949. Tar man i detta sammanhang hänsyn enbart till dessa, skulle på ovan angivna förutsättningar bidrag för kondemnering kunna bli aktuella för ytterligare inemot 8000 brt, med andra ord till en kostnad runt 18-20 milj.kr.

Det totala behovet av medel för kondemneringsbidrag skulle således teoretiskt kunna uppgå till 36 å 40 milj. kr under en tioårsperiod, resp. ca 3,6-4 milj. kr årligen under denna period, allt fortfarande räknat i nuvarande prisnivå.

Sannolikt kommer dock kondemnering och behovet av bidrag härför inte att aktualiseras för åtskilliga av de potentiella kondemneringsobjekten. Erfarenhetsmässigt vet man, att många fartyg byggs om och återges en förhållandevis god kondition. Vidare försäljs åtskilliga till andra ändamål än fiske, medan andra försvinner ur fiskeflottan genom olycks- händelser o.s.v. Tills vidare torde man därför kunna anta, att kondemnering och bidrag härför kommer ifråga för kanske hälften av det ovan nämnda tonnaget. Bidragskostnaden skulle i så fall uppgå till ca 1,8-2 milj. kr årligen under en tioårsperiod. Efter denna tioårsperiod, varunder i princip huvuddelen av det äldre, orationella fartygsbeståndet avskaffats ur fiskeflottan, kan den årliga kostnaden beräknas minska avsevärt.

För att kondemneringsförfarandet ska kunna genomföras under betryggande former, syns lämpligt att Förenade fabriksverken blir ansvarigt för fartyg vilka beslutats ska kondemneras. Fabriksverken har vid förfrågan under hand uttryckt intresse för en dylik verksamhet. I sammanhanget

kan nämnas, att ett flertal svenska företag ägnar sig åt upphuggning av utrangerade fartyg från marinen och handels-sjöfarten.

Sammanfattningsvis vill styrelsen anknyta till departementschefens uttalande i prop. 1977/78:112 ang. den särskilda vikten av att föråldrade, medelstora trätrålare på sikt ersätts av nya typer av fiskefartyg, och därvid för egen del framhålla betydelsen av att - för uppnåendet av det angivna målet - bidrag framdeles lämnas för kondemnering av föråldrade fiskefartyg. Det synes lämpligt, att för detta ändamål ett särskilt belopp årligen tillförs fiskerilånefonden, för 1980/81 ca 2 milj. kr enligt ovan redovisade utgångspunkter.

3.5.3 Förslag

Av väsentlig betydelse för det svenska fisket är att fisket i många länder med vilket det har att konkurrera, såväl på den internationella som den inhemska marknaden, f.n. genomgår en rationalisering med mycket kraftigt statligt stöd. Detta gäller bl. a. Norge, där t.ex. genom Fiskarbanken s.k. stönadslån ges till fiskeföretag, innebärande räntefria lån på 5+10 år. Stönadslånen är främst avsedda för fiskeföretag med begränsade möjligheter till självfinansiering, exempelvis unga fiskeföretag.

I många länder främjas vidare rationaliseringen inom fisket genom att statliga bidrag ges för skrotning (kondemnering) av föråldrade fiskefartyg. Härigenom bidrar man verksamt till att dels ur flottan få bort för enskilda fiskeföretag på sikt oekonomiska enheter, dels skapa bättre möjligheter för fartygsförnyelser utan att samtidigt kraftigt öka fiskeflottans totala infiskningskapacitet och infiskningsbehov.

En ändring av gällande bestämmelser för rationaliseringsstöds användning på i princip det sätt som diskuterats i det föregående skulle i åtskilliga avseenden vara av väsentlig betydelse för utvecklingen av den svenska fiskerinäringen som helhet, inte minst mot bakgrund av de insatser som görs i andra länder.

I den tidigare framställningen har vissa sådana vinster redan framhållits.

Därutöver bör framhållas, att ett genomförande av den diskuterade nyordningen sannolikt kommer att medföra ett ökat intresse från kreditinstitutens sida att bevilja lågräntelån till investeringar i nybyggda fiskefartyg. Vidare skulle fiskeföretagens egen finansiering i samband med fartygsförnyelse i vissa fall kunna begränsas till 10 % av det totala finansieringsbehovet (minimum 20 % enligt hittills tillämpad praxis). Dessutom bör den ovan diskuterade möjligheten för kreditinstituten att erhålla bästa förmånsrätt för säkerhet leda till lägre kapitalutgifter för fiskeföretagen än vad som normalt är fallet med gällande stödregler. I detta sammanhang vill styrelsen erinra om de översikter i form av alternativa finansieringskalkyler, vilka tidigare lämnats ¹⁾ och som sammanfattat belyser ekonomiska och fångstrelaterade effekter av nu diskuterade modifieringar i gällande bestämmelser för rationaliseringsstöds användning. Styrelsen ser därför som värdefullt, att behoven av infiskning med nybyggda fiskefartyg - som följd av att kapitalkostnadsökningen kan dämpas - blir mera realistiska, såväl med tanke på vad som är infiskningstekniskt rimligt för det enskilda fiskeföretaget som med hänsyn till det troliga framtida utrymmet för fångst och lönsam avsattnings.

Ett vidgat statligt stöd enligt ovan angivna principer kan förutses medföra större benägenhet att investera i nybyggda fiskefartyg, speciellt om äldre, nedslitna enheter samtidigt kan kondemneras på för fiskeföretagen rimliga ekonomiska villkor. En sådan succesiv förnyelse av fiskeflottan resulterar i att det svenska yrkesfisket, speciellt det kapitalintensiva utsjöfisket, kan bedrivas betydligt mera rationellt än vad som för närvarande är fallet.

1) Tabell 3:3 och 3:4 samt tabell 2 i bilaga 2.

Ett utbyte av gamla nerslitna fartyg med ett lika antal nya enheter åstadkommer automatiskt en viss ökning av fångstkapa-
citeten. Denna kan genomsnittligt uppskattas till ca 20%.
Förutsatt att likartade likvida överskott som med det gamla
fartyget eftersträvas, kommer härutöver, även vid en till-
lämpning av de ovan diskuterade nya stödreglerna, ett visst
ytterligare behov av infiskning att föreligga; detta kommer
dock att vara väsentligt mindre än vad som teoretiskt skulle
ha varit fallet om ifrågavarande rationaliseringsåtgärder
genomförts med gällande stödbestämmelser.

Mot bakgrund av det högst begränsade utrymmet för framtida
ökning av fångst och avsättning kan den kapacitetsökning
och det ökade infiskningsbehov som fartygsförnyelsen medför,
därför nödvändiggöra att antalet fiskefartyg på sikt redu-
ceras i viss utsträckning. I en sådan situation kan problem
väntas uppstå att sysselsätta, alternativt inom fisket ompla-
cera, samtliga i utsjöfisket för närvarande verksamma yrkes-
fiskare.

För att kunna motverka en utveckling av detta slag krävs
utökade möjligheter att dels förhindra överetablering inom
fisket, dels stimulera sådan fiskeinriktning som motverkar brist
på konsumtionsfisk eller råvara för beredning.

Styrelsen vill i detta sammanhang ~~dessutom~~ erinra om den
inom styrelsen möjligen påbörjade granskningen av förutsättning-
na för viss skiftesgång inom utsjöfisket, jfr avsnitt 3.4.2.1.

I det närmast följande samt i avsnitt 3.6.2 lämnas förslag
till sådana åtgärder, vilka enligt styrelsens uppfattning
måste genomföras för att dels möjliggöra den av statsmakterna
avsedda förnyelsen av fiskeflottan dels förhindra överetab-
lering inom fisket resp. stimulera till sådan fiskeinriktning
vilken ur allmän synpunkt är önskvärd.

Styrelsen föreslår således, vad gäller dels investering i
nybyggt fiskefartyg i samband med utbyte av föråldrat fartyg
dels investering föranledd av övergång till sådan fiskeinrikt-
ning vilken ur allmän synpunkt är önskvärd, att det statliga
stödet till fiskets rationalisering snarast, dock senast
fr.o.m. budgetåret 1980/81 ändras på så sätt

att statsbidrag (avskrivningslån) får utgå med högst 25 % av
investeringskostnaden,

att statsbidrag och fiskerilån tillsammans får utgå med högst 55 % av investeringskostnaden; understiger denna kostnadsdel 1 milj. kr får statsbidrag och fiskerilån sammantaget likväl utgå med högre andel, dock högst 1 milj. kr, förutsatt att övriga villkor uppfylls,

att nuvarande regler om maximering av statsbidragets resp. statsbidrag och fiskerilånets sammanlagda storlek slopas,

samt att säkerheten för avskrivningslån och fiskerilån får utgöras av pantbrev i fartyget med sämre säkerhet än för lån som lämnas av svenskt kreditinstitut.

Styrelsen är för sin del beredd att, vad gäller rationaliseringsåtgärder av ovan nämnda slag, sänka kraven på fiskeföretagens egen finansiering från lägst 20 % av investeringskostnaden (enligt hittills tillämpad praxis) till lägst 10 %.

Styrelsen föreslår dessutom, att bidrag till kondemnering av föråldrade fiskefartyg får utgå, i princip på de förutsättningar och enligt den modell som beskrivits i avsnitt 3.5.2.2.

Dessutom bör, enligt styrelsens mening, verkas för att, vid rationaliseringsåtgärder av ovan nämnda slag, amorteringstiden för statsgaranterade lån i största möjliga utsträckning förlängs till 20 år.

3.6 Fiskelicensen och fiskets rationalisering

3.6.1 Nuvarande bestämmelser

Enligt förordningen om licens för yrkesfiske (1978:517) kan fr o m den 1 juli 1979 statligt prisstöd till fisket liksom statligt rationaliseringsstöd till fiskeföretag och statligt stöd till fiskeföretag vid fångstbegränsning utgå endast till den som har meddelats yrkesfiskelicens enligt nämnda förordning.

Licens kan beviljas den som bedriver eller ämna bedriva yrkesfiske eller annat fiske av betydelse för hans försörjning. Licens kan även beviljas fiskelag som bedriver eller ämna bedriva yrkesfiske med visst fartyg.

Vid prövning av fråga om licens skall enligt förordningen särskilt beaktas tillgången på fisk och förutsättningarna i övrigt att bedriva rationellt fiske, möjligheterna att avsätta fångsterna samt förutsättningarna för enskild fiskare eller fiskare som ingår i fiskelag att få sådan inkomst av enbart fiske eller av fiske tillsammans med annan bestående förtjänstmöjlighet att den utgör tillfredsställande försörjningsunderlag.

Yrkesfiskelicens meddelas för viss tid eller tills vidare och kan vidare förenas med särskilda villkor och föreskrifter.

Enligt förordningen kan den som under tiden 1 juli 1977 - 30 juni 1978 bedrivit yrkesfiske under minst sex månader ej vägras licens, om ej särskilda skäl föranleder det.

Fråga om licens prövas av fiskeristyrelsen i fråga om fiske med fartyg som är att anse som skepp enligt sjölagen och i övriga fall av fiskenämnden.

Licens i förordningens mening har närmast karaktären av en registrering av yrkesfiskare som kan vara berättigade till statligt stöd. Licensen innebär alltså inte att yrkesfisket som sådant underkastas tillståndstväng. Licensieringen ingår för närvarande endast som ett moment vid prövningen av

samhällets stöd till yrkesfisket.

Innehav av yrkesfiskelicens medför å andra sidan inte att statligt stöd ska utgå automatiskt. Också framgent kommer en prövning av förutsättningarna för att bevilja olika former av statligt stöd att äga rum i de enskilda fallen.

Frågan om lagstiftning rörande bl a rätten att nyttja olika typer av fiskeredskap har prövats av 1973 års fiskevattensutredning. I utredningens betänkande Fiska på fritid (SOU 1978:75) har vissa redskap föreslagits bli förbehållna yrkesfiskare resp fiskelag med yrkesfiskelicens.

3.6.2 Förslag

I det föregående, bl a avsnitten 3.1.4 och 3.4.3, har upprepade gånger framhållits, att utvecklingen inom fisket i hög grad styrs av kortvariga företeelser, bl a de på senare tid mycket goda priserna på sill/strömming vilka är ett resultat av det temporära sillfiskestoppet i Nordsjön. I det aktuella fallet har utvecklingen lett fram till att fångstkapaciteten i sillfiskeflottan ökat kraftigt under den senaste tiden.

I förhållande till de kvottillgångar svenskt fiske förfogar över för den närmaste tiden är enligt styrelsens uppfattning kapaciteten i sillfiskeflottan för närvarande för stor. Vid fallande priser på sill/strömming - vilket kan förutses inom de närmaste åren - kan företag med stora läneshulder komma att få pressad ekonomi. Även i det långsiktiga perspektivet, med särskild hänsyn tagen till avsättningsmöjligheterna torde den nuvarande kapaciteten visa sig vara för stor. Styrelsen hänvisar härvidlag bl a till planeringskommitténs bedömning i dess Fiskeplan 1980/81 av det framtida utrymmet för fångst och lönsam avsättning.

Med utgångspunkt från det nämnda exemplet anser styrelsen sammanfattningsvis en kapacitetsanpassning vara nödvändig, såväl till de långsiktiga kvottillgångarna och de framtida bestånden av icke-kvoterade arter som till avsättningsmöjligheterna, med hänsyn tagen till behovet av att upprätthålla

en tillfredsställande lönsamhet inom fisket, för att råvaruförsörjningen ska kunna tryggas och ryckighet i tillförseln undvikas.

Styrelsen har i närmast föregående avsnitt betonat nödvändigheten av utökade möjligheter att dels förhindra överetablering inom fisket, dels stimulera sådan fiskeinriktning som motverkar brist på konsumtionsfisk eller råvara för beredning. I samband därmed lämnades förslag bl a beträffande ändring av gällande bestämmelser för det statliga stödet till fiskets rationalisering.

Den i det närmast föregående nämnda, nödvändiga kapacitetsanpassningen inom olika fiskesektorer förutsätter emellertid dessutom ytterligare styrmått. I senare delen av avsnittet Aktuella problem (3.1.4) har viktigare sådana förtecknats, bl a framhålls vikten av att genom specialdestenering av licenser för yrkesfiske kunna begränsa rätten att bedriva fiske med viss inriktning.

Hittills använda styrmedel ger nämligen ej möjlighet hindra menlig kapacitetsökning vid anskaffning av sådana fiskefartyg som alternativt kan användas för vitfiskfiske eller sillfiske. Vid ansökan om statligt stöd för anskaffning av dylikt fartyg uppgives vanligen att fartyget är avsett för annat fiske än efter sill. Motsvarande uppgifter lämnas då vid ansökan om licens för yrkesfiske. När finansieringsfrågan utfärdats är dock fiskaren eller fiskelaget inte förpliktigad att avstå från visst fiske.

Om möjlighet ej gives att vid licensprövning för nyetablering eller vid omprövning av beviljad licens i samband med fartygsbyte fastställa fiskeinriktningen kommer ofrånkomligen den redan betydande överkapaciteten i sillfisket att ytterligare öka. På längre sikt kan behov uppstå att anpassa möjlig fiskeinsats till fiskresursens storlek även för andra fångstobjekt än sill.

Enligt förordningen om licens för yrkesfiske kan licens förenas med särskilda villkor och föreskrifter (4 §). Förordningen syns således i och för sig inte hindra, att licens förknippas med villkor av exempelvis den innebörden att ifrågasvarande licens avser rätt till enbart viss fiskeinriktning.

Å andra sidan saknas såväl i förordningen som i dess förarbeten uttryckligt stöd för en sådan tillämpning.

Styrelsen önskar därför statsmakternas klarläggande huruvida till ett meddelande av yrkesfiskelicens kan knytas villkor av fiskeinriktningsbegränsande innebörd.

Styrelsen föreslår därvid, mot den bakgrund som lämnas i föreliggande plan för fiskets rationalisering, att sådant villkor får knytas till licens för yrkesfiske. Ifrågavarande tillämpning av licensgivningen bör enligt styrelsens uppfattning medges snarast, dock senast fr o m budgetåret 1980/81.

Fiskare som fått sin fiskeinriktning på föreslaget sätt begränsad blir mera ekonomisk sårbara än de som har möjlighet fritt välja sitt fångstobjekt. Om inte användningsområdet för nytillkommande fartygsenheter regleras blir emellertid alternativet en överetablering inom vissa sektorer, som får vittgående konsekvenser för hela fiskarekårens ekonomiska situation. Det är därför befogat att nytillkommande och expanderande fiskeföretag inte tillåtes äventyra övriga företags existens. Styrelsen anser dock att starka skäl talar för att i det fall företag tillhörande förstnämnd kategori råkar i svårigheter på grund av omständigheter, som inte kunde förutses vid etableringen, statligt stöd i lämplig form bör lämnas. Det kan i detta sammanhang erinras om att man i Danmark för 1979 avsatt 25 miljoner kronor för statligt stöd vid tillfällig uppläggning av fiskefartyg i minst 90 dagar.

3.7 Regionala effekter av förslagen

Inför utarbetandet av föreliggande plan för fiskets rationalisering har fiskenämnarnas synpunkter inhämtats i en rad

i detta sammanhang väsentliga frågeställningar. Bl a har nämnderna meddelat sin syn på dels vilka viktigare förändringar som inträffat i fisket under år 1978 i förhållande till vad som gällt i det närmast föregående, dels vilka framtida tendenser som kan skönjas inom resp läns fiske. I bilaga 8 lämnas en sammanfattning av de synpunkter som inkommit från fiskenämnderna i kustlänen. I bilaga 9 redovisas på motsvarande sätt fiskenämndernas uppfattning av inom vilka fiskeinriktningar intresse för närvarande finns för nyetablering eller rationalisering av befintliga fiskeföretag. Av nämnda sammanfattningar framgår bl a,

./.

./.

att vid västkusten, sydkusten och södra ostkusten inriktningen på sill/strömmingfiske blivit alltmera dominant och beräknas öka än mera framdeles (det bör uppmärksammas, att denna tendens framhålls genomgående),

att deltidsfisket ökar kontinuerligt över lag och konkurrerar med yrkesfisket, särskilt på avsalusidan,

att risk finns för överetablering inom yrkesfisket, dels generellt genom de senare årens förhållandevis goda lönsamhet inom fisket och det samtidiga besvärliga läget på arbetsmarknaden i övrigt, dels regionalt, t ex inom Öresunds-regionen genom befarad friställning av arbetskraft inom varvsindustrin,

att intresset för nyetablering inom resp övergång till kustyrkesfiske ökar, bl a vad gäller torskfiske med garn och krok (bl a med utnyttjande av ny, rationell teknik) vid sydkusten och södra ostkusten, liksom beträffande kustfiske över huvud taget inom Göteborgs och Bohus län,

att förtjänsterna inom sill/strömmingfisket förväntas minska inom kort inom östersjölänen, bl a p g a att nuvarande exceptionellt hög andel storvuxen sill/strömming antas minska i fångsterna,

att fångsterna av torsk i Östersjön inkl södra delen av Bottenhavet/Bottenviken antas öka under de närmaste åren som följd av nuvarande god tillgång på småtorsk,

att förutsättningarna för det framtida laxfisket bedöms osäker; från främst norrlandslänen framhålls i detta avseende behovet av en utökad reglering (inskränkning) av havsfisket efter lax till förmån för det mera kustnära fisket,

att intresset för en fortsatt utvidgning av det norrländska laxfisket med fasta redskap är stort, inte minst bland icke-yrkesfiskande fiskerättsägare,

att intresset för framtida kombinationsfiske efter strömming/lax/torsk med rationella fiskefartyg och modern utrustning är tydligt inom en stor del av ostkustlänen,

att lönsamheten i ålfisket med fasta redskap på södra ostkusten framdeles är osäker med utgångspunkt från senare års vikande fångster,

samt att fiskets utveckling, speciellt vid norrlandskusten, blir beroende bl a av att avsättningen i fiskhandelns grossistled förbättras samt av att marknadsföringen av fisk samordnas på ett mera rationellt sätt än för närvarande,

Styrelsen anser, att ett genomförande av de förslag som lagts i det föregående (avsnitt 3.5.3 och 3.6.2) ger goda möjligheter att på ett tillfredsställande sätt åtgärda flertalet av de problem och den allmänna utveckling som enligt ovan förutses av fiskenämnderna. I vissa avseenden berör problemställningarna närmast frågor av fiskerättslig natur. I dessa avseenden hänvisar styrelsen till sitt remissvar på 1973 års fiskevattensutrednings betänkande Fiska på fritid (SOU 1978: 75); styrelsen vill härvid bl a fästa uppmärksamheten på vad som framhålls i yttrandet angående nödvändigheten av att det s k deltidsfisket begränsas i största möjliga utsträckning.

Med anledning av regeringens uppdrag 1978-02-23 att utreda behovet av hamnar inom yrkesfisket har styrelsen 1979-05-31 till regeringen inlämnat förslag beträffande lämpliga satsningar på fiskehamnar m m. Förslagen grundas på en inom styrelsen, i samråd med jordbruksnämnden, sjöfartsverket, kommunförbundet, Svensk Fisk ekonomisk förening samt Sveriges

fiskares riksförbund, med anledning av uppdraget särskilt genomförd utredning den s k fiskehamnsutredningen.

Under det utredningsarbete som bedrivits dels inom fiskehamnsutredningen, dels inom kommittén för fiskets kort- och långsiktiga planering (planeringskommittén), dels i samband med framtagandet av föreliggande plan för fiskets rationalisering har, förutom att de skilda utredningarnas resp förslag kunnat utformas i samverkan, inhämtade regionala synpunkter likaså varit möjliga att inarbeta på ett för helheten ändamålsenligt sätt. Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla som sin uppfattning, att de förslag som i föreliggande plan läggs beträffande fiskets rationalisering, syns vara väl ägnade att främja det framtida yrkesfiskets utveckling mot bakgrund av de förslag till rationalisering m m av fiskehamnar, vilka framförs med anledning av regeringens särskilda uppdrag i fiskehamnsfrågan.

4 SAMMANFATTNING

Med utgångspunkt från statsmakternas beslut rörande riktlinjer för fiskeripolitiken, m m (jfr prop 1977/78:112) har fiskeristyrelsen i samarbete med Sveriges fiskares riksförbund närmare undersökt möjligheterna att genomföra avsedda rationaliseringsåtgärder. Utgångspunkten för undersökningen har i första hand varit, att lämna förslag till åtgärder ägnade att dels underlätta den av statsmakterna avsedda förnyelsen av fiskeflottan, dels förhindra överetablering inom fisket resp stimulera till sådan fiskeinriktning vilken ur allmän synpunkt är önskvärd. Under utredningsarbetet har genom fiskenämnderna regionala synpunkter på fiskets rationalisering m m inhämtats. Fiskenämndernas synpunkter redovisas i sammanfattad form.

I föreliggande rapport, Fiskets rationalisering - plan för 1980/81, framläggs utredningens resultat samt lämnas förslag till åtgärder av ovan nämnt slag.

I det följande lämnas en punktvis sammanfattning av viktigare delar i rapporten.

1. Under år 1978 utnyttjades tillgängliga kvoter av sill maximalt, medan för övriga kvoterade fiskslag i allmänhet gällde att kvoterna användes i endast begränsad omfattning. För innevarande år är situationen densamma som 1978. Orsaken härtill är främst, att sill/strömningfisket givit minst lika god inkomst som exempelvis torskfisket och med ett mindre påfrestande arbete.
2. Den nuvarande fiskeinriktningen med stark koncentration på fångst av sill/strömning har för torskberedningsindustrin inneburit betydande svårigheter.
3. Överflyttningen från torskfiske, där förutsättningar för tryggad avsättning finns inom landet, till sillfiske, som inom en nära framtid är förenat med risker för olönsam avsättning, illustrerar behovet av något slags styrning av fångstinriktningen.
4. I den mån strukturella förändringar sker i den svenska fiskeflottan, vilka har den felaktiga utgångspunkten att

ett f n lönsamt sillfiske även på sikt blir lönsamt, kan stora svårigheter förväntas för näringen inom några år.

5. Vid årsskiftet 1978/79 fanns totalt ca 3 800 fiskebåtar i det yrkesmässiga saltsjöfisket. Av dessa var ca 3 350 st mindre än 26 brt och ca 450 st 26 brt eller större (fiskeskepp). Den senare gruppens sammanlagda tonnage kan uppskattas till ca 32 000 brt. Av 1978 års infiskning inom yrkesfisket i saltsjön (ca 172 000 ton¹⁾ bedöms inemot 90 % (ca 153 000 ton inkl ca 33 000 ton foderfisk) hänföra sig till fiskeskeppen resp drygt 10 % (ca 20 000 ton) till övrigt yrkesfiske, i första hand det kustnära och strandbundna fisket med mindre båtar.
6. Räkfishkeflottans nuvarande kapacitet svarar tämligen väl mot beräknat fångstutrymme. En betydande del av räkfishkeflottan är dock föråldrad och kan förutses behöva bytas ut inom en nära framtid.

Den del av den svenska utsjöfiskeflottan som f n helt eller delvis är inriktad på sk fiskfiske²⁾ har en sammanlagd infiskningskapacitet som icke oväsentligt understiger det beräknade, närmast framtida utrymmet för såväl fångst som avsättning. En stor del av denna flotta består av äldre, orationella fartygsenheter.

I stort sett det motsatta förhållandet gäller för sill/strömmingfisket, d v s kapaciteten i den del av flottan som f n helt eller delvis bedriver sådant fiske överstiger väsentligt det utrymme för lönsam avsättning som beräknas finnas i en relativt nära framtid. Större delen av sillfiskeflottan består av förhållandevis stora, moderna fartyg.

7. Av det sammanlagda antalet fiskeskepp om ca 450 enheter är hela 35 % (inmot 160 st) minst 40 år gamla. Totalt utgör de ca 25 % av totaltonnaget inom utsjöflottan. Ytterligare ca 25 % (ca 115 st) av fiskeskeppen är byggda inom tidsperioden 1940-49. Merparten av de äldre fiskeskeppen återfinns inom det mindre och det medelstora tonnaget (26-75 brt).

1) Landad vikt

2) Fiske efter annan konsumtionsfisk än sill/strömming

8. Byten till nybyggda fiskefartyg är numera förenade med mycket stora och snabbt stigande investeringskostnader, vanligtvis i flermiljonsklassen även för högst normala och vanliga fartygsstorlekar. Med i övrigt oförändrade förutsättningar (bl a vad gäller fiskpriser och drivmedelspriser) innebär därför ett byte till ett nytt fartyg, att infiskningen måste ökas, i regel väsentligt, för att det likvida överskottet (att täcka manslotter och ev överskott) inte ska sjunka alltför mycket under vad som normalt kunde uppnås med det äldre, utbytta fartyget.
9. Även med maximalt gynnsamma villkor enligt nuvarande regler för det statliga rationaliseringsstödet medför ett dylikt byte till nytt fartyg generellt, att infiskningsbehovet (för uppnåendet av oförändrade likvida överskott) ökar med storleksordningen 50 á 70 %. Ett utbyte under exempelvis en tioårsperiod av det äldre fartygsbeståndet skulle därmed, på ovan angiven förutsättning, medföra ett behov av ytterligare infiskning av i runt tal 25 000 ton fisk. En utökad infiskning av denna storleksordning bedöms inte vara realistisk, varken med hänsyn till vad som är infiskningstekniskt möjligt för det enskilda fiskeföretaget eller mot bakgrund av det framtida utrymmet för fångst och lönsam avsättning.
10. Undersökningen inkluderar en stickprovs baserad studie av fiskeföretagens lönsamhet 1977-1978 (avsnitt 3.4). Resultaten därav indikerar bl a, vid byte från gammalt till nybyggt fiskeskepp, att fiskeföretagens kapitalkostnad ökar med storleksordningen 10 ggr, vilket i dagens läge motsvarar kostnaden för 2-7 manslotter (beroende på fiskeinriktning, fartygsstorlek m m).
11. Den väsentligaste anledningen till det besvärliga läget är att söka i det på senare tid kraftigt höjda kostnads-läget för nybyggda fiskefartyg. Det nuvarande statliga rationaliseringsstödet har inte medgett tillräcklig stimulans för fiskeföretag att i nämnvärd omfattning genomföra utbyten av äldre, orationella fartygsenheter mot nybyggda.

12. Vid investeringsbelopp omkring tre milj kr och däröver kan det statliga stödet numera, generellt sett, anses ge endast marginellt positiva effekter på de kapitalutgifter som ett fiskeföretag ådrager sig i samband med byte från gammalt till nybyggt fartyg, även vid maximalt utnyttjande av stöd villkoren.

I sammanhanget bör nämnas, att med de ändrade regler för beskattning, vilka riksdagen nyligen fattat beslut om (jfr prop 1978/79:210 om ändrad företagsbeskattning), bl a innebärande möjlighet att göra avsättningar till investeringskonto, kan förutsättningarna för självfinansiering beräknas öka. Ett genomförande av förslaget torde i detta sammanhang dock ge avsedda effekter först på någon sikt.

13. Mot den ovan redovisade bakgrunden finner styrelsen, att de av statsmakterna uppställda målen för fiskets rationalisering knappast kan realiseras under rådande förhållanden, i vart fall vad gäller mera kostnadskrävande åtgärder, t ex den succesiva förnyelse av fiskeflottan vilken angetts vara av särskild vikt. De nuvarande bestämmelserna för det statliga rationaliseringsstödet användning medger härvidlag inte insatser av den storleksordning som erfordras för att stödet skall bli ett mera verksamt instrument för fiskets rationalisering.

14. I det föregående har konstaterats, att en betydande del av den svenska utsjöflottan är föråldrad; särskilt gäller detta de mindre och medelstora fiskeskeppen. Många fiskeföretag får vidkännas höga underhållskostnader för att hålla äldre fiskefartyg i gott skick. Som regel söker man fiskerilån för större reparationer, motorbyten och ombyggnader. Ofta återkommer man med några års mellanrum med nya låneansökningar. Ofta torde det vara ekonomiskt mera lämpligt att, i stället för att ådra sig upprepade framtida reparationskostnader, skrota (kondemnera) fartyget och investera i ett nytt, alternativt ett bättre begagnat fartyg.

15. För att kondemnering i praktiken ska kunna bli ett alternativ till nuvarande gängse mönster, måste båtägaren erbjudas rimlig ekonomisk ersättning, bidrag, för sin gamla båt för att avstå från försäljning på öppna marknaden. Eljest skulle nuvarande "normalsituation" upprepas, d v s den gamla båten återkommer i fisket, ev på någon annan kuststräcka, och kräver fortsatta dryga privata och statliga insatser för reparation och underhåll; på grund av kostnadsläget blir utbyte mot nybyggt fartyg nästan aldrig aktuellt. För att undvika denna utveckling tillämpar man i åtskilliga andra länder ett system, som i princip går ut på att bidrag erhålls för fartyg som kondemneras, alt. i vissa fall säljs utanför det egna landets gränser. Normalt utgår bidraget som ett pris per bruttoregister-ton.
16. För att ett kondemneringsbidrag skall komma att vara ett verkligt alternativ till försäljning, kan förutses att bidraget måste vara av samma storleksordning som marknadspriset. En försiktig uppskattning antyder, att ett kondemneringsbidrag av storleksordningen 2 500 kr per bruttoregister-ton tämligen väl skulle uppfylla detta krav. Det kan i detta sammanhang tilläggas, att man i utlandet, på i princip likartade förutsättningar, normalt medger kondemneringsbidrag som ungefärligen motsvarar nämnda belopp.
17. En succesiv totalförnyelse under förslagsvis en tioårsperiod av det äldre, uttjänta beståndet av fiskeskepp beräknas för budgetåret 1980/81 - med ovan diskuterade bidragsnorm - dra en kostnad i form av kondemneringsbidrag av storleksordningen 2 milj kr.
18. För att kondemneringsförfarandet ska kunna genomföras under betryggande former, syns lämpligt att Förenade fabriksverken blir ansvarigt för fartyg vilka beslutats ska kondemneras.
19. Av väsentlig betydelse för det svenska fisket är att fisket i många länder med vilket det har att konkurrera, såväl på den internationella som den inhemska marknaden, f n genomgår en rationalisering med mycket kraftigt statligt stöd. I många länder främjas vidare rationaliseringen inom fisket

genom att statliga bidrag ges för skrotning (kondemnering) av föråldrade fiskefartyg. Härigenom bidrar man verksamt till att dels ur flottan få bort för enskilda fiskeföretag på sikt oekonomiska enheter, dels skapa bättre möjligheter för fartygsförnyelser utan att samtidigt kraftigt öka fiskeflottans totala infiskningskapacitet och infiskningsbehov.

Mot den ovan tecknade bakgrunden föreslår fiskeristyrelsen i föreliggande plan följande, vad gäller dels investering i nybyggt fiskefartyg i samband med utbyte av föråldrat fartyg dels investering föranledd av övergång till sådan fiskeinriktning vilken ur allmän synpunkt är önskvärd, att det statliga stödet till fiskets rationalisering snarast, dock senast fr o m budgetåret 1980/81 ändras på så sätt

att statsbidrag (avskrivningslån) får utgå med högst 25 % av investeringskostnaden,

att statsbidrag och fiskerilån tillsammans får utgå med högst 55 % av investeringskostnaden; understiger denna kostnadsdel 1 milj kr får statsbidrag och fiskerilån sammantaget likväl utgå med högre andel, dock högst 1 milj kr, förutsatt att övriga villkor uppfylls,

att nuvarande regler om maximering av statsbidragets resp statsbidragets och fiskerilånets sammanlagda storlek slopas

samt att säkerheten för avskrivningslån och fiskerilån får utgöras av pantbrev i fartyget med sämre säkerhet än för lån som lämnas av svenskt kreditinstitut.

Styrelsen är för sin del beredd att, vad gäller rationaliseringsåtgärder av ovan nämnda slag, sänka kravet på fiskeföretagens egen finansiering från lägst 20 % av investeringskostnaden (enligt hittills tillämpad praxis) till lägst 10 %.

Styrelsen föreslår desstuom, att bidrag till kondemnering av föråldrade fiskefartyg får utgå på i princip följande förutsättningar, nämligen

att fartyg som är 40 år eller äldre (förslagsvis) regelmässigt skall vara berättigade till bidrag för kondemnering,

att statligt rationaliseringsstöd, med undantag för kondemneringsbidrag, normalt inte utgår till åtgärder avseende fartyg som är 40 år eller äldre

samt att bidrag för kondemnering skall kunna utgå även beträffande fartyg som är yngre än 40 år i de fall fartyget är i dålig kondition och ur ekonomiska eller andra synpunkter ej bedöms lämpligt för upprustning; sjöfartsinspektionen (eller andra "gode män") bör i sådana fall bedöma fartygets kondition.

Dessutom bör enligt styrelens mening, verkas för att, vid rationaliseringsåtgärder av ovan nämnda slag, amorteringstiden för statsgaranterade lån i största möjliga utsträckning förlängs till 20 år.

Genom de föreslagna ändringarna resp tilläggen till nuvarande bestämmelser för rationaliseringsstödet användning kan bedömas, att - jämfört med gällande stödbestämmelser - en ca 25-procentig minskning av infiskningsbehovet (vid byte av gammalt till nybyggt fartyg med bibehållna likvida överskott) uppnås generellt. Med utgångspunkt från det för åtskilliga viktigare fiskslag ansträngda fångst- och avsättningsutrymmet, måste detta utfall av den föreslagna nyordningen för rationaliseringsstödet användning anses som en för svenskt fiske totalt sett väsentlig vinst.

Vid sidan av dessa övergripande, näringsstrukturella aspekter bör i lika mån betonas de fördelar som ligger i att de enskilda fiskeföretag, vilka satsar i byten till nybyggda rationella fartygsenheter, genom minskat infiskningsbehov som följd av de föreslagna stödbestämmelserna, ges rimligare förutsättningar än f n att - då avsedd fiskeinriktning ur allmän synpunkt är lämplig att främja - på sikt klara de ekonomiska åtaganden man gör i samband med nyinvesteringen.

Styrelsen betonar i rapporten nödvändigheten av att utökade möjligheter tillskapas att dels förhindra överetablering inom fisket, dels stimulera sådan fiskeinriktning som mot verkar brist på konsumtionsfisk eller råvara för beredning. Utöver ovan framförda förslag beträffande ändring av gällande regler för rationaliseringsstödet användning framhålls - för uppnåendet av detta mål - vikten av att genom specialdestinering av licenser för yrkesfiske kunna begränsa rätten att bedriva fiske med viss inriktning.

Styrelsen önskar därför statsmakternas klarläggande huruvida till ett meddelande av yrkesfiskelicens kan knytas villkor av fiskeinriktningsbegränsande innebörd.

Styrelsen föreslår därvid, mot den bakgrund som lämnas i föreliggande plan för fiskets rationalisering, att sådant villkor får knytas till licens för yrkesfiske. Ifrågavarande tillämpning av licensgivningen bör enligt styrelsens uppfattning medges snarast, dock senast fr o m budgetåret 1980/81.

Förhållandet bruttoton-fot-meter

Fiskarena använder nästan alltid fot när det gäller att ange fiskefartygs längd. I Svensk Skeppslista användes meter som längdmått. Begreppet bruttoton är ett rymdmått och användes inom skeppsmätningen för att ange inre rymden av alla slutna rum i ett fartyg; dock inräknas inte dubbelbottentankar och vissa rum ovan översta fullständiga däck (med vissa undantag).

I SCB:s statistik har man bland annat använt bruttotonklasser. Här nedan ges en ungefärlig uppskattning av längden i fot resp meter i förhållande till bruttoton. 1 fot = 0,3048 m

<u>Bruttotonklass</u>	<u>ung motsvarande längdintervall</u>	
	meter	fot
26 - 50	14 - 19	45,9 - 62,3
51 - 75	18 - 21	59,1 - 68,9
76 - 100	21 - 26	68,9 - 85,3

Infiskningskapaciteten inom den svenska utsjöfiskeflottan
(fiskeskepp) - nuläge resp efter utbyte av äldre enheter

1. F n (dec 1978) finns i Sverige totalt ca 450 fiskefartyg större än 25 brt med ett sammanlagt tonnage på ca 32 000 brt och ett medeltonnage på drygt 70 brt, jfr bif tabell 1.
./.
2. Inom räkfisket finns 75 trålare, flertalet under 76 brt. Av dessa är 16 st byggda före 1940. Skulle dylika äldre trålare ersättas med nybyggen, måste de nya trålarna fiska in ca 70 % större fångst för att samma likvida överskott som med det äldre, utbytta fartyget ska uppnås, jfr bif tabell 2. Nuvarande infiskning kan översiktligt anges till storleksordningen 0,5 ton/brt.
./.
3. Inom västerhavets fiskfiske¹⁾ finns i Göteborgs och Bohus län ca 90 trålare (fiskeskepp) med en beräknad infiskning på totalt 13 - 14 000 ton "fisk". Ca 55 av dessa är 40 år gamla eller äldre. Infiskningen kan beräknas till 2-3 ton fisk/brt. För att en nybyggd trålare ska ge samma likvida överskott som en äldre utbytt enhet fordras, att infiskningen ökar med 50 á 60 %.

Inom Hallands län finns f n ca 50 trålare (fiskeskepp), varav 6 st är 40 år gamla eller äldre. Den nuvarande infiskningen kan uppskattas till omkring 5 ton fisk/sill per bruttoton. Ett utbyte av ett gammalt fartyg mot ett nybyggt kan beräknas kräva en ökning av infiskningen med storleksordningen 40 % för att det likvida överskottet ska bli oförändrat.

4. Uppskattningsvis finns f n ett drygt 60-tal fiskeskepp, vilka är inriktade enbart på sillfiske. Det helt dominerande flertalet av dessa är hemmahörande på västkusten och är större än 100 brt. Samtliga är byggda efter år 1950 och merparten senare än år 1960. Viss överkapacitet finns redan i det svenska sillfisket; förhållandet kan förutses accentueras inom en nära framtid, varför en viss övergång till s k fiskfiske torde bli ofrånkomlig. För en medelstor silltrålare kan nuvarande kostnad för konvertering till fiskfiske i ett normalfall beräknas uppgå till storleksordningen 300 000 kronor.

1) Med "fiskfiske" avses konsumtionsfiske efter andra fiskslag än sill/strömming

5. På sydkusten finns f n ett 90-tal trålare (fiskeskepp), varav ca 45 är 40 år gamla eller äldre. Infiskningen kan översiktligt beräknas uppgå till ca 5 ton sill/fisk per bruttoton. Ett utbyte av ett gammalt fartyg mot ett nybyggt kan bedömas kräva en ökning av infiskningen med ca 50 % för att det likvida överskottet ska bli oförändrat.
6. På ostkusten finns f n ca 80 trålare (fiskeskepp), varav 17 st hör till norra ostkusten. Av det totala antalet är ca 35 st byggda för 40 år sedan eller tidigare. Bl a på grund av den speciella karaktären av kombinationsfiske vid norra ostkusten¹⁾ är det genom bristfälligt underlagsmaterial f n förenat med stora svårigheter att - som för tidigare behandlade fisketyper - ange några normala för vad som kan sägas vara normal infiskningskapacitet för ostkustens fiskeskepp. Generellt sett syns dock fisket med de äldre fiskefartygen lämna likvida överskott, som är förhållandevis mindre än inom tidigare behandlade fisketyper. Ev investeringar i fartygsnybyggen (utbyter äldre mot nybyggda enheter) kan därför på skäliga grunder antas kräva en stor ökning av infiskningen för att nuvarande likvida överskott ska kunna bibehållas.
7. För s k kombinations- och fiskfisketrålare kan sammanfattningsvis den bedömningen göras, att - med nuvarande regler för det statliga rationaliseringsstödet - utbyte av äldre trålare mot nybyggda i samma storleksklass numera normalt kräver en ökning av infiskningen med storleksordningen 50 % för att det likvida överskottet ska bli oförändrat.
8. Sammanfattning
- Med hänsyn till vad som anges i Fiskeplan 1980/81 angående det svenska saltsjöfiskets utrymme för fångst och lönsam avsättning under närmast kommande år kan sammanfattningsvis uppskattas, att den nuvarande utsjöflottans (fiskeskeppens) totala fångstkapacitet är ungefärligen tillräcklig för det närmast förutsebara behovet. Dock svarar den nuvarande inriktningen av fisket på skilda fiskslag mindre bra mot det framtida utrymmet för lönsam avsättning. Sammanfattat innebär detta, att en övergång från fiske efter sill/strömning till s k fiskfiske måste ske.

¹⁾ Främst strömning och lax, även torsk samt i Norrbottens län siklöja

Det stora antalet äldre fartyg utgör samtidigt ett stort problem för den avsedda rationaliseringen inom fiskeflottan. Av totalt ca 450 fiskeskepp är inemot 160 st byggda före år 1940. Flertalet av dessa återfinns inom räkfisket och i fiskfisket alternativt kombinationsfisket efter fisk och sill-strömming. Ett utbyte av sådana äldre enheter mot nybyggda kräver generellt en ökning av infiskningen med storleksordningen 50 % (inom räkfisket ca 70 %), för att det likvida överskottet ska bli oförändrat. Härvid förutsätts bl a, att övriga i sammanhanget relevanta faktorer är desamma, t ex vad gäller fiskpriserna samt bestämmelserna för hur det statliga rationaliseringsstödet får användas.

Tabell 1: Bedömning av den nuvarande infiskningens fördelning på fisketyper och storleksklasser inom svenskt utjöfiske (fiskekepp).
 Källor: Fiskestatistisk årsbok 1977 tab B 20, SOU 1977:74, Statistiska meddelanden J 1979:2.1, Sveriges skeppslista 1979.

Kuststräcka/ Typ av fiske	Skeppstorlek (brt) Brf-klass	M (ca)	Antal skepp	Totalt tonnage (brt)	Beräknad nuv infisknings- kapacitet (ca ton/brt)	Beräknad in- fiskning (ton)	Antal äldre skepp		byggda 1940-1949
							byggda före 1940	%	
1. Göteborgs och Bohus län									
Räkfiske									
	26-50	40	24	960	0,5	480	14	58	-
	51-75	65	33	2 145	0,5	1 070	2	6	23
	76-100	90	16	1 440	30 ton/skepp	480	-	-	4
	101-	110	2	220	"	60	-	-	-
	S:a		75	4 765		2 100	16	21	27
Fiskfiske									
	26-50	40	52	2 080	2	4 200	49	94	2
	51-75	65	22	1 430	3	4 300	6	27	15
	76-100	90	15	1 350	3	4 000	-	-	7
	101-	110	3	330	3?	1 000	-	-	-
	S:a		92	5 190		13 500	55	60	24
Sillfiske (flyttfåln)									
	101-	150	60	9 000	4,5	40 000	-	-	-
2. Hallands län									
	26-50	40	8	320	5	1 600	4	50	2
	51-75	65	16	1 040	5	5 200	2	13	13
	76-100	90	21	1 890	5	9 450	-	-	3
	101-	110	3	330	5	1 650	-	-	-
	S:a		48	3 580		17 900	6	13	18
3. Sydkusten									
	26-50	38	30	1 140	5	5 700	25	83	3
	51-75	60	40	2 400	5	12 000	15	38	20
	76-100	87	22	1 920	5	9 600	5	23	6
	S:a		92	5 460		27 300	45	49	29
4. Ostkusten									
	26-50	38	43	1 640	4	6 560	24	56	7
	51-75	60	18	1 080	4	4 320	8	44	6
	76-100	87	15	1 300	4	5 200	3	20	5
	101-	110	1	110	5	550	-	-	-
	S:a		77	4 130		16 630	35	45	18
5. Totalt									
	26-50		157	6 140		18 540	116	74	14
	51-75		129	8 095		26 890	33	26	77
	76-100		89	7 900		28 730	8	9	25
	101-		69	9 990		43 260	-	-	-
	S:a		444	32 000 (ca)		118 000 (ca) ^a	157	35	116

a Översiktligt kan beräknas, att storleksordningen 90 000 ton härav utgörs av sill/strömning, resp ca 28 000 ton övrig konsumtionsfisk. Här till kommer ca 33 000 ton foderfisk (skrapfisk) samt genom kustnära fiske (företädesvis fartyg mindre än 26 brt) ytterligare minst 20 000 ton konsumtionsfisk (sill/strömning och annan fisk).
 Totala ilandföringen år 1978 uppges av SCB prel uppgå till ca 172 000 ton.

Tabell 2: Jämförelse av nuvarande normal infiskning och motsvarande infiskningsbehov efter utbyte till nybyggt fiskerfartyg avseende verksamhetsåret 3. Översiktliga värden.

	Räkrälare (ca 60 brt)		Västerhavsträlare (ca 70 brt)		Fiskfiske och kombinationsfiske Sydkustträlare (ca 70 brt)		
	Äldre	Nybyggd	Äldre	Nybyggd	Äldre	Nybyggd	
1. Normalt möjlig infiskning	ton	30	36	210	250	350	420
2. Bruttoförsljning	tkr	600	720	840	1 000	875	1 050
3. Driftskostnader (40 %)	tkr	- 240	- 288	- 330	- 400	- 350	- 400
4. Överskott likvida medel I	tkr	+ 360	+ 432	+ 510	+ 600	+ 525	+ 650
5. Investerat kapital	tkr	400	2 500	500	3 000	500	3 000
6. Kapitalutgifter ^a	tkr	- 40	- 249	- 50	- 328	- 50	- 328
7. Överskott likvida medel II ^a	tkr	+ 320	+ 183	+ 460	+ 272	+ 475	+ 322
8. Nuvarande infiskning resp beräknat infiskningsbehov med nybyggt fartyg för samma lik- vida överskott ^a	ton	30	50	210	325	350	520
9. Ökat infiskningsbehov utöver beräknad normal kapacitet	ton		14 (+ 39 %)		75 (+ 30 %)		100 (+ 24 %)
10. Ökning av infiskningsbehovet utöver äldre fartygets kapacitet	ton		20 (+ 67 %)		115 (+ 55 %)		170 (+ 49 %)

^a Med nuvarande regler för det statliga rationaliseringsstödet.

1979-04-23

Fiskeföretagens lönsamhet åren 1977-78

1. Allmänt

I följande material belyses lönsamheten under åren 1977 och 1978 inom olika typer av svenskt yrkesfiske. Materialet har redigerats i avsikt att möjliggöra en bedömning av hur mycket av bruttoförsäljningsvärdet, som återstår sedan kostnaderna för skö-lägg (is, lådor, olja) samt för reparationer, underhåll, försäkring och övriga omkostnader betalats. Återstoden skall alltså ge bidrag för täckning av manslotter och kapitalkostnader.

Kapitalkostnaderna, d v s avskrivning och kalkylränta, har beräknats som annuiteter efter 8% ränta och med en återbetalningstid på 20 år.

2. Sammanfattning

P g a det begränsade primärmaterialet föreligger osäkerhet om huruvida valda exempel är helt representativa m m. Med reservation härför kan för 1977 och 1978 likväl följande slutsatser dras av undersökningen:

1. Insjöfisket i de stora sjöarna har gett manslotter på ca 40 000 - 50 000 kr.
2. Havsfisket med garn och krok har gett manslotter på 50 000 - 80 000 kr.
3. Trålfisket efter fisk har gett manslotter på 50 000 - 90 000 kr.
4. Trålfisket efter räkor har gett manslotter på ca 60 000 kr.
5. Trålfisket efter sill har varit lönsamt och klarat manslotter på ca 100 000 kr.
6. Fisket på norrlandskusten efter siklöja, strömming m m har gett manslotter på ca 50 000 kr.

Att märka är att målet att nå jämställdhet med andra samhällsgrupper vad gäller den ekonomiska och sociala standarden¹⁾ svårligen låter sig fixeras till riksgenomsnitt.

1) Målen för fiskeripolitiken bör således vara att skapa förutsättningar för att de som är sysselsatta i fiskerinäringen kan få både en ekonomisk och social standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar och trygghet i arbetet..." (Prop 1977/78:112 sid 72).

Arbetsinsatsen varierar avsevärt mellan skilda kuststräckor, liksom omfattningen av andra förvärvsinsatser. Möjligheterna till intensivt, rationellt fiske blandas med fiskeinsatser som starkt varierar med begränsade naturliga förutsättningar till en god bärgning.

3. Lönsamhet i olika typer av fisken

3.1 Garn, krok m m (mindre fartyg), år 1977

	Syd- och Ostkusten	Halland	Bohuslän	M (ca)
Antal fartyg	6	5	4	
A. <u>Relativa kostnader (%)</u>				
Is, lådor olja	7	8	12	
Rep. och underhåll	12	11	13	
Försäkr. m m omkostn.				
B. <u>Överskott (%)</u>	81	81	75	
C. <u>Kalkylmässiga kostnader (tkr)</u>				
1. totalinvestering (M)	200	150	250	
2. antal manslotter (M)	2	1-2	2	
3. normal manslott	50-80	50-80	50-80	
4. kalkylmässig annuitet (20 år, 8% ränta)	22	17	28	
D. <u>Kalkylmässig bruttoförs. (tkr)</u>	200	125	200	
E. <u>Verklig bruttoförs. år 1977 (tkr)</u>				
F. <u>Diverse nyckeltal:</u>				
1. kalkylmässigt brutto per manslott (tkr)	100	83	100	
2. kalkylmässigt brutto per 1 000 invest.belopp	1,0	0.8	0.8	
3. lönsamhetsnollpunkt (tkr)	225	194	251	
4. bruttoförs.per fiskedag (tkr)				
5. normalt antal fiskedagar				

3.2 Fisktrålare, 50-80 brt (byggda tidigast 1965), år 1977

	Syd- och Ostkusten	Halland	Bohuslän	M (ca)
Antal fartyg	8	5	5	
A. <u>Relativa kostnader (%)</u>				
Is, lådor olja	14-16	18	18	17
Rep. och underhåll	15-18	16	18	16
Försäkr. m m omkostn.	2	2	2	2
B. <u>Överskott (%)</u>	69-64	64	62	64
C. <u>Kalkylmässiga kostnader (tkr)</u>				
1. totalinvestering (M)	650	700	700	700
2. antal manslotter (M)	4-5	4-5	4-5	4-5
3. normal manslott	50-90	50-90	50-90	80
4. kalkylmässig annuitet (20 år, 8% ränta)	72	77	77	75
D. <u>Kalkylmässig bruttoförs. (tkr)</u>	700	800	800	800
E. <u>Verklig bruttoförs. år 1977 (tkr)</u>	600	800	750	750
F. <u>Diverse nyckeltal:</u>				
1. kalkylmässigt brutto per manslott (tkr)	140 ^a	160 ^a	160 ^a	150 ^a
2. kalkylmässigt brutto per 1 000 invest.belopp	1.1	1.1	1.1	1.1
3. lönsamhetsnollpunkt (tkr)	826	906	935	898
4. bruttoförs.per fiskedag (tkr)	3.3	4.7	4.4	
5. normalt antal fiskedagar	180	170	170	175

a Beräknat efter 5 manslotter

3.3 Räkträlare, Bohuslän, år 1978

Beräknad total årsinfiskning av ca 75 räkträlare med ca 240 man:

kokräka	922 ton á 21:58	exkl pristillägg,	summa	20 milj kr
råräka	550 " " 6:49	"	"	3,5 " "
totalt	1472	"	"	23,5 " "

Genomsnittsfångat per fartyg: 15-17 ton kokräka och 5-8 ton råräka

Fartygsstorlek/antal fartyg	62 fot (2)	70 fot (1)	90 fot (1)
A. <u>Relativa kostnader (%)</u>			
Is, lådor olja	20	14	25
Rep. och underhåll	20	30	15
Försäkr. m m omkostn.	4	4	4
B. <u>Överskott (%)</u>	56	(52) 56	56
C. <u>Kalkylmässiga kostnader (tkr)</u>			
1. totalinvestering (M)	800	800	800
2. antal manslotter (M)	3	3	5
3. normal manslott	60	60	60
4. kalkylmässig annuitet (20 år, 8% ränta)	88	88	88
D. <u>Kalkylmässig bruttoförs. (tkr)</u>	693	693	1.050
E. <u>Verklig bruttoförs. år 1977 (tkr)</u>	500	410	600
F. <u>Diverse nyckeltal:</u>			
1. kalkylmässigt brutto per manslott (tkr)	231	231	210
2. kalkylmässigt brutto per 1 000 invest.belopp			
3. lönsamhetsnollpunkt (tkr)	700	700	1.000
4. bruttoförs.per fiskedag (tkr)			
5. normalt antal fiskedagar	135-150	135-150	180

Anm: Gällande bestämmelser rörande ransonering av infiskningen begränsar möjligheterna till ökad infiskning (f n 550 kg kokräka/vecka för 3 man resp 730 kg kokräka/vecka för 4 man).

3.4 Silltrålare, västkusten, år 1977

Antal fartyg	SVENSKA		NORSKA	M
	STÖRRE	MEDELSTOR	Alla	
	1	1		
A. <u>Relativa kostnader (%)</u>				
Is, lådor olja	14	22	14	15
Rep. och underhåll	28	21	26	25
Försäkr. m m omkostn.	2	9	5	4
B. <u>Överskott (%)</u>	56	48	55	56
C. <u>Kalkylmässiga kostnader (tkr)</u>				
1. totalinvestering (M)	2000	1000	1450	1500
2. antal manslotter (M)	6(7)	4(5)	(6)?	5
3. normal manslott	600	400	450	
4. kalkylmässig annuitet (20 år, 8% ränta)	220	110	160	
D. <u>Kalkylmässig bruttoförs. (tkr)</u>	1.600	900	1.100	
E. <u>Verklig bruttoförs. år 1977 (tkr)</u>	1.311	680	1.080	
F. <u>Diverse nyckeltal:</u>				
1. kalkylmässigt brutto per manslott (tkr)	229	175	220	200
2. kalkylmässigt brutto per 1 000 invest.belopp	0.8	0.7	0.8	0.8
3. lönsamhetsnollpunkt (tkr)	1.470	1.070	1.109	
4. bruttoförs.per fiskedag (tkr)	114	56	61	
5. normalt antal fiskedagar	140	160	180(?)	160

3.5 Trålare norrlandskusten, siklöja, år 1977

Fartygsstorlek	MINDRE	20-30 brt	>30 brt	M
Antal fartyg	2	3	1	
<u>A. Relativa kostnader (%)</u>				
Is, lådor olja	6	6	20	
Rep. och underhåll	16	17	26	
Försäkr. m m omkostn.	3	3	3	
<u>B. Överskott (%)</u>	75	74	51	
<u>C. Kalkylmässiga kostnader (tkr)</u>				
1. totalinvestering (M)	150	300	600	
2. antal manslotter (M)	1	1.5	3	
3. normal manslott	50	50	84	
4. kalkylmässig annuitet (20 år, 8% ränta)	17	33	66	
<u>D. Kalkylmässig bruttoförs. (tkr)</u>				
<u>E. Verklig bruttoförs. år 1977 (tkr)</u>	80	100	175	
<u>F. Diverse nyckeltal:</u>				
1. kalkylmässigt brutto per manslott (tkr)	80	67	59	
2. kalkylmässigt brutto per 1 000 invest.belopp	0.5	0.4	0.3	
3. lönsamhetsnollpunkt (tkr)	89	112	294	
4. bruttoförs. per fiskedag (tkr)				
5. normalt antal fiskedagar				

3.6 Insjöfiske (ensamfiskare), år 1977

	MÄLAREN	VÄNERN	VÄTTERN	M
A. <u>Relativa kostnader (%)</u>				
Is, lådor olja				
Rep. och underhåll	7	6	5.5	
Försäkr. m m omkostn.				
B. <u>Överskott (%)</u>	90	90	90	
C. <u>Kalkylmässiga kostnader (tkr)</u>				
1. totalinvestering (M)	30	40	40	35
2. antal manslotter (M)	1	1	1	1
3. normal manslott	55	40	35	
4. kalkylmässig annuitet (20 år, 8% ränta)	3.3	4.4	4.4	4.0
D. <u>Kalkylmässig bruttoförs. (tkr)</u>				
E. <u>Verklig bruttoförs. år 1977 (tkr)</u>	70	60	55	60
F. <u>Diverse nyckeltal:</u>				
1. kalkylmässigt brutto per manslott (tkr)	70	60	55	60
2. kalkylmässigt brutto per 1 000 invest.belopp	2.3	1.5	1.4	1.5
3. lönsamhetsnollpunkt (tkr)	66	49	44	
4. bruttoförs.per fiskedag (tkr)				
5. normalt antal fiskedagar				

Kalkyler över räktrålare

Enligt uppgifter från Svenska västkustfiskarnas centralförbund (SVC) deltog under 1978 i räkfiske 74 fartyg med 243 mans besättning. Av dessa fartyg var ca 14 st i storleksklassen 26 - 50 brt resp 2 st i klassen 51 - 75 brt byggda före 1940.

År 1978 fångades totalt 922 ton kokräka med ett värde av ca 20 milj kr

Vidare fångades samma år 550 ton råräka, med ett värde av ca 5,5 milj kr.

Genomsnittspriset för kokräka var 21:58 kr/kg utan pristillägg medan samma pris för råräka uppgick till 6:49 kr/kg utan pristillägg.

Räkfisket är ransonerat till 550 kg kokräka/vecka för 3 man och till 730 kg kokräka/vecka för 4 man.

Som bifångster sorteras den mindre räkkan bort och går till konservindustrin (råräka). Även stor räka, ev överstigande ransonen, sorteras till råräka.

Infiskning

Räkfiskebåtarna fiskar maximalt tre dygn/vecka enligt bestämmelser som utfärdats av SVC. Med hänsyn till besättningens storlek är det knappast möjligt att öka fiskeansträngningen i någon större utsträckning, då efterarbete i land med redskap m m tillkommer.

Två räktrålares infiskning 1978

Under 1978, vilket var ett normalår, fiskade en räkfiskebåt in ca 15 - 17 ton kokräka¹⁾ och 5 - 8 ton råräka¹⁾, vartill kommer smärre bifångster av konsumtionsfisk och skrapfisk till ett värde av ca 15 - 25 000 kr/år och båt.

Möjligheterna att öka denna infiskning i någon större utsträckning anser fiskarna inte vara realistiska. Bruttoinfiskningen 1978 var 400 - 500 tkr/båt med 3 mans besättning, vilket anses som ett bra resultat med hänsyn till att priserna på räka gick upp under 1978.

1) Avser de i denna bilaga särskilt redovisade fartygen.

Driftskostnader

Ölägg (is, lådor, olja och proviant) uppgick till 70-100 tkr/år. Övriga utgifter för båten bestod i huvudsak av underhåll av båt och motor, redskap, försäkringar m m.

Manslotten för 1978 uppgick till 60-80 tkr/ man och år för båtar, som fiskade hela året, och vilka fiskar över genomsnittet. Omkostnaderna i fisket under 1978 uppgick till 40-50 %. Återstoden (50-60 %) är således andelen för båt- och manslotter. Båtens inkomster delas i regel i 2, 2½ eller 3 lotter.

Manslotter och kapitalkostnader

Ser man på dessa räktrålares lönsamhet under 1978 får man följande resultat.

Bruttoomsättningen var i ena fallet 407 tkr. Med kostnader för ölägg och båtens övriga utgifter på 197 700 kr, återstår till kapitalkostnader och manslotter 209 300 kr.

I det andra fallet var omsättningen 510 tkr. Kostnader för ölägg och båtens utgifter var 240 tkr, varefter för manslotter och kapitalkostnader återstod 270 tkr.

Lönsamheten är således relativt låg och ger vid manslotter på 70 resp 90 tkr inget överskott för att täcka kapitalkostnaderna. I praktiken har resp båt givit ett visst överskott beroende på att manslotterna är relativt låga och båtarna ifråga skuldfria. I närslutna kalkyler har jämförelser gjorts med vad nyinvesteringar i räktrålare skulle medföra för ekonomiska konsekvenser.

Slutsatser

Lönsamheten i räkfisket är lägre än i t ex sillfisket. Nuvarande fartyg är av trä och ofta 20-40 år gamla¹⁾ och kräver därför större underhållskostnader. Besättningens storlek kan knappast minskas med hänsyn till sjösäkerheten och med hänsyn till de stora, tunga redskap som används.

1) Ett 15-tal fartyg är äldre än 40 år.

Gjorda beräkningar visar på en arbetsinsats om 2 400 timmar/år till sjöss, vartill kommer tid i land för iordningsställande av redskap samt övrigt underhåll. Nya fartyg möjliggör ett något intensivare fiske, eftersom tiden för underhåll minskar jämfört med de äldre fartygen. Ett nytt fartyg i stål, ca 70 fot långt (21 m), kostar 2-2,5 milj kr. Med nuvarande låneregler torde det knappast vara ekonomiskt möjligt att bära en sådan investering.

Med ~~gynnsammare~~ priser och/eller förbättrade finansieringsmöjligheter bör det vara möjligt att även i framtiden driva ett svenskt räkfiske.

Finansieringskalkyl I (enl nuvarande stödbestämmelser)
Annuitet 8 %, 20 år Räntor år 3

Investeringskostnad	2.000 tkr	220 tkr
Statsbidrag 10 % , högst	100 "	- -
Fiskerilån (2+ 20) år, högst	900 "	50 tkr
Egen insats 20 %,minst	400 "	
Banklån (10 år) 10 %	600 "	50 "

Verkliga kapitalutgifter år 3 ca 205 tkr.

Finansieringskalkyl II (enl förslag, avsnitt 3.5.3 i rationaliseringsplanen).

Investeringskostnad	2.000 tkr	Räntor år 3
Statsbidrag 25 %, högst	500 "	- -
Egen insats 10 %, minst	200 "	- -
Banklån (15 år 8,25 %, bottenl)	600 "	42 tkr
Fiskerilån (2 + 18 år, 5% toppl)	700 "	35 "

Verkliga kapitalutgifter år 3 ca 156 "
dvs ca 50 tkr mindre i kapitalutgifter
än i nuläget (kalkyl I).

Slutsats: Om en äldre räkträlare ersätts med en ny trälare behövs en ökning av bruttoförsäljningen med minst 25 % (räknat i dagens priser), för att täcka ökade kostnader för räntor och amorteringar.

Jämförelser mellan äldre och nybyggt trälare, hemort N. BOHUSLÄN

	NUVARANDE FARTYG	NYBYGGT FARTYG
	RÄKFISKE	RÄKFISKE
1. TYP AV FISKE		
2. FISKEFARTYGETS STORLEK	fot .64..	fot .64..
3. BRUTTOTONNAGE	brt .50..	brt .50..
4. MOTORSTYRKA	hkr 310..	hkr 310..
5. BYGGÅR skrov	1936.. år0..år
6. NORMAL BESÄTTNING	..3.. man3..man
7. NORMALT ANTAL FISKEDAGAR	.135.. dagar135..dagar
8. NORMAL INFISKNING PER ÅR	.25.. ton25..ton
HÄRAV KOKRÅKA	..17.. ton17..ton
RÅRÅKA	..5.. ton8..ton
Övrigt	ton	ton
9. MEDELPRISER 1978		
..KOKRÅKA	ca .22..kr/kg	antag 25 kr/kg
..RÅRÅKA	ca 6,50..kr/kg	" 7 "
	1978	1979 (ny båt)
10. BRUTTOFÖRSÄLJNING407.. tkr500..tkr
11. Ö-JÄGG (.23%)92.. "	(15%).....75.. "
12. Reparationer underhåll } redskap }% "	(15%).....75.. "
13. FÖRSÄKR. m.m. }26% }106.. "	(.5%).....25.. "
14. ÖVERSKOTT 1 (51.%) för att täcka manslotter och kap.kostn.209.. tkr	(65%) 325
15. MANSLÖTTER (63,5..tkr/man190,5 "	tkr/325 (.80.man).....240.. "
16. ÖVERSKOTT 2 att täcka kap.kostn.18,5 "85.. "
17. KAPITALKOSTNADER: annuitet (8%,20 år) faktor 0,11 "-220.. "
18. KALKYLERAT RESULTAT: "135.. "
19. TOTALT INVESTERAT KAPITAL: "2,000.. "

Den gamla båten från 1935 är skuldfri.
En ny trälare i samma storlek kostar
1979 minst 2 milj kr. För att den skall bli
lönsam krävs, en ökad infiskning på
ca 200 tkr.

slutsats: En ny räkträlare på 50 brt kostar idag minst 2 milj kr.
För att nå full lönsamhet kräver den en infiskning på
drygt 35 ton råka till ett medelpris av 15 kr/kg,
dvs 70 % större infiskning.

Jämförelser mellan äldre och nybyggd trälare, hemort ROHUSLÅN...

	NUVARANDE PARTYG		NYBYGGT PARTYG	
	RÄKFISKE		RÄKFISKE	
1. TYP AV FISKE	RÄKFISKE		RÄKFISKE	
2. FISKEPARTYGETS STORLEK	tot	70..	tot	70..
3. BRUTTOTONNAGE	brt	69..	brt	69..
4. MOTORSTYRKA	hkr	300..	hkr	300..
5. BYGGÅR skrov		1947. år	0. år
6. NORMAL BESÄTTNING		..3.. man	3..man
7. NORMALT ANTAL FISKEDAGAR		135.. dagar	135..dagar
8. NORMAL INFISKNING PER ÅR		..25.. ton	25..ton
HÄRAV		Kokräka... ..17.. ton	17..ton
		Rärika... ..8.. ton	8..ton
		Övrigt .. ton	 ton
9. MEDELPRISER 1978				
Kokräka... ca	..25..kr/kg	(Snögen)	antag 25 kr/kg	
Rärika... ca	6,50.kr/kg		" 7 "	
Övrigt 1)				
		1978		1979 (ny båt)
10. BRUTTOFÖRSÄLNING		511... tkr		550... tkr
11. Ö-MÅG (..14%)		73... "	(14%)	77... "
12. Reparationer underhåll redskap	 "	(15%)	83... "
13. FÖRSÄKR. m.m.		167... "	(5%)	27... "
14. ÖVERSKOTT 1 (52%) för att täcka manslotter och kap.kostn.		271... tkr	(66%)	363
15. MANSLOTTER (..64.. tkr/man)		240... "	(80%)	240... tkr
16. ÖVERSKOTT 2 att täcka kap.kostn.		+ 31... "		123... "
17. KAPITALKOSTNADER: annuitet (8%, 20 år) faktor 0,11		- 44... "		- 330... "
18. KALKYLERAT RESULTAT:		- 13... "		- 207... "
19. TOTALT INVESTERAT KAPITAL:		400... "		5.000... "
20. KOMMENTARER:				

Räkträlaren från 1947 är ett effektivt fiske-lag. Fångsterna landas till Snögens fisk-auktion, som har det högsta medelpriset på räkor. Underhållskostnaderna större än normalt 1978 p g a vissa elarbeten m.m.

1) Totalt för skrapfisk 9.272 kr. (Mindre mängd konsumtions-fisk).

Slutsats: Den nya trälaren behöver fiska in ca 25-ton mer än den gamla trälaren, dvs en ökning på ca 100 %.

Kalkyler över fisktrålare i västerhavet

- Fartygsstorlek** För högsjöfiske krävs i regel trålare, som är större än 75 brt, längre än 70 fot och utrustade för fisketurer på 4-5 dagar. Nybyggen i denna storleksklass kostar i dagsläget ca 3 milj kr. För de största trålarna torde dagspriset för nybyggen ligga närmare 8-10 milj kr.
- Fiskeinriktning** I grova drag fiskar man 60 % kolja, 20 % torsk och 20 % övriga fiskeslag, inkl skrapfisk.
- Medelpris 1978** Medelpriset under 1978 torde ligga kring 4 kr/kg.
- Infiskning** Man räknar med 35-40 veckors fiske om ca 4 dagar per tur, dvs ca 150 dagars fiske per år.
Som norm, kan man anta en infiskning på ca 2-3 ton per brt, dvs ca 300 ton för en trålare på ca 100 brt. Detta motsvarar ca 8.000 lådor à 38 kg x 4:-.
Bruttoförsäljningen skulle då ligga kring 1.200 tkr/år.
- Manslotter** På trålare i storlekar över 100 brt behövs 6-7 mans besättning, och på trålare under 100 brt erfordras 4-6 man. Om manslotten sätts till 100 tkr/man skulle de totala manslotterna per trålare ligga mellan 320-560 tkr.
- Kapitalkostnader** Dagsvärdet på de nuvarande trålarna är svårt att uppskatta. Medelvärdet för den mindre typen under 100 brt torde ligga kring 400 tkr, medan de störres värde ligger mellan 1-2 milj kr, beroende på ålder.
Med 8 % medelränta på totala kapitalet och 20 års livslängd blir annuiteterna 45 - 200 tkr per år.
- Lönsamhetsnollpunkter** För en mindre högsjötrålare ligger manslotter och kapitalkostnader på ca 450 tkr tillsammans. Med ett överskott i likvida medel på ca 50 % av bruttoförsäljningen blir nollpunkten 900 tkr, motsvarande 225 ton fisk per år, dvs ca 6 000 lådor fisk. För en trålare på 150 brt blir summan av manslotter och kapitalkostnader ca 800 tkr/år. Med ett överskott i likvida medel på 55 % behövs en infiskning på ca 1 500 tkr/år för att nå lönsamhet. Det motsvarar en infiskning på ca 365 ton eller ca 9 700 lådor fisk/år.

Lönsamhets-
nollpunkter
(forts.)

Den angivna infiskningen i ton (lådor) överstiger med ca 30 ton (800 lådor) vad som anses normalt förfiskeföretagen.

Nybyggd trålare Antag att man anskaffar en nybyggd trålare på 100 brt för 5 milj kr. Den kräver en annuitet på 550 tkr och manslotter på 6 x 80 tkr, totalt 1.030 tkr. Antag vidare att täckningsgraden förbättras till 60 %. Nollpunkten blir då ca 1.700 tkr, eller 425 ton fisk (10 625 lådor). Nollpunkten innebär en 78 % större infiskning än med en mindre trålare och en drygt 25 % större infiskning än med en större, nu verksam trålare.

TYPKALKYLER

Jämförelser mellan äldre och nybyggd trälare, hemort

	NUVARANDE FARTYG		NYBYGGT FARTYG	
	FISK/NORDSJÖN		FISK/NORDSJÖN	
1. TYP AV FISKE				
2. FISKINFARTYGETS STORLEK	fot .82..		fot .82..	
3. BRUTTOTONNAGE	brt .99..		brt .99..	
4. MOTORSTYRKA	hkr .800.		hkr .800.	
5. BYGGÅR skrovets ålder	1962	år9.år	
motorns	1973	år		
6. NORMAL BESÄTTNING6 man	6.man	
7. NORMALT ANTAL FISKEDAGAR	..190. dagar	200.dagar	
8. NORMAL INFISKNING PER ÅR	..300. ton	360.ton	
HÄRAV Kolja 70%	..210. ton	250.ton	
Torsk 20%	..60. ton	70.ton	
Övrigt 10%	30 ton		40 ton	
9. MEDELPRISER 1978				
..totalt... ca 3,30.kr/kg			Medelpris 3,30	
..... cakr/kg				
	1978		1979 (ny båt)	
10. BRUTTOFÖRSÄLJNING	1.008.000. tkr		1.190....tkr	
11. Ö-LÄGG (26%)	..260.000. "		(26%)..310.... "	
12. Reparationer underhåll .20% redskap	..200.000. "		(15%)..180.... "	
13. FÖRSÄKR. m.m.....% "		(.5%)...60.... "	
14. ÖVERSKOTT 1 (.54%) för att täcka manslotter och kap.kostn.	..548.000 tkr		640 tkr/.....tkr	
15. MANSLOTTER (.79...tkr/man	..474.000 "		(80.man..480. "	
16. ÖVERSKOTT 2 att täcka kap.kostn.74.000 "	160 "	
17. KAPITALKOSTNADER: annuitet (8%,20 år) faktor 0,11	...-79.000 "	-330. "	
18. KALKYLERAT RESULTAT:	...-5.000 "	-170. "	
19. TOTALT INVESTERAT KAPITAL:	..720.000 "		...3.000. "	
20. KOMMENTARER:	<p>Detta fiskelag fiskar i Nordsjön året om. Antalet fiskedagar överstiger det vanliga, men för dessa nordsjöfiskare är det normalt.</p>			

SLUTSATS :

En nybyggd trälare i samma storlek kräver, med oförändrade medelpriser, en ökad infiskning med ca 90 ton, eller ca 30%.

TYPKALKYLER

Jämförelser mellan äldre och nybyggd trålare, hemort HALLAND.....

	NUVARANDE FARTYG		NYBYGGT FARTYG	
	KATEGORI		KATEGORI	
1. TYP AV FISKE	
2. FISKEFARTYGETS STORLEK	fot .58..		fot ..58.	
3. BRUTTOTONNAGE	brt .44..		brt ..44.	
4. MOTORSTYRKA	hkr 300..		hkr ..300	
5. BYGGÅR skrovets ålder	1963.. år	0.år	
motorns	1977.. år			
6. NORMAL BESÄTTNING	..4. man)	4.man	
7. NORMALT ANTAL FISKEDAGAR	182.. dagar	180.dagar	
8. NORMAL INFISKNING PER ÅR	150.. ton	200.ton	
HÄRAV torsk.....	.90.. ton	120.ton	
:spätta...	.25.. ton	40.ton	
Övrigt	35 ton		40 ton	
9. MEDELPRISER 1978	..totalt.... ca 3,70..kr/kg		Medelpris 3,70kr/kg	
..... cakr/kg				
	1978		1979 (ny båt)	
1p. BRUTTOFÖRSÄLJNING554... tkr	740tkr	
11. Ö-LÄGG (.....)98... "		(18%).....133 "	
12. Reparationer132... "		(15%).....111 "	
underhåll .24...%				
redskap				
13. FÖRSÄKR. m.m.....% "		(.5%).....37 "	
14. ÖVERSKOTT 1 (.58%)			(62.)	
för att täcka				
manslotter och kap.kostn.323... tkr		tkr/.....459tkr	
15. MANSLOTTER (.69..tkr/man276... "		(80.man...320 "	
16. ÖVERSKOTT 2+47... "	+139 "	
att täcka kap.kostn.				
17. KAPITALKOSTNADER:-33... "	-220 "	
annuitet (8%,20 år)				
faktor 0,11				
18. KALKYLERAT RESULTAT:+14... "	-81 "	
19. TOTALT INVESTERAT KAPITAL:300... "	2.000 "	
20. KOMMENTARER:	Denna båt är hemmahörande i Halland och			

drivs av skickliga fiskfiskare. Man levererar fångsterna till fiskförsäljningsföreningen. Torskfisket var dåligt 1978, endast 50-60 % av det normala. (Normala antalet fiskedagar i Halland är 150).

SLUTSATS :

En nybyggd trålare i samma storlek kräver med samma medelpriser en ökad infiskning med ca 32 %.

TYPKALKYLER

Jämförelser mellan äldre och nybyggd trälare, hemort GÖTTEBORG.....

	NUVARANDE FARTYG	NYBYGGT FARTYG	Differen
	FISK/NORDSJÖN	FISK/NORDSJÖN	
1. TYP AV FISKE	
2. FISKEFARTYGETS STORLEK	fot ..88..	fot ..88..	
3. BRUTTOTONNAGE	brt ..96..	brt ..100..	+ 4 b
4. MOTORSTYRKA	hkr ..660.	hkr ..660.	
5. BYGGÅR skrovets ålder	..17.. år 0 år	
motorns 5 år år	
6. NORMAL BESÄTTNING 6 man 6 man	
7. NORMALT ANTAL FISKEDAGAR	..190 dagar	..190 dagar	
8. NORMAL INFISKNING PER ÅR	..300 ton	..445 ton	+ 48%
HÄRAV kolja 160 ton ton	
torsk 60 ton ton	
övrigt 80 ton ton	
9. MEDELPRISER 1978		Medelpris 1979	
..... ca 3,43 kr/kg		ca 4 kr / kg	+ 57 ö
	1978	1979 (ny båt)	
10. BRUTTOFÖRSÄLJNING	1028 tkr	1 780 tkr	+ 752 t
11. Ö-LÄGG (...20%...)	..194 tkr	(20% 380 tkr	
12. Reparationer	206 tkr	(15% 285 tkr	
underhåll .20...% tkr	(...)..... tkr	
redskap			
13. FÖRSÄKR. m.m. ⁵ ...%	52 tkr	(.5.) 95 tkr	
14. ÖVERSKOTT 1 (.55%)		(.60%)	
för att täcka	± 565 tkr	+ 1.140 tkr	
manslotter och kap.kostn. tkr	tkr..... tkr	
15. MANSLOTTER (...76... tkr/man	- 454 tkr	(.80 man: 480 tkr	
16. ÖVERSKOTT 2			
att täcka kap.kostn.	..+111 tkr	...+540... tkr	+429 tk
17. KAPITALKOSTNADER:	..-88 tkr	...-540... tkr	
annuitet (8 %, 20 år)			
faktor 0,11	+ 23	+ -0?	
18. KALKYLERAT RESULTAT: tkr tkr	- 23 tl
19. TOTALT INVESTERAT KAPITAL: 800 tkr 5.000 tkr	+ 4.200 tkr

20. KOMMENTARER: Kalkylen för 1978 avser ett mycket effektivt fiskeföretag.

SLUTSATSER: Om man byter till ny trälare 1979 måste man, för att få lönsamhet, fiska in ca 48 % mer än med **den gamla trälaren**.
Om infiskningen ligger kvar på 300 ton à 4:-/kg, måste man uppnå en prishöjning på ca 48 % för att få lönsamhet.

FISKERISTYRELSEN
 Ekonomisektionen
 mars 79 LF BJ/IB

PM

1979-04-23

Kalkyler över trålare lämpliga för kombinationsfiske
 i Östersjön

Granskade offerter
 Prisläget 1978
 för fisketrålare
 i t ex Östersjön

Nybyggen i storleken kring 70 fot, full utrustade och med ett maskineri som motsvarar dagens krav, låg under år 1978/79 i prisläget 1,8 - 3 milj kr.

I storlekar kring 80 fot var prisläget 3 - 6 milj kr. Enligt uppgift kan en modern ståltrålare i 75 fots storlek fås från Polen för ca 3,5 milj kr.

De svenska varvens priser ligger ca 20 % högre än t ex de polska priserna.

Möjlig infiskning i ton

Ovannämnda trålare kan närmast ersätta de traditionella sydkusttrålarna. Enligt uppgifter från kunniga och erfarna ägare till sådana trålare är det svårt att med en ny båt öka sin infiskning med mer än ca 20 %. Man räknar med en maximal infiskning i dag på ca 400 ton per år med blandad fångst av sill/torsk. Fisket kan bedrivas 40-50 veckor eller 180-200 effektiva fiskedagar. Maximal fångst per år kan därför beräknas ligga mellan 450-500 ton, vilket i dagens medelpriser motsvarar en bruttoförsäljning på ca 1 000 tkr/år.

Driftskostnader

Ölägg, reparations- och underhållskostnader samt försäkring och div omkostnader kan förväntas motsvara lägst 40 % av bruttoförsäljningen.

Manslotter

Besättningen bör beräknas till i medeltal 5 man, men med toppmodern utrustning är det möjligt att i denna storleksklass av trålare i nödfall fiska med 4 man. En normal manslott 1978 uppgick till ca 80 000 kr. Summan för manslotterna kommer då med oförändrad storlek på manslotten att variera mellan 320 och 400 tkr.

Kapitalkostnader Normal livslängd i kalkylsammanhang är 20 år och medelräntan 20 års livslängd kan beräknas till 8 % vid en finansiering med banklån i 8 % kalkylränta botten och statligt stöd och egen insats i toppen. på totala kapitalet

Kapitalkostnaderna för olika investeringsbelopp blir:

2 tkr	ger en kapitalkostnad (annuitet) på 220 tkr
2,5 tkr	" " " " " 275 "
3 tkr	" " " " " 330 "
3,5 tkr	" " " " " 385 "
4 tkr	" " " " " 440 "

Manslotter och kapitalkostnader Efter avdrag för nämnda driftskostnader återstår i bästa fall 60 % för att täcka manslotter och kapitalkostnader.

En ny trälare för 3 milj kr kräver 4 mansbesättning, d v s totala manslotter på 320 tkr, samt en kapitalkostnad (annuitet) på 330 tkr.

Lönsamhetsnollpunkt Fiskeföretaget ger då ett resultat på $\frac{1}{2}$ vid en bruttoförsäljning på ca 1,2 mkr. Med ett medelpris av 2,30 kr/kg, motsvarar detta en årlig infiskning på ca 520 ton.

Slutsatsen blir att ett utbyte av en gammal trälare mot en ny trälare kräver en ökad infiskning i ton på ca 25-35 %.

Slutsatser Erfarna fiskare har som tumregel att investeringen inte får bli större än den årliga bruttoförsäljningen. Nya fiskeskepp medför dock sådana rationaliseringsvinster att lönsamhet kan uppnås även med större kapitalinsats än tumregelns, främst genom en annan relation mellan manuell och maskinell hantering av råvaran m m.

Nödvändig kapacitetsökning ca 40 % Man utgår därvid från att den nya båtens infiskningskapacitet (i samma storleksklass) kan bli ca 20 % större än den gamla båtens. Men härutöver krävs ca 20% ytterligare infiskning.

Nya finansieringsformer krävs

Större statsbidrag

Banklån i "botten"

Fiskerilån i "toppen"

Alternativa finansieringskalkyler

Med den nuvarande utformningen av det statliga stödet till nybyggen av fiskeskepp är det svårt att motivera fiskeriföretag att investera i nybyggen, då kapitalkostnaderna med nuvarande finansieringsvägar blir så betungande att lönsamhet knappast kan uppnås.

FINANSIERINGSKALKYL I (nuläget)	FINANSIERINGSKALKYL II (alt 1980/1981)
Investeringskostnad 3 000 tkr	3 000 tkr
Statsbidrag 100 "	25 % 750 "
Egen insats 20 % 600 "	10 % 300 "
Banklån (15 år, 10%) 1 500 "	(15 år 8,25 %) 900 " bt
(topplån)	
Fiskerilån (2+18 år) 900 "	(2+18 år) 1 050 " tp
(bottenlån)	
<u>Kapitalutgifter år 3: 325 tkr</u>	234 tkr

Se bif kalkyl

Av bifogade kalkyl framgår, att en ändrad finansiering gör det möjligt att uppnå lönsamhet, förutsatt att kapitalutgiften kan hållas kring 250 tkr. Förutsättningen är dock att statsbidrag på 25 % och banklån med lägre ränta som bottenlån i fartyget.

TYPKALKYLER

Jämförelser mellan äldre och nybyggd trälare, hemort ÖSTERSJÖHAMN.....

	NUVARANDE FARTYG	NYBYGGT FARTYG	
	SILL/TORSK	SILL/TORSK	
1. TYP AV FISKE	
2. FISKEFARTYGGETS STORLEK	fot 75	fot 75	
3. BRUTTOTONNAGE	brt 70	brt 70	
4. MOTORSTYRKA	hkr 400	hkr 500	
5. BYGGÅR skrovets ålder	25	0	
motorns	
6. NORMAL BESÄTTNING	4	4	
7. NORMALT ANTAL FISKEDAGAR	160	180	
8. NORMAL INFISKNING PER ÅR	350	450	
HÄRAV Sill.....	250	250	
Torsk.....	100	200	
Övrigt	
9. MEDELPRISER 1978			
Sill	ca 2		
.....	kr/kg		
Torsk.....	ca 3		
.....	kr/kg		
10. BRUTTOFÖRSÄLJNING	1978	1979 (ny båt)	
	800	1.100	
	
11. Ö-LÄGG (.20 %.)	-160	(20 %)-220	
	
12. Reparationer	-200	(15 %)-220	
underhåll 25 %	
redskap			
13. FÖRSÄKR. m.m 5 %	-40	(5 %)-220	
	
14. ÖVERSKOTT 1 (50 %)		(60 %)	
för att täcka	+400	+660	
manslotter och kap.kostn.	
15. MANSLOTTER (.80 %	-320	(100 man)-400	
.....	
16. ÖVERSKOTT 2	+80	+260	
att täcka kap.kostn.	
17. KAPITALKOSTNADER:	-55	-330	
annuitet (8 %, 20 år)	
faktor 0,11			
18. KALKYLERAT RESULTAT:	+25	-70	
	
19. TOTALT INVESTERAT KAPITAL:	500	3.000	
	
20. KOMMENTARER:			

Infiskningen av sill resp. torsk kan variera starkt år från år beroende på tillgång.

Fiskefartygen är i allmänhet flexibla i sitt fiske.

SLUTSATS: Om kapitalkostnaderna kan begränsas till 260 tkr/år uppnås en lönsamhetsnollpunkt. Enligt finansieringskalkyl II (föregående sida) kan detta bli möjligt med statsbidrag på 25 % och med banklån som bottenlån.

NORMALKALKYL FÖR ÖSTERSJÖTRÅLARE (75 fot)

Kalkylen avser trålare på ca 90 brt, utrustad med nya redskap och och övriga moderna hjälpmedel för navigation, infiskning och fiskhantering ombord.

	<u>Byggd 1960</u>	<u>Nybyggd trålare 1979</u>
Total investering i fartyg och redskap, tkr	1.000	4.000
Antal manslotter, st	5	5
Investering per manslott, tkr	200	800
Årliga kapitalkostnader, tkr (20 år, 8%)	110	440
" " tkr, man	22	88
Normalt antal fiskedagar per år	160	180
Normal infiskning per år 3x160, i ton	480	600
" " " " sill	300	380
" " " " fisk	180	220
Normala avräkningspriser, kr/kg		
sill	2	2
torsk	3	3
Normalårets bruttoförsäljning 2,38 x 480 tkr =	1.140	1.420
NORMALKALKYL	Totalt	per kg
Bruttoförsäljning	1.140 tkr	2.38
Is, lådor, olja	20 % - 0.48	20 % - 0.48
Reparation, underhåll	20 % - 0.48	15 % - 0.36
Div. omkostnader (försäkr.)	5 % - 0.12	5 % - 0.12
Återstår	55 % + 1.30	60 % + 1.42
Manslotter (5x100 tkr)	- 500 tkr - 1.04	- 500 tkr - 1.04
Kapitalkostnader	- 110 tkr - 0.23	- 440 tkr - 0.74
Resultat	+ 17.000 tkr + 0.03 (+ 0.04)	- 88.000kr - 0.36

1/ Företaget går jämnt upp vid en försäljning av	<u>1.567 tkr</u>
2/ " " infiskning av	658 ton(+37%)
3/ " " ett medelpris på	<u>kr 2.74 per kg</u>
<u>dvs en prisökning med 15 %</u>	

Företagets känslighet för ändringar i å-priser är markant, men även en medelfångstminskning med ca 200 kg per fångstdag innebär ett nolläge ur lönsamhetssynpunkt.

Att ersätta den moderniserade östersjötrålaren med en nybyggd trålare i samma storleksklass kräver antingen en ökad infiskning i ton med ca 37 %, eller en prisökning från medelpriset 2,38 till medelpriset 3,13 per kg, eller en kombination av infiskning och prishöjning.

Om den nya trålaren endast fiskar in 500 ton måste priset höjas till 3.13 kr/kg eller med 32 %.

PM

1979-04-23

Kalkyl beträffande konvertering av silltrålare till
fisktrålare typkalkyl våren 1979

FARTYG

Ståltrålare 150 brt, längd 32 m, bredd 6,5 m, motor 1 000 hk,
ålder 10 år på både fartyg och motor.

INKÖSPRIS: kr 1.700 000:- (normalt pris våren 79)

KOMPLETTERING AV REDSKAP M M

CA-PRISER

1. trålbord 2 ställ	30 000:-
2. 4 bottentrålare	100 000:-
3 sköljmaskin	20 000:-
4. rensmaskin	<u>60 000:-</u>

Totalt kr 210 000:- (ca)

ÖVRIGT

Ev shelterdäck, hjälpmotor med generator, fläktar m m.

Totalt kr 350 000:- (ca)

Den aktuella kalkylen visar, att konverteringskostnaden,
exkl själva fartyget, uppgår till minst 300 000 kr.

Detta innebär en extra kapitalkostnad på ca 30 000 kr/år,
vilken kräver en ökad infiskning

- a) I västerhavsfiske med ca 12 ton fisk
- b) I kombinationsfiske med ca 20 ton torsk/sill

Län

Viktigare förändringar inom lä-
nets vatten

D:o för länets fiskare, oavsett
fångstområde

Framtida tendenser

H Älfisket sämre. Krok- o garnfisket efter
torsk ökar, spec på Öland. Skötfisket
ökar, trål p g a sämre älfiske.

Träl-, krok- o garnfisket ökat. Botten-
garnfisket minskar kraftigt. Kustnära
torskfiske m 1-2 mansbåtar ökat kraf-
tigt; flera nya båtar. Träl- o torsk-
fiskets lönsamhet ökat.

Älbottengarnsfiskets framtid mkt osäker
p g a vikande fångster. Ca 40 Mkr inver-
terade enbart i redskap. Torskfisket
expanderar; 1-2 mans båtar ger bäst
ekon netto per investerat kapital.

I Torskfisket med krok ökat.

Sillträlfisket ökat. Torsk- och laxfis-
ket ung lika.

Viss ökning i kustfisket efter torsk.
Ej ökning också i trälfisket efter
strömming och torsk. Vedätgående trend
för laxfisket.

E I stort sett oförändrat. Betydande kust-
nära sillträlfiske av västkustfartyg.

Större strömmingfångster, både i träl-
och skötfisket. Betydligt högre priser.

Vissa byten av äldre till nya större
trålare väntas. Rationaliseringsstödet
omfattning avgörande för rationalise-
ringstakten. Mer småströmming i närmas-
rens fångst väntas; ger sämre avsätt-
ning. Övergång till större fasta älfis-
keredskap.

D Skötfisket efter strömming ökat starkt
sedan -75. Nätfisket (bl a gös o sik)
ökat. Betydande kustnära sillträlfiske
av västkustfartyg.

Stark ökning av sillträlfisket sedan -75. Antalet fiskare väntas öka (arbetslös-
heten i andra yrken). Viss rationalise-
ring i trälflottan. Nyetablering i
sköt- och i viss mån i nätfisket.
Minskning i älfisket (om ej bestånds-
ökning); viss ökning i laxfisket.

AB Ökning av strömmingfisket. Betydande kust-
nära sillträlfiske av västkust- men även
norrlandsfartyg.

Större strömmingfångster, dels p g a
bättre tillgång, dels p g a fler träl-
fiskelag samt viss rationalisering. D:o
även för torsk i viss mån. Älfisket något
sämre. Gösfisket bättre.

Sillträlfiskets fångster ökar p g a ra-
tionalisering. Mer småvuxen strömming
väntas. Ngn ökning i torskträlfisket.
Nätfisket gös ökar (bättre tillgång),
även fjällfisk i övrigt. Ngn ökning av
krokfisket torsk o lax.

- C Viss ökning av torskfisket (god tillgång) som komplement till laxfiske. Dåligt strömmingsfiske i Bottenhavet.
- X Ökat fiske m sk finnfällor efter lax. I övrigt inga större förändringar.
- Y Dåligt strömmingsfiske. Kustfisket minskar utom m fasta redskap efter lax. Ökat intresse för torskfiske (god tillgång)
- Torskfisket ökat. Kustnätfisket minskat något. Laxfisket minskat.
- Torskfisket ökat. Kustnätfisket minskat något. Laxfisket minskat.
- Ökat rat stöd nödv för att utveckla fisket (hög ålder hos fiskare samt omoderna båtar). Torskfisket m trål o krok särskilt utvecklingsbart. Ökad rörlighet i fisket. (Fö förutsättning för framtida ostkustfisket). Viss övergång till större, nya trälare. Ngn ökn utsjöfisket lax. Ngn ökn i fisket med nät och fasta redskap.
- Senare år några nya ca 30 fots båtar för lax- och strömmingsfiske. Viss förskjutning av fiske o landningar till mer avlägsna områden. (Dålig tillgång, strömming av dålig kvalitet.)
- Sämre strömmingsfiske. I av länets 3 trälare bytts mot större och nya välutrustad. Ökat intresse för torskfiske; fileteringsmaskiner saknas dock (filetering för hand av fiskarena själva).
- Sämre strömmingsfiske. I av länets 3 trälare bytts mot större och nya välutrustad. Ökat intresse för torskfiske; fileteringsmaskiner saknas dock (filetering för hand av fiskarena själva).
- Sämre strömmingsfiske. I av länets 3 trälare bytts mot större och nya välutrustad. Ökat intresse för torskfiske; fileteringsmaskiner saknas dock (filetering för hand av fiskarena själva).
- Intresse för ngt större (ca 30-33 fot), välutrustade kustfiskebåtar. Kårens medelålder riskabelt hög. På sikt trol möjligt öka antalet trälare från nuv 3 till tot 6 st. (Nödvändigt för jämn strömming tillförsel)..Nyrekrytering o ökat rational.stöd behövs, dels för detta dels för kustfiskets fortlevnad. Komb lax-, strömming- o torskfiske utvecklingsbart. Laxfisket därvid den ekon ryggraden. Ett kustfiske kan inte göras ekon bärligt enbart på strömming. Tillgången på lax för kustfisket måste säkras genom reglering av utsjöfisket i Östersjön.

Län

Viktigare förändringar inom lä-
nets vatten

D:o för länets fiskare
översett fångstområde

Praktiska tendenser

AC

Antalet fasta laxfiskeriedskap ökar. Över-
gång från storröysor till finnfällor.
Fisket m strömmingryssor nästan upphört.

Sista trälaren såld. Väsentligt lägre
fångst -78 (lax, strömming, sik). Sena-
re år i övrigt uppgång.

Höstfisket efter strömming m skötar
måste stimuleras (brist på strömming
på marknaden utom juni-juli). Deltid-
fisket dominerar i laxfisket. Bättre
arrendevillkor för yrkesfiskare måste
tillskapas.

BD

Lax- o sikfisket ngt sämre spec inom Lule-
området, där den odlade laxen utgör basen
för fisket. Siklöjfisket oförändrat.
Strömmingfisket ngn ökning p g a trälfiske
utomskärs.

(Se kolumn 1)

Ökad utsättning av laxsmolt samt minsk-
ning av fisket i Östersjön ger underlag
för ökat fiske utan ytterligare inves-
teringar. Siklöjfisket kan hållas på
en nivå. Om avsättning kan skapas
kan strömmingträl fisket utomskärs ökas
Bättre avsättning för strandnära fjäll-
fisket ger underlag för visst komple-
mentfiske o säsongutjämning.

3. etableringsfrågor inom det yrkesmässiga fisket - var finns intresse för nyetablering (N) eller rationalisering (R) ?

Län	Typ av fiske	N/R	Orter	Grund för intresset	Intressegrad ¹⁾
O	Flytträlfiske Kustfiske med garn Fiskfiske nära kusten Skärgårdsfiske	N-R	GG-distr Hela området	Lönsamhet, arbetsmarknadssituationen Bättre lönsamhet. Drägligare tillvaro. Övergång från havsfiske. Arbetslöshet och o- vilja att flytta	S M+M+M ¹⁾ = S
N	Trålfiske, sill	N-R	Trålfiskehamnarna	Bra lönsamhet	S
M	" , fisk Trålfiske	N-R	"	"	M
	Bottengarnsfiske	R	Trelleborg	Lönsamhet	S
	Sill- o torsk-garn	R	Hela kusten	Strävan efter mindre arbetskrävande fiskeme- toder, tåligare mot t ex stormskador	M
L	Främst sill- o torsk- fiske, lokalt även öring och ål	N	Öresund o Skälderviken	Övergång till yrkesfiske från t ex varvs- industri	S
	"	N	V kusten	1978 års fångstutfall o lönsamhet	M
K	Torskfiske m torsk o garn	N	Ö kusten	"	S
	"	N	Div	Erfarenhetsmässigt säker och tillfredsställande inkomst	S
	"	R	Div	Vilja att satsa på arbetsbesparande utrustning, bl.a dragmaskiner, nya båtar för bättre arbetsmiljö o bättre effektivitet	S
	Trålfiske efter torsk o sill	N	Div	Jämn o säker inkomst. Ej så väderberoende som vid annat fiske	M
	"	R	Div	Vilja att satsa på ny teknik o nya fartyg för att rationalisera fisket o samtidigt få bättre arbetsmiljö	S
H	Torskfiske m krok o garn	N-R	Hela länet, främst Öland	God torskförekost m f n, Pos prisutveckling. Låga invest.kostnader. Närbelägna fiskeplatser	S
	Trålfiske, strömming	R	Främst Västervik	Lönsamhet f n	M
	Laxfiske, m nät o krok	R	Öland	Komb m torskfiske m garn o krok enl ovan. Låga inv kostn. Intresset f enbart riktat laxfiske mindre	M

¹⁾S= Stort intresse

M= Mera måttligt intresse

Län	Typ av fiske	N/R	Orter	Grund för intresset	Intressegrad
H	Fasta redskap, ål	R	Hela kusten	Strävan efter bättre lönsamhet	S
	"	N	"	Om åltillgången åter ökar kan återetablering väntas	M
I	Torskfiske, krok	N	Div	Bra torskbestånd. God lönsamhet senare år	S
	Trålfiske, strömning o torsk	N-R	Div	God lönsamhet 1978	S
	Laxfiske, garn o torsk	R	Div	Rationaliseringsintresse finns; oklarhet betr laxfiskets utv möjligheter (fiske i olika zoner, fiskebegränsningar) hämmar utvecklingen f n	M
E	Trålfiske, strömning	R	Valdemarsvik	Förbättring av båtbeståndet o utrustningen	M
	Skötfiske, "	R	Hela kusten	" " tekniska utrustningen	M
	Krokfiske, torsk	N	"	Kompl till skötfiske efter strömning. Torskfiske f n outnyttjat	M
	Ålflytgarn	N-R	"	P g a sämre ålfiske, framför allt i grundare områden krävs större redskap	M
D	Trålfiske, strömning o torsk	R	Oxelösund, Hummelvik	Större fartyg o därmed ökad fångst	S-M
	Skötfiske, strömning	R	Oxelösund, Hummelvik, Nävekvarn o Uttervik	Vilja att investera i teknisk utrustning	M
	Torskfiske, krok?	N	Uttervik	Låg invest.kostnad	S-M
AB	Trålfiske, strömning	R	Nynäshamn, Råfsnäs	Vilja att investera i nyare båtar o bättre utrustning, bl a elektronisk utrustning (Asdic o dyl)	M
	Skötfiske, strömning	R	Möja, Torö, Nynäshamn	Investering i bättre utrustning (ekolod o dyl)	M
	Krokfiske, torsk	N	Grisslehamn, Nynäshamn	Rel låga startkostnader	S-M

Län	Typ av fiske	N-R	Orter	Grund för intresset	Intressegrad
C	Krok o nätfiske, lax o torsk	R	Öregrunds skärgård	Investering i större fartyg m bättre möjlighet till differentierat fiske	
	Kustnära fiske generellt	R	Hållnäs	Investering i bättre tekniska hjälpmedel	
X	Laxfiske m garn o krok	?	Trålfiskehamnarna	Komb m trålfiske. Finska garnlaxfiske bra	S
	Torskfiske m garn	?	N Länskusten	Komb m laxfiske m garn. Bra torskfiske norra kusten	S
	Komb fiske mindre båtar	?	Div	Små investeringar Flexibilitet i fisket	M
Y	Kustfiske m garn, strömming, sik o torsk	N-R	Div	Komb fiske, bl a som komplement till havsfiske efter lax	S-M
	Trålfiske, strömming	N	Sundsvall	Tidigare erfarenhet	M
	Fasta laxlinor o drivgarn	N	Hela kusten		M
AC	Laxfiske m krok o drivgarn samt torskfiske	R	Skellefteomr Umeå-Holmön	Finska havsfiske efter lax förebild. God tillgång på torsk	M-S
	Siklöjefiske m trål och skötar	R	Skellefteå-Byske	Tidvis god tillgång på siklöja i norra länsdelen	M
	Skötfiske, strömming	R	Skellefteomr, Umeå-Holmön	Bättre båtmaterial för att skapa godtagbara arbetsförhållanden	M-S
	Vinternotfiske, strömming	R	Skellefteomr	Undersysselsättning under vinterperioden	M-S
BD	Trålfiske, strömming	R	Storön (Kalix)	Effektivisering gm övergång till större och sjösäkrare fartyg. Resursreserv av strömming i Bottenviken. Förlängning av säsongen	S (hos ett fåtal fiskare)
	Trålfiske, siklöja	N	Hela kusten (främst Kalix-omr)	Siklöjfiske uppfattas som lönsamt	S-M
	Fasta redskap komb m rörligt fiske	N	Div	I rådande sysselsättningsläge uppfattas fiske spec laxfiske m fasta redskap som lönsamt och ur sysselsättningspunkt varaktigt	M